Vláda nese
plnou odpovědnost za nedůstojnou situaci v zemědělství, říká v komentáři Jiří Řehák, předseda AGRO Přestavlky
STR. 20

Lanýže
z českých polí a odtud do české kuchyně nejsou utopie, ale reálný podnikatelský záměr
STR. 1–3 Přílohy

Jsme na gruntu
třináctá generace a sedlačinu tak máme zakódovánu v krvi, rozhovor s Jaroslavem a Ondřejem Kopistovými
STR. 30

NOVĚ JDEME K NAŠIM ČTENÁŘŮM POUZE JAKO e-VERZE, objednávky na **www.akcr.cz**

ZPRAVODAJ
AGRObase

26. KVĚTNA 2025

INFORMAČNÍ NOVINY AGRÁRNÍ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY

VYCHÁZÍ JAKO MĚSÍČNÍK

www.akcr.cz

Sledujte nás i online

Zemědělství se může zhroutit jako domeček z karet

Práce na polích, ve sklenících a sadech jsou v plném proudu. Zemědělci mají obavy nejen z aktuálního sucha, ale také z chystaných protierozních opatření, která jsou nejambicióznější, a tedy nejsložitější a nejnákladnější v Evropě.

Rušno je také kolem chystaných změn v agrární politice i unijním rozpočtu po roce 2027, proti nimž má výhrady řada nevládních organizací včetně těch českých a protestují. Toto jsou jen některá témata, která aktuálně řeší Agrární komora ČR a která shrnuje v rozhovoru její prezident Jan Doležal.

Mezi lidmi se v nadsázce říká, že největším nepřítelem zemědělců jsou jaro, léto, podzim a zima. Co je ale aktuálně ten největší problém?

Letošní rok tu máme opět mimořádné jarní sucho, přičemž karta se začíná obracet až teď v květnu, což je bohužel na řadě míst pozdě.

Jen pro představu. V Česku jsme od začátku prosince do poloviny března zaznamenali souhrnně jen 80 milimetrů srážek, 60 % oproti normálu, a skoro třikrát méně srážek, než za stejnou dobu naměřili ve Francii. Situace se výrazně nezlepšila ani v dubnu, kdy stále na většině území Česka spadlo 50 % oproti normálu. Rostliny trpí větším abiotickým stresem a jsou pak náchylnější vůči škůdcům, proti kterým neexistuje kvůli politice EU adekvátní ochrana. Zároveň kvůli mírnějším zimám nedochází k přirozené fytosanitaci porostů u přezimujících škůdců nedochází vlivem nízkých teplot k přirozenému úhynu jako v minulosti. A není to jen hraboš polní, který se v posledních letech kvůli stále teplejším zimám stává prakticky celoroční záležitostí, ale také hmyzí škůdci, před kterými porosty dříve chránilo nyní zakázané moření osiva. Letos nejsou výjimkou případy zaorávek právě kvůli hmyzím škůdcům, na které absolutně nic nepomáhá a nákladově několikanásobná aplikace při současných nízkých cenách zkrátka nevychází.

Paradoxně se totiž „starý kontinent" čím dál víc spoléhá na levný dovoz komodit ze zemí, kde jsou u nás zakázané účinné látky povoleny, což ve finále snižuje výkupní ceny evropských zemědělců. Neplatí tak základní ekonomické pravidlo, že by snížení nabídky vyvolané ekologizací produkce vyvážilo na druhé straně zvýšení ceny na trhu. Ekologizaci však v tomto případě myslím v uvozovkách, protože zákazem mnoha osvědčených přípravků teď musí zemědělci aplikovat více postřiků s méně účinnými látkami.

Jaké další faktory do toho nyní vstupují?
Přírodě a jejím rozmarům se snad i přizpůsobíme, ale mnohem více nás drtí nedotažená legislativa a neustále změny podmínek pro hospodaření se šibeničními termíny pro jejich splnění. Příkladem mohou být protierozní pravidla, která mají začít platit od července letošního roku. Téma jsme řešili tři roky a doposud se nepodařilo najít kompromis mezi Evropskou komisí, Ministerstvem zemědělství a zemědělskou praxí.

V tuto chvíli máme na stole nový návrh Ministerstva zemědělství založený na povinné deklaraci půdoochranných technologií POT, které se dělí na tři skupiny. POT postavené na prostorovém dělení pozemků s tím, že s příslušnou rizikovou plodinou je vždy pěstována plodina s alespoň o jeden stupeň lepší ochrannou funkcí, POT postavené na zajištění pokryvnosti půdy během vzcházení a pěstování plodiny, což samo o sobě výrazně přispívá ke snížení eroze. Jde například o přímé setí, strip-till, setí do pomocné plodiny, do předplodiny apod. Dále jsou to POT postavené na zlepšení struktury půdy, a tedy její lepší vsakovací schopnosti, typicky jde o osevní sled se zlepšujícími plodinami, vnos organické hmoty, hloubkové kypření, hrůbky apod. Kontrola by se neměla týkat správnosti deklarace u všech žadatelů, ale měla by být ověřena pouze u kontroly na místě v případě, že tato se bude zaměřovat na DZES 5. Nyní čekáme, jak se k tomuto návrhu postaví dozorový orgán Evropské komise DG Agri. Nová pravidla pro protierozní ochranu je potřeba vyřešit co nejdříve, protože zemědělci si potřebují naplánovat, co zasejí. Toto je ale jen jedno z témat, kterými se Agrární komora ČR aktivně zabývá na národní i evropské úrovni a které zásadně ovlivní každodenní praxi zemědělců.

Nicméně zpět na pole. V květnu už pršet začalo a taky se ochladilo. Bude platit „studený máj, v stodole ráj"?
V některých částech republiky byl konec dubna a začátek května studený až moc. Vpád chladnějšího vzduchu typický pro období kolem tří zmrzlých mužů sice zlepšil situaci ohledně sucha, ale místy mrazíky poškodily „zakrslé" porosty před tím těžce zkoušené nedostatkem vláhy. Na většině území pak došlo podle interaktivní mapy portálu InterSucho k částečnému zlepšení nasycení půdního profilu, ale některé oblasti jako Vysočina, střední Morava nebo Zlínský kraj se na mapě zase začínají červenat. Nedostatek vody v půdě je pro zemědělce stále větší problém, protože kvůli mírnějšímu průběhu zim chybí na horách a v podhorách sníh, který dříve naplňoval řeky, vodní nádrže i podzemní zdroje a vytvářel rezervy. Místo toho zde máme nepravidelné nárazové přívalové deště, kdy větší objem vody pouze steče po povrchu, ale do hlubších vrstev půdy se nedostane.

Požadavky zemědělců si byl osobně vyslechnou také Piotr Serafin, komisař pro rozpočet a veřejnou správu (vpravo)

Jak jsou na tom jednotlivé plodiny?
Co se týká aktuálních škod, situace se liší u jednotlivých plodin i podle oblastí. Noční a ranní teploty mnohdy pod bodem mrazu poškodily kvetoucí olejniny, zejména řepku, a škody jsou již viditelné. Dalším problémem je již zmíněný vyšší tlak ze strany škůdců jako nyní rostoucí populace blýskáčka řepkového, proti kterému je vzhledem k omezenému množství účinných látek na ochranu a ošetřování rostlin obtížné efektivně zakročit. Pěstitelé mají obavy, že v dobré kondici nebudou kvůli mrazivým teplotám ani obiloviny a projeví se to také na výnosech. Ovocné stromy a keře jsou nyní prakticky odkvetlé, nicméně i v této fázi jsou kvůli nízkým teplotám náchylné k poškození. Nejvíce ohrožené jsou nyní meruňky, třešně a slivoně, rovněž na úrodě jablek a hrušní je zvýšené riziko nějakých kvalitativních nedostatků. Pro ovocnáře je důležité, že klesaly pod bod mrazu maximálně na pár hodin na rozdíl od loňského roku, kdy kvůli vlnám chladného vzduchu v průběhu dubna mrzlo někdy i celou noc. Nicméně i na začátku letošního dubna proudil do Česka arktický vzduch a místy již došlo k poškození ovocných stromů. Co se týká ovoce obecně, nejvíce jsou ohrožené jahody, protože při zemi jsou teploty nižší a bez zakrývání hrozí ztráty. Nízké noční a ranní teploty představují riziko také pro brambory a v některých lokalitách například na jihu Moravy došlo k poškození. Na Vysočině, která je významnou bramborářskou oblastí, může však ještě větší problém představovat sucho. V podobné situaci je také zelenina. O rozsahu poškození rozhodne počasí v dalších dnech a týdnech a další faktory ovlivňující vegetační vývoj rostlin během jara a léta včetně škůdců.

Přejděme k živočišné výrobě. Preventivní opatření proti šíření slintavky a kulhavky se dále rozvolňují, co na to říkáte?
Předně děkuji za aktivní přístup Ministerstva zemědělství, Státní veterinární správy a všech dalších zainteresovaných partnerů včetně Komoditní rady pro mléko a hovězí maso při

AK ČR, kteří řešili neočekávanou, ale o to silnější hrozbu zavlečení slintavky a kulhavky ze sousedního Slovenska a nedalekého Maďarska na území České republiky. Společnými silami se podařilo situaci nepodcenit a udělat maximum pro to, aby bylo riziko výskytu SLAK v našich chovech minimalizováno. Nicméně toto onemocnění patří k nejnakažlivějším na světě a v příznivých chladírenských podmínkách virus může přežívat týdny i měsíce, proto šíření nákazy z našeho pohledu stále může hrozit. Rozvolnění opatření tak zvyšuje tlak na chovatele, aby dodržovali zásady biologické bezpečnosti v chovech.

Jaká opatření chovatelé zavedli a kolik je to stálo?

Po potvrzení prvního ohniska ve střední Evropě nakoupili dezinfekční přípravky a ochranné prostředky jako jednorázové obleky, rukavice či návleky na boty, jejichž cena kvůli zvýšené poptávce samozřejmě vyletěla vzhůru. Kvůli zamezení pohybu cizích osob na farmách zároveň přišli o část příjmů kvůli útlumu agroturistiky nebo třeba z prodeje svých výrobků zákazníkům přímo. Proto jsme se obrátili dopisem na Ministerstvo zemědělství a požádali jsme o mimořádnou kompenzaci za preventivní posílení biologické bezpečnosti v chovech, mnohdy i nad rámec toho, co požadovala Státní veterinární správa. Přesné vyčíslení nákladů je obtížné, nicméně pro některé chovatele, kteří se rozhodují, co dál, to může být takzvaně poslední kapka, aby s tímto podnikáním skončili. Živočišná výroba v Česku se už tak nachází ve stále obtížnějším postavení vzhledem k přibývajícím regulacím, byrokratické zátěži a předotované zahraniční konkurenci, což se projevuje na klesajících hodnotách soběstačnosti Česka v produkci masa. Mimořádné náhrady za zvýšené náklady kvůli prevenci proti slintavce a kulhavce by pomohly překlenout toto náročné období. Situací se bude podrobněji zabývat také sektorová komoditní rada na svém dalším jednání v červnu. Kromě slintavky a kulhavky zůstává rizikem pro chovatele i zavlečení afrického moru prasat nebo šíření ptačí chřipky.

Jak to vypadá se zemědělskou strategií Ministerstva zemědělství, jehož návrh jste odmítli?

Na dlouhodobou absenci nějaké vize pro budoucnost českého zemědělství jsme opakovaně upozorňovali a uvítali jsme, že vláda přišla s novou strategií. Ta však neodpovídá potřebám sektoru a působí opět hlavně jako líbivé gesto směrem k široké veřejnosti. Agrární komora ČR proto předložila Ministerstvu zemědělství 12 zásadních připomínek a dalších 38 připomínek ke konkrétním bodům strategie, které zaslaly profesní svazy. Vzhledem k tomu, že Ministerstvo zemědělství neakceptovalo věcné podněty k přepracování konceptu materiálu, tak jej Agrární komora ČR odmítla jako celek. Senátní podvýbor pro zemědělství právě v reakci na odpor většiny nevládních organizací

Na evropské i národní úrovni je nezbytné najít do budoucna kompromis přijatelný především pro samotné zemědělce.

přerušil projednání této strategie s odůvodněním, že s nimi není dostatečně prodiskutována, a tedy nemá podporu samotných zemědělců. Zároveň jsme vytvořili společně s dalšími zemědělskými a potravinářskými organizacemi svou vizi a dokument nyní před parlamentními volbami nabízíme politickým stranám, aby s ním mohly dále pracovat.

Na evropské úrovni se začíná mluvit o změnách ve Společné zemědělské politice EU po roce 2027, o jaké změny se jedná a co by v praxi znamenaly?

Evropská komise plánuje v červenci podle uniklých informací zveřejnit návrh tzv. Víceletého finančního rámce na roky 2028–2035, v němž by se měly výrazně zredukovat asi o pětinu stávající kapitoly včetně kapitoly Společné zemědělské politiky EU. V dalším uniklém dokumentu se navíc hovořilo o vytvoření superfondu, který by fakticky slučoval Kohezní politiku a Společnou zemědělskou politiku. Členské státy tento superfond fakticky odmítají, nicméně zároveň odmítají navýšit příspěvek do rozpočtu EU, který je dnes „zastropován" na 1,12 % hrubého národního důchodu. Záležet bude především na postoji největšího přispěvatele do evropského rozpočtu, tedy Německa, kde teprve nedávno Bundestag potvrdil novou vládu vzešlou z únorových voleb. Podle kuloárních informací by jednou z variant řešení pro minimální zachování stávající obálky SZP mohlo být „upsání" části výdajů na obranu pro Společnou zemědělskou politiku. Jiné úvahy hovoří o využití peněz, které v současném rozpočtu jdou na Evropský sociální fond nebo na boj proti změnám klimatu. Nevýhodou takového řešení je nicméně nejasnost v řízení takových toků, které by pravděpodobně připadlo jiným rezortům, než je Ministerstvo zemědělství.

Dá se tomu nějak zabránit?

Reagovali jsme velice rychle. V úterý 20. května se přímo v Bruselu uskutečnila demonstrace organizovaná organizací COPA-COGECA, které jsem se zúčastnil nejen jako její viceprezident, ale i jako prezident Agrární komory ČR. Hlavním požadavkem bylo zachování adekvátního samostatného rozpočtu SZP s dvoupilířovou strukturou tak, aby členské státy mohly přes svoje ministerstvo zemědělství nadále zemědělce podporovat nejen prostřednictvím přímých plateb prvního pilíře, ale také v ekosystémových službách a investicích pilíře druhého.

V opačném případě přestává být zemědělská politika politikou společnou, ale začíná být soutěží národních rozpočtů, a v zemích, které po zemědělcích chtějí víc, než požaduje Brusel, a platí jim za to méně, což je příklad Česka, hrozí zhroucení agrárního sektoru jako „domečku z karet", To byl ostatně i podtitul tohoto protestu. Další akce se uskutečnily v národních státech včetně Česka, kde proběhla společná tisková konference Agrární komory ČR, Zemědělského svazu ČR, Iniciativy zemědělských a potravinářských podniků a Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů. Zatím probíhá diskuze, ale je dobře, že jsme dali jasně najevo, co je pro nás nepřijatelné.

Redakce Agrobase

Zemědělci varují: Bez vázaného rozpočtu se unijní agrární politika zhroutí jako domeček z karet

Zemědělci napříč Evropou reagují na snahu Evropské komise zásadně změnit způsob financování. Komise o tom bude jednat na konferenci k rozpočtu EU, která dnes začíná v Bruselu, přičemž má dojít k zásadní změně, kdy o alokaci na jednotlivá odvětví budou rozhodovat státy samostatně. Zemědělcům tak hrozí ještě menší podpora než doposud, což ohrožuje potravinovou bezpečnost celé EU.

Ve dnech konání konference Evropské komise o příštím rozpočtu EU ve dnech 20. a 21. května 2025 proběhla protestní akce evropské zemědělské konfederace COPA-COGECA. K celoevropské výzvě „EU House of Cards" se připojují i čeští zemědělci – celkem čtyři zemědělské organizace – Agrární komora ČR, Zemědělský svaz ČR, Českomoravský svaz zemědělských podnikatelů a Iniciativa zemědělských a potravinářských podniků. Chtějí tak vyjádřit znepokojení nad plánovanou změnou rozpočtu, která může vést ke zhroucení Společné zemědělské politiky EU a k nedostatečnému financování agrárního sektoru.

„Bez garantovaného rozpočtu pro Společnou zemědělskou politiku (SZP) hrozí její rozpad. Dosavadní rozpočet o dvou pilířích zajišťoval podporu v sektorech, jako je rozvoj venkova, ekologické zemědělství nebo péče o welfare zvířat a krajinu. Pokud by mělo dojít ke sjednocení rozpočtu do jednoho, přičemž jednotlivé státy by rozhodovaly, kolik do kterého „šuplíku" alokují prostředků, v České republice i mnoha dalších zemích může dojít ke zhroucení financování zemědělství a tím i k ohrožení základního účelu práce farmářů – produkce potravin, o podpoře životního prostředí ani nemluvě," podotýká Martin Pýcha, předseda Zemědělského svazu ČR a dodává: „V zemědělství EU by ještě více rozhodoval souboj rozpočtů, nikoliv šikovnost zemědělců."

Proč akce? Proč teď?

EU aktuálně čelí geopolitickému napětí, klimatickým výzvám a rostoucí závislosti na dovozech. Produkce potravin se, kromě bezpečnosti, stává stejně důležitou jako obrana. Přesto však návrhy Evropské komise na nové víceleté finanční období neobsahují konkrétní zajištění SZP – a nově navíc hrozí její rozpuštění do tzv. jednotné obálky, kdy by jednotlivé členské státy dostávaly jeden rozpočet a rozhodovaly by o rozdělení dle vlastních aktuálních priorit.

- Přidělení rozpočtu národním vládám bez závazků a kontrol by ohrozilo stabilní financování českého zemědělství.
- Aktuálně je zemědělství financováno méně než 0,5 % státního rozpočtu ČR, a jen 0,3 % rozpočtu EU, přestože je klíčovým sektorem pro bezpečnost a stabilitu.

„Pokud Evropská unie skutečně považuje potravinovou bezpečnost za strategickou prioritu, pak je nezbytné, aby to odpovídalo i rozpočtovým rozhodnutím. Adekvátní rozpočet na Společnou zemědělskou politiku je klíčem k udržení produkce v celé Evropě, včetně České republiky, kde už dnes bez dotací zemědělci pracují pod hranicí ziskovosti," uvádí Martin Ludvík, viceprezident Agrární komory ČR a předseda Ovocnářské unie ČR.

Rozpočet musí růst – ne klesat

Evropská komise také zvažuje nominální snížení rozpočtu na agrární politiku o 20 %, přestože inflace a náklady rostou. To by

reálně znamenalo pokles až o 50 % oproti stávajícím hodnotám. „Pokud chceme, aby zemědělci nebyli závislí na dotacích, musíme jim vytvořit takové podnikatelské prostředí, které jim umožní se uživit produkcí. Dnešní systém k tomu nemotivuje – a bez jeho změny se nezbavíme ani závislosti na dotacích, ani nezajistíme dostatek kvalitních a bezpečných potravin pro obyvatele Česka," vysvětluje místopředseda Českomoravského svazu zemědělských podnikatelů Kamil Surovík.

Čtyři české zemědělské nevládní organizace proto požadují:

1) zachovat dvoupilířový systém a samostatnou obálku pro Společnou zemědělskou politiku,
2) zachovat hodnotu rozpočtu, to zn. minimálně zachovat minimální hodnotu SZP z aktuálního víceletého finančního rámce, což znamená nominální navýšení o min. 30 %.

Nechceme dotace, chceme férové podmínky

České zemědělství je dnes bez dotací ztrátové. Průměrný zemědělec bez veřejné podpory nedosáhne ani na pokrytí nákladů. 40 % podniků je na nule nebo ve ztrátě. Dotace však mají sloužit jako nástroj zvládání rizik a nákladů regulací – nikoliv jako hlavní zdroj obživy.

Zemědělci proto žádají: podmínky pro podnikání a investice, nikoliv almužnu z veřejných rozpočtů; omezení byrokracie – ČR má šesté nejvyšší náklady na administrativu v zemědělství v EU a férovou podporu produkčních farem, které produkují drtivou většinu potravin a zároveň nesou hlavní zátěž obtížných tržních podmínek, vysokých nákladů a regulací.

Bez SZP nebude soběstačnost, zaměstnanost ani krajina

Naše zemědělství dnes produkuje jen 66 % průměrného výnosu na hektar v EU. Ale ne kvůli nízké produktivitě – ta je ve srovnatelných podmínkách často srovnatelná nebo vyšší. Rozdíl tvoří vysoký podíl farem, které reálně neprodukují. „Změna přístupu je nutná – k financím, k nastavení politik i k očekávání společnosti. Pokud selže rozpočet, hrozí zhroucení celé evropské architektury potravinové bezpečnosti jako domečku z karet," shrnuje Martin Pýcha.

Michal Procházka, tiskový mluvčí ZS ČR
Barbora Pánková, tisková mluvčí AK ČR

Přehled plateb ve dvou pilířovém (aktuálním) rozpočtu EU na zemědělství

Dva pilíře rozpočtu na Společnou zemědělskou politiku (SZP) Evropské unie jsou následující:

1. Přímé platby (1. pilíř):
Tento pilíř se zaměřuje na přímou podporu zemědělců. Poskytuje finanční pomoc formou přímých plateb, které jsou často podmíněny dodržováním určitých environmentálních, sociálních a zemědělských standardů (tzv. „cross-compliance"). Jeho hlavním cílem je zajistit stabilní příjmy zemědělců a udržovat konkurenceschopnost zemědělství v EU.

Přímé platby mohou zahrnovat:
- Základní platby na plochu (BPS)
- Platby za ekologická opatření (greening)
- Platby pro mladé zemědělce

2. Rozvoj venkova (2. pilíř):
Tento pilíř je zaměřen na dlouhodobý rozvoj venkovských oblastí a investice do zemědělství. Podporuje projekty zaměřené na modernizaci zemědělských podniků, ochranu životního prostředí, sociální začleňování a diverzifikaci venkovských ekonomik. Je spolufinancován z rozpočtu EU a jednotlivých členských států.

Klíčové programy zahrnují:
- Agro-environmentální opatření
- Investice do venkovské infrastruktury
- Podpora mladých zemědělců a inovací
- Programy na ochranu biodiverzity

Tyto dva pilíře tvoří základ financování a strategie Společné zemědělské politiky a reflektují snahu EU o vyvážený přístup mezi přímou podporou příjmů a dlouhodobým rozvojem venkova a udržitelností.

Dům z karet evropské zemědělské politiky, společné prohlášení nevládních organizací

V době, kdy Evropa čelí souběhu více nepříznivých vnějších vlivů – od geopolitické nestability a ekonomické nejistoty přes klimatické výzvy až po proměny světového obchodu – je zřejmé jedno: potravinová bezpečnost je otázkou bezpečnosti. Evropská unie nemůže dosáhnout skutečné strategické autonomie, pokud nezajistí stabilitu a odolnost svého zemědělského sektoru. Základním kamenem této stability je silná, společná a dostatečně financovaná zemědělská politika.

Žádný rozpočet > žádná SZP > žádní zemědělci > žádná potravinová bezpečnost

Společná zemědělská politika (SZP) není jen historickým pilířem evropské integrace. Je i dnes zásadním a aktuálním nástrojem pro zajištění bezpečných, dostupných a udržitelných potravin v celé EU. Podporuje miliony zemědělců a tisíce zemědělských družstev, udržuje život na venkově a přispívá k hospodářské, environmentální a sociální odolnosti Evropy.

Dnes však čelí tato architektura vážnému ohrožení. Návrh Evropské komise na sjednocení unijního rozpočtu do tzv. jednotné obálky může sice nabídnout větší flexibilitu, ale zároveň hrozí rozpuštěním SZP do širšího rámce bez jasného zaměření, bez záruk a bez společné vize. Nahrazení stávajícího dvoupilířového systému (I. pilíř – přímé platby, II. pilíř – Program rozvoje venkova) národními programy bez evropské koordinace by oslabilo jednotný trh, zpomalilo nezbytné investice a prohloubilo rozdíly mezi členskými státy. To by ohrozilo příjmy a stabilitu milionů evropských zemědělců a ohrozilo by celý agropotravinářský řetězec – nejen v EU, ale i za jejími hranicemi.

Rozpočet SZP není technická otázka – je to politická volba. Bez samostatné a chráněné rozpočtové kapitoly pro zemědělství může celá konstrukce evropské agrární politiky spadnout jako dům z karet.

Copa a Cogeca proto vyzývají k novému závazku. Zachovat vyčleněný a chráněný rozpočet pro SZP a navýšit rozpočet o inflaci v rámci příštího víceletého finančního rámce EU (MFF). To není technický požadavek – je to strategická nezbytnost.

Síla SZP spočívá v její společné evropské podstatě. Stávající struktura založená na Evropském zemědělském záručním fondu (EAGF) a Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) vytváří rovnováhu mezi cílenou přímou podporou a dlouhodobými investicemi. Sloučení nebo rozpuštění těchto fondů do kohezních programů by bylo katastrofální pro rozvoj venkova i stabilitu celého sektoru. Evropské zemědělství zároveň prochází souběžnými transformacemi – environmentální, digitální, ekonomickou – které nebudou úspěšné bez adekvátního financování.

SZP musí zůstat páteří evropské potravinové a zemědělské strategie, jak je zakotveno v zakládajících smlouvách EU – nejen na papíře, ale i ve své struktuře, sdílené odpovědnosti a rozpočtovém zajištění. Proto odmítáme rozpuštění SZP do jednotné obálky, další renacionalizaci Společné politiky a zbrklé předložení nové SZP bez konzultace se zemědělci, bez jasných pravidel a bez předvídatelného rozpočtu.

Bez bezpečné a společné zemědělské politiky nebude stabilita – ani pro zemědělce, ani pro potravinový řetězec, ani pro Evropu. Otázka rozpočtu SZP je otázkou směru, soudržnosti a budoucnosti Evropské unie.

Žádný rozpočet > žádná SZP > žádní zemědělci > žádná potravinová bezpečnost

To není heslo. To je reálné riziko, kterému musíme zabránit.

Za české zemědělce a potravináře
AK ČR, PK ČR, ČMSZP, IZPP, ZS ČR

Požádali jsme o kompenzaci nákladů na SLAK

Prezident komory Jan Doležal požádal svým dopisem ministra zemědělství Marka Výborného o kompenzaci nákladů, které čeští chovatelé vynaložili ve svých provozech na ochranu chovů, často rychleji a nad rámec opatření a doporučení.

Konstatoval, že efektivnější a méně nákladná je důsledná prevence a zmínil také činnost odborné ad hoc pracovní skupiny při Komoditní radě pro mléko a hovězí maso. Jak uvedl, „výskyt nákazy v jakémkoliv českém chovu by zastínil finanční náklady, protože depopulace celých stád by znamenala především velice emotivní a lidsky náročnou situaci pro každého, kdo by byl postaven před fakt, nechat zlikvidovat vlastní zvířata".

S ohledem na zklidnění situace na území Slovenska a Maďarska se Česká republika dostala pod výrazný tlak těchto zemí v obchodní sféře v oblasti chovu skotu a zároveň nótě Komise, která si vyhradila pravomoc zahájit s Českou republikou řízení o nesplnění povinnosti podle článku 258 Smlouvy o fungování Evropské unie.

S ohledem na to, že se Ministerstvu zemědělství podařilo s Ministerstvem financí dojednat úspěšné posílení rozpočtu SVS ČR, primárně právě na výdaje související s aktivitami okolo SLAK, požádal prezident komory o zcela oprávněné zajištění mimořádné kompenzace na náklady prvovýroby na ochranu chovů, jako byl nákup dezinfekce a ochranných prostředků, zamezení vstupu do chovů, vícenáklady při svozech mléka apod., tedy určené přímo chovatelům. Jak následně uzavřel: „Jde o náklady, které šly výrazně nad rámec běžné prevence a které budou i nadále vynakládány tak, aby jednotlivé chovy i nadále zůstaly v režimu maximální ochrany. Pomoc státu by tak zásadně pomohla překlenout toto chovatelsky rizikové období."

Úřad AK ČR

Úprava opatření kvůli slintavce a kulhavce, ukončení kontrol na hranici se Slovenskem

Státní veterinární správa (SVS) a Ministerstvo zemědělství od 23. května upravily mimořádná veterinární opatření související s výskytem slintavky a kulhavky (SLAK) v Maďarsku a na Slovensku.

Od půlnoci končí kontroly přepravců prováděných s Policií ČR na hranicích se Slovenskem. Vozidla nad 3,5 tuny jedoucí ze Slovenska budou moci pro vjezd do ČR použít opět libovolný hraniční přechod bez nutnosti dezinfekce. I nadále se budou provádět namátkové silniční kontroly ve vnitrozemí. V platnosti zůstávají opatření cílená na zvýšení biologické bezpečnosti v chovech. Dále poběží také preventivní vyšetřování mléka a zvěřiny v příhraničních regionech.

Nákazová situace se v současnosti vyvíjí příznivě. Poslední ohnisko SLAK v chovu skotu v Maďarsku bylo potvrzeno 17. dubna, na Slovensku 4. dubna. Obě země přijaly soubor účinných opatření proti šíření nákazy. V současné době nic nenasvědčuje zhoršování nákazové situace. Česká republika postupně uvolňuje mimořádná veterinární opatření, zejména ta, která omezovala obchod s některými komoditami. Například k 18. květnu přestal platit zákaz dovozu vnímavých zvířat a dalších komodit z obou zemí s výskytem SLAK, který s mírnými úpravami platil více než dva měsíce od výskytu prvních ohnisek.

„Děkuji všem, kteří se na zvládnutí této situace podíleli – veterinářům, hasičům a policii, kteří společně realizovali preventivní opatření na hranicích, ale i zemědělcům a veřejnosti za dodržování všech doporučení. Ukázali jsme, že i v těžkých časech umíme táhnout za jeden provaz a přijímat rozhodnutí, která chrání naše chovy, zdraví zvířat i ekonomickou stabilitu zemědělství. Během dvou měsíců bylo při společných kontrolách s Policií České republiky zkontrolováno na hranicích bezmála 514 000 vozidel a veterinární inspektoři provedli téměř 1 500 podrobných kontrol. Nějakou formou dezinfekce, kterou zajišťovali hasiči, prošlo více než 390 000 automobilů. Z toho 20 000 aut, která přepravovala veterinární zboží, prošlo kompletní dekontaminací," řekl ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL).

„Vzhledem k závažnosti nákazy nadále zachováváme v platnosti řadu mimořádných veterinárních opatření s cílem ochránit české chovy před nákazou. Pokračuje rovněž testování zaměřené na mléko a monitoring zvěřiny v příhraničních oblastech," uvedl Zbyněk Semerád, ústřední ředitel SVS. I nadále platí zákaz vstupu osob, které se v posledních 21 dnech pohybovaly v pásmech kolem ohnisek SLAK, do chovů s vnímavými zvířaty. Dále je třeba vést záznamy o vjezdu vozidel a vstupu osob do hospodářství. U vozidel ze zahraničí, která vjíždí do chovu, je nutné vyžadovat potvrzení o provedené dezinfekci vozidel.

Již od konce března probíhá v ČR monitoring, v jehož rámci jsou ve spolupráci s mlékárnami a Státními veterinárními ústavy odebírány vzorky mléka od chovatelů z regionů hraničících se Slovenskem. K dnešnímu dni bylo v mlékárnách odebráno a ve Státních veterinárních ústavech vyšetřeno více než 900 vzorků mléka, v žádném vzorku nebyl zjištěn virus SLAK. Monitoring týkající se SLAK probíhá také u volně žijící zvěře v příhraničních okresech. Dosud bylo odebráno přibližně 130 vzorků, všechny výsledky vyšetření byly vyhovující.

Ministerstvo zemědělství a Státní veterinární správa ČR

Úpravy MVO k 18. květnu

SVS po opakovaných jednáních představitelů České republiky s Maďarskem a Evropskou komisí od neděle 18. května zrušila mimořádnými veterinárními opatřeními zákaz obchodu zvířat vnímavých ke slintavce a kulhavce (SLAK) z Maďarska a Slovenska. Zrušen byl také zákaz dovozu sena, slámy a zelené píce. Do standardního režimu se vrátil také dovoz tepelně neopracovaných produktů živočišného původu z uvedených zemí, masokostních mouček a kafilerních tuků, kdy již není třeba tyto produkty doprovázet veterinárním osvědčením. Česká republika postupně uvolňuje některá mimořádná veterinární opatření, zejména ta, která omezovala obchod s některými komoditami. Zákaz dovozu vnímavých zvířat a dalších komodit z obou zemí s výskytem SLAK s mírnými úpravami platil více než dva měsíce od výskytu prvních ohnisek.

SVS ČR

Shrnutí dopadů SLAK v Maďarsku

Počet postižených (pozitivních) farem: 5, všechny se nacházejí v župě Győr-Moson-Sopron
Celkový počet utracených zvířat: 8 972 kusů skotu (+ 9 988 neinfikovaných prasat ve výkrmu)
Počet farem testovaných s negativními výsledky: 2 201 (k 14. květnu 2025)
Počet divokých zvířat testovaných s negativním výsledkem: 3 354
Počet vzorků masa divoké zvěře s pozitivním výsledkem: 0
Poslední případ: 17. dubna (Rábapordány)
Aktuální situace: ke 14. květnu nebyly hlášeny žádné nové infekce. Úřady nadále dodržují přísná epidemiologická opatření a provádějí průběžné kontroly farem s chovem hospodářských zvířat.
Od posledního vypuknutí viru nebyly zjištěny žádné nové případy a skončila nejdelší inkubační doba. Pokud se situace nezmění do 31. května, bude výjimka vyhlášena, vláda bude moci předložit příslušné dokumenty Evropské unii a od konce června bude moci být bez omezení obnoven vývoz zvířat a potravin.

Zdroj: Agrární komora Maďarska

Zemědělci, potravináři a obchodníci žádají zákonodárce, aby nenavyšovali poplatky za obaly

Zástupci zemědělců, potravinářů a obchodníků vyzývají opětovně zákonodárce, aby co nejdříve schválili návrh zákona, který má snížit finanční rezervu autorizované obalové společnosti EKO-KOM z 50 % na původních 25 % ročních nákladů. V opačném případě budou muset výrobci od července zbytečně platit vyšší poplatky za obalové materiály, do nichž balí své produkty. Tyto zvýšené náklady se následně promítnou do vyšších cen potravin.

Příčinou současného stavu je již dříve schválená legislativa, která zcela zbytečně zvýšila povinnou finanční rezervu autorizované obalové společnosti EKO-KOM na 50 % ročních nákladů. Vstoupit v platnost má právě od července, pokud zákonodárci neschválí novou změnu zákona, která vrací poplatky na původní nižší úroveň.

Tři nevládní organizace – Agrární komora ČR, Potravinářská komora ČR a Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR – společně vyjadřují zásadní znepokojení nad vleklým stavem projednávání vládní novely zákona o obalech v Poslanecké sněmovně. Vyzývají proto zákonodárce, aby urychleně schválili novely zákona, která má vrátit poplatky za obaly na původní úroveň, jinak od července hrozí zdražení potravin. I přes aktivní přístup některých poslanců, kteří předkládají své vlastní návrhy, zůstává sněmovna pasivní a nevyvíjí žádnou snahu zařadit projednávání novely na program jednání, i když je široká odborná shoda na tom, že navýšení finanční rezervy není potřeba.

„Zavedení poplatků za obaly představuje problém i pro zemědělce, kteří dodávají své kvalitní regionální produkty přímo k zákazníkům a chtějí tak činit i nadále a ve větší míře. Pokud budou nuceni promítnout tyto další náklady do cen, spotřebitele tím mohou od koupě odradit. To by nejvíce poškodilo malé a střední farmy, ale i samotné spotřebitele, kteří o lokální potraviny stojí," uvedl prezident Agrární komory ČR Jan Doležal.

Potravinářská komora dodává, že k již tak narůstajícím poplatkům za obaly v minulých letech se přidá další – a tentokrát zcela zbytečné – zvýšení. Mezi lety 2020 a 2024 se například u cukrovarů zvýšil poplatek za tunu papíru z 2 586 Kč na skoro dvojnásobek. U kombinovaných materiálů stál poplatek EKO-KOM na začátku období 6 346 Kč za tunu, loni pak už 22 488 Kč.

Obalové náklady cukrovarů

	Jednotka	2020	2024
EKO-KOM poplatek papír	Kč/t	**2 586**	**5 090**
EKO-KOM poplatek kombinovaný materiál	Kč/t	**6 346**	**22 488**

Zdroj dat: Listy cukrovarnické a řepařské, leden 2025

„Už dávno není čas otálet, situace je kritická. Potravináři dostali dopisy, že se jim od července zvedají poplatky za obaly až o 13 %. Pro nemalou část podniků tato situace znamená milionové navýšení nákladů, což podkopává jejich konkurenceschopnost vůči zahraničním firmám, které nejsou vystaveny takto náhlým změnám," uvedla prezidentka Potravinářské komory Dana Večeřová.

Potravinářská komora již dva roky soustavně upozorňuje na kritickou potřebu řešení. Naposledy adresovala svůj apel na začátku března premiéru Petru Fialovi a klíčovým ministrům. Minulý týden se obrátila i na vedení Poslanecké sněmovny s žádostí o urychlené zařazení tématu na program jednání.

Na potřebě rychlé legislativní změny je přitom široká shoda všech, které nečinnost vlády poškodí. Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR varuje, že problematika obalů a souvisejících poplatků se zdaleka netýká pouze potravinářského sektoru.

„Je absurdní, kolik toho politici namluví o cenách potravin, ale neudělají nic pro to, aby zastavili zbytečné navyšování nákladů českých firem. Zbytečné zdražování obalů zdaleka nezasahuje pouze potravinářský sektor. Dotýká se mnoha dalších odvětví, kde je balení výrobků do obalů naprosto běžné, takže nečinnost politiků má mnohem širší ekonomické důsledky, než si možná uvědomují," dodal prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Tomáš Prouza.

Marek Zemánek, tiskový mluvčí PK ČR
Barbora Pánková, tisková mluvčí AK ČR
Michaela Henčlová, ředitelka pro komunikaci SOCR ČR

ZEMĚDĚLSKÉ POJIŠTĚNÍ
POJIŠTĚNÍ PLODIN
Známe jednodušší řešení,
jak zachránit vaši úrodu
Pojištění plodin s nejširší pojistnou ochranou na trhu
• pojištění všech druhů pěstovaných plodin a trvalých kultur
• kvalitní a rychlá likvidace škod
241 114 114
www.generaliceska.cz
GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA
Partner Agrární komory ČR a Zemědělského svazu ČR

Z jednání Komoditní rady pro mléko a hovězí maso

V pondělí 28. dubna 2025 se uskutečnilo řádné jednání Komoditní rady pro mléko a hovězí maso při Agrární komoře ČR, z důvodu přetrvávající opatrnosti a vzhledem k aktuální nákazové situaci proběhlo opět on-line. Kromě stálých členů komoditní rady se jednání zúčastnili zástupci Ministerstva zemědělství, Státní veterinární správy, Státního zemědělského intervenčního fondu a Ústavu zemědělské ekonomiky a informací.

Předseda komoditní rady Leoš Říha představil po projednání organizačních věcí hlavní témata, ke kterým samozřejmě patřila preventivní opatření proti slintavce a kulhavce a hned úvodem tak požádal ústředního ředitele Státní veterinární správy Zbyňka Semeráda o shrnutí aktuální situace, co se týká prevence ČR ve vztahu ke SLAK. Ve stejném čase, kdy byla zahájena Komoditní rada, se současně konala tisková konference Ministerstva zemědělství k určitému rozvolnění preventivních opatření, před čímž AK ČR v minulosti opakovaně varovala a upozorňovala na dodržování maximální prevence a opatrnosti.

Ústřední ředitel Státní veterinární správy Zbyněk Semerád informoval přítomné, že se ruší kontroly na hranicích s Rakouskem, které v mezičase přijalo vlastní přísná opatření. Kontroly na hraničních přechodech se Slovenskem zůstávají nadále ve stejném módu. Živá zvířata ze Slovenska a z Maďarska stále nelze dovážet, pouze se rozvolnil dovoz opracovaných tepelných výrobků s příslušnou certifikací místní veterinární správy. Jedná se tak o částečné rozvolnění mimořádných veterinárních opatření, která vešla v platnost k půlnoci ze dne 28. na 29. dubna. Dále se rozšířilo testování mléka na další regiony České republiky. Ostatní stávající mimořádná veterinární opatření by měla platit nejméně do pondělí 26. května. Ústřední ředitel Zbyněk Semerád apeloval na chovatele skotu, aby nadále dbali na dodržování zásad biologické bezpečnosti v chovech a v případě jakéhokoliv podezření na ohnisko nákazy informovali neprodleně pracovníky krajských veterinárních správ.

Ke dni jednání zůstávala v platnosti informace, že poslední ohnisko ve střední Evropě bylo potvrzeno 17. dubna u maďarského Györu, což je zhruba 40 kilometrů od slovenských hranic. Ústřední ředitel SVS upozornil, že kromě slintavky a kulhavky trvá riziko šíření katarální horečky ovcí a hemoragického onemocnění a opětovně nastává období s aktivitou tiplíka jako hlavního přenašeče. Vrchní ředitel Sekce ekologického zemědělství, komodit, výzkumu a vzdělávání Ministerstva zemědělství Petr Jílek informoval, že Ministerstvo zemědělství stále vnímá riziko zavlečení nákazy do českých chovů a situaci bude nadále pečlivě monitorovat. Agrární komora ČR byla o úpravě veterinárních opatření v předstihu informována a respektuje je. Nicméně zároveň jménem všech chovatelů apeluje na zachování platných preventivních opatření proti zavlečení slintavky a kulhavky do českých chovů co nejdéle, jelikož riziko nákazy stále trvá. V těchto dnech, kdy lidé využívají volných dnů k přesunům v rámci republiky i například na Slovensko či do Maďarska, je riziko stále velmi vysoké. Požadujeme dále situaci sledovat a pružně a bezprostředně reagovat na jakékoliv případné změny. Zároveň rovněž důrazně doporučuje všem chovatelům, aby nadále dodržovali zásady biologické bezpečnosti ve svých provozech s hospodářskými zvířaty. V rámci diskuse k tomuto tématu vyjádřili členové komoditní rady obavy z možného omezení vývozu mléka do Německa v případě, pokud by došlo ke zavlečení nákazy do Česka. Podle komoditní rady je nezbytná připravenost i na tuto situaci. Jako jeden z úkolů z diskuse pak byla zmíněna možnost zjistit prostřednictvím dozorových orgánů příčinu zavlečení SLAK do Evropy.

Následovalo vystoupení prezidenta Agrární komory ČR Jana Doležala. Ten účastníky jednání informoval o aktuálních tématech, kterými se na evropské úrovni Agrární komora ČR a sdružení COPA zabývá. Především zdůraznil, že složitě dosažený kompromisní návrh České republiky na úpravu povinností souvisejících s ochranou půdy proti erozi v rámci opatření DZES 5 narazil u úředníků Evropské komise. Česká strana usilovala o to, aby bylo využívání půdoochranných technologií dobrovolné a sankcím by podléhalo jejich nedodržení až

v případě skutečné erozní události. AK ČR tento požadavek iniciovala a opětovně plně podpořila. Evropská komise si tuto podmínku podle prezidenta Doležala vyložila jako naši snahu o dobrovolnost u všech opatření v rámci DZES 5, která mají začít platit od 1. července 2025 a označila ji jako nedostatečnou. Ministerstvo zemědělství podle ředitele Petra Jílka o tématu s Bruselem stále jedná, prioritou je nadále prosazení původního návrhu.

Dalším živým tématem je evropský zemědělský rozpočet. AK ČR požádala předsedkyni Evropské komise Ursulu von der Leyenovou o nezbytné zachování současné výše rozpočtu a udržení jeho dvou pilířové struktury, tedy programu rozvoje venkova a přímých plateb. Podobný požadavek vznesly i nevládní organizace z dalších zemí. V případě neochoty ze strany Evropské komise se na úrovni nevládních organizací již nyní mluví o celoevropských protestech směrovaných na podzim tohoto roku. Na závěr prezident zmínil stále se opakující aktivity environmentálních organizací, které se zaměřují nejen proti výrobnímu zemědělství a které vyvíjejí tlak na Evropskou komisi.

Dalším tématem jednání byla aktuální situace na trhu s mlékem a hovězím masem. Předseda komoditní rady Leoš Říha informoval, že tuzemské výkupní ceny mléka se podle informací z trhu stále pohybují pod evropským průměrem a nižší cenu než my má devět zemí. Nižší cenu dostávají například chovatelé na Slovensku, ale také ve Francii. Předseda Českomoravského svazu mlékárenského Jiří Kopáček zdůraznil, že březnové ceny prozatím nebyly zveřejněny a jsou tak k dispozici ceny pouze z února. Upozornil na snížení dodávek mléka v celé EU v lednu i v únoru. Nejvýrazněji se projevily v Belgii, Nizozemsku nebo Francii. Důvodem je podle něj šíření katarální horečky ovcí, z toho důvodu očekává propad i za březen. K situaci na evropském trhu s hovězím masem vystoupila Miluše Abrahámová z Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. V Evropské unii bylo v prvním čtvrtletí poraženo o cca 3 mil. kusů skotu méně, což má dopad na celoevropskou produkci. Souvisí to podle ní i s šířením slintavky a kulhavky ve střední Evropě, což se rovněž promítlo i do zajímavější ceny, a ta se podle Abrahámové nyní stále na této vyšší úrovni drží. Vzhledem k likvidaci ohnisek nákazy ve střední Evropě lze očekávat zvýšenou poptávku po jatečních zvířatech z důvodu obnovování a doplňování chovů. V rámci Komoditní rady vzešel podnět, zda by bylo možné prověřit možnou pomoc slovenským chovatelům, ať již finanční, nebo materiální.

V rámci diskuse účastníci diskutovali normativy na zelenou naftu nebo celní válku mezi Spojenými státy a Evropou, potažmo Čínou, a jak může tento aspekt do budoucna ovlivnit evropský trh.

Předseda Jiří Kopáček z Českomoravského svazu mlékárenského pozval přítomné na Oslavy dne mléka, které se uskuteční dne 28. května v Národním zemědělském muzeu v Praze, kde budou vyhlášeny mlékárenské výrobky roku. Oslavy se konají při příležitosti Světového dne mléka, který připadá na 1. června. Další jednání komoditní rady se plánuje na 12. června 2025 od 13 hodin. Za příznivé nákazové situace se jednání uskuteční prezenční formou s možností připojení online.

Úřad AK ČR

Výrazné zhoršení stavu porostů řepky v ČR

Od konce dubna registruje agroslužba Svazu pěstitelů a zpracovatelů olejnin (SPZO) zhoršení stavu porostů řepky v České republice, a to v plošném měřítku. Porosty byly ve fázi poupěte relativně velmi dlouho, začaly kvést v polovině dubna, přičemž na jižní Moravě i dříve, a celkově rozkvetly velmi rychle. Během následujícího týdne kvetly porosty i ve vyšších polohách.

Na konci dubna bylo v porostech vidět, že na terminálu chybí spousta šešulí a boční větve se dostatečně nevyvinuly. V kvetoucích porostech je také vidět mnoho poškozených poupat. Některé porosty nedostatečně kvetly a nebyly zapojeny. Na konci března jsme konstatovali dobré přezimování, 80–90 % porostů bylo v dobrém stavu a předpokládali jsme průměrný výnos alespoň 3,25 t/ha, na základě současných zjištění však nyní lze předpokládat snížení na průměr kolem 2,8–3 t/ha, dokonce i méně.

Kde hledat příčiny?

Nelze stanovit jednoznačnou příčinu, ale jedná se o komplex vlivů. Jednak jde o ranní mrazíky, které v termínu 5.–9. dubna zasáhly většinu území ČR, naměřené ranní teploty se místy pohybovaly na úrovni až –5 °C (měřeno ve 2 m), ale při zemi bývá teplota i o 2–4 °C nižší. V tomto období byla řepka před květem, květenství byla otevřená. Celou situaci pravděpodobně výrazně zhoršilo probíhající sucho. Svrchní vrstva půdy byla suchá a vzduch měl velmi nízkou relativní vlhkost, což výrazně zvyšuje důsledky mrazu. Srážky přišly až v druhé polovině dubna.

Více jsou postižená místa níže položená v rámci daných regionů a porostů, dále pak řidší místa v porostech a hlavně naposled agrotechnicky zakládané porosty, které byly slabší již na podzim. Neregistrujeme žádnou odrůdovou citlivost, i když se setkáváme ze strany agronomů s určitým svalováním viny právě na odrůdu. Jsou rozdíly i na pozemcích se stejnou technologií, vzdálených od sebe pár set metrů.

Poškození porostů následně doplnil nálet blýskáčků. Po restrikci některých insekticidů rostou každoročně populace blýskáčka a jeho rezistence na přípravky. Letošní počasí, tedy nižší teploty a tím i delší období žlutého poupěte, umožnilo jeho delší působení a tím vyšší škody. Nízkou účinnost insekticidů navíc doplňovaly postupné nálety blýskáčka.

Některé slabší porosty, které silně poškodil mráz a silně napadl blýskáček, prakticky nevykvetly a musely se v květnu zaorat v zeleném stavu, přičemž se jedná o stovky hektarů. Mnoho porostů kvůli nedostatku vody úplně nenavětvilo a jsou řídké a nízké. Zvláště porosty, které byly seté na široko, se v některých lokalitách ještě nezavřely. Obecně je problém u podniků s nižší intenzitou. Na podzim slabé porosty řepky (do 10 %) mohly být také poškozeny holomrazy dosahujících –10 až –15 °C již v týdnu 16. –20. února, i když zimu přežily.

Ing. Martin Volf, předseda SPZO
předseda Komoditní rady pro obiloviny a olejniny

Včelaři se podívali, jak se hlídá kvalita medu

V úterý 29. dubna 2025 pořádala Komoditní rada pro včely a med při Agrární komoře České republiky ve spolupráci se Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí exkurzi v jejím brněnském pracovišti, kde se analyzují vzorky medu s vyvracením nebo potvrzením jejich původu a falšování. Součástí byly prezentace odborníků SZPI k tématům kontroly medu v tržní síti, metoda stanovení cizích cukrů a screening pomocí nukleární magnetické rezonance (NMR) a dále identifikace včelám cizích amyláz proteomickou analýzou s využitím kapalinové chromatografie (LC-MS/MS). Na závěr se uskutečnila prohlídka laboratoří včetně možnosti ochutnání vzorků medu, které nesplnily požadované parametry.

Redakce Agrobase

KOMU SE NELENÍ, TOMU SE ZELENÍ

Okresní agrární komora Trutnov a Zemědělská a.s. Výšina
za podpory Královéhradeckého kraje
vás zvou na
XIII. ročník výstavy zemědělské techniky a technologií

PODHORY 2025

5. ČERVNA 2025 10:00 - 16:00

- TECHNIKA PRO ÚDRŽBU TRAVNÍCH POROSTŮ, SKLIZEŇ A KONZERVACI PÍCE
- SPECIÁLNÍ HORSKÁ TECHNIKA
- TECHNIKA A TECHNOLOGIE PRO OBDĚLÁVÁNÍ ORNÉ PŮDY
- TECHNIKA A TECHNOLOGIE PRO HOSPODAŘENÍ V LESE
- KOMUNÁLNÍ, TRANSPORTNÍ A MANIPULAČNÍ, ZAHRADNÍ TECHNIKA
- STÁJOVÉ A PASTEVNÍ TECHNOLOGIE, CHOVATELSKÉ POTŘEBY
- TECHNOLOGIE PRO PRECIZNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ, ROBOTIZACE
- VÝROBA A PRODEJ OPOTŘEBITELNÝCH DÍLŮ PRO ZEMĚDĚLSKOU TECHNIKU
- HNOJIVA, PŘÍPRAVKY NA OCHRANU ROSTLIN
- PRAKTICKÉ PŘEDVEDENÍ VYSTAVENÝCH STROJŮ
- PREZENTACE ZEMĚDĚLSKÝCH ŠKOL

Doprovodný program, vstup volný, občerstvení zajištěno

Královéhradecký kraj · AgriteN · VÝŠINA

www.podhory-2025.cz

Výživová tabulka pro vědecky podloženou výživu

V době rozporuplných výživových doporučení a rostoucích obav o zdraví vypracovala skupina předních vědců pod vedením profesora Frederica Leroye z Vrije Universiteit Brussels výživovou tabulku. Tento průkopnický model navrhuje odklon od tradičního pojetí „zdravé výživy“ směrem k diferencovanějšímu pojetí „přiměřené výživy“.

Tento posun zdůrazňuje význam kvality živin namísto příliš zjednodušeného označování stravy a zohledňuje různá kulturní a ekonomická prostředí na základě důkladného vědeckého výzkumu. Výživová tabulka je navržena tak, aby jednotlivcům poskytla znalosti potřebné k individuálnímu výběru potravin a ovlivnila budoucí stravovací politiku.

Výživová strategie na míru

Výživová tabulka se odlišuje od univerzálních výživových doporučení tím, že nabízí přizpůsobitelný přístup založený na důkazech. Zaměřuje se na dva hlavní aspekty: densitu živin v potravinách, která zohledňuje poměr mezi obsahem životně důležitých živin, jako jsou bílkoviny a mikroživiny, obsahem kalorií a rozsahem zpracování potravin.

Studie ukazují, že strava obsahující 25–30 % kalorií z živočišných produktů, jako je maso, mléčné výrobky, ryby a vejce, může vést k lepším zdravotním výsledkům. Tyto potraviny jsou bohatým zdrojem vysoce kvalitních bílkovin, esenciálních mastných kyselin (např. DHA a EPA), různých mikroživin (včetně hemového železa, zinku, vápníku, jódu, retinolu, vitaminů D3 a B12) a jedinečných bioaktivních látek (např. cholinu, taurinu, kreatinu, karnitinu, karnosinu), které jsou v rostlinné stravě vzácné nebo chybí.

Problém s ultrazpracovanými potravinami

Tradiční rady týkající se zdravé výživy nevedou populaci k lepším stravovacím návykům. Navzdory bohatým možnostem stravování v bohatých společnostech roste závislost na ultra zpracovaných potravinách (UPF). Tyto potraviny, často klamavě označované za zdravé, vyrábí převážně velké korporace za účelem maximalizace zisku a nahrazují výživově hodnotnější živočišné produkty.

UPF obvykle zahrnují narušené potravinové matrice vyrobené z levných, zpracovaných složek, jako jsou cukry, škroby, oleje ze semen a bílkovinné izoláty, v kombinaci s mnoha přídatnými látkami, jako jsou barviva, aromata, sladidla a emulgátory. Jejich nadměrná chutnost podporuje nadměrnou konzumaci, což přispívá k obezitě a metabolickým problémům, zatímco jejich propagace pod zavádějícími označeními udržitelnosti nebo zdraví ještě více mate spotřebitele.

Podpora rovnováhy pomocí tabulky výživy

V zemích, jako je Pákistán, Egypt a Mexiko, je strava s nízkým obsahem potravin živočišného původu spojena s výrazným nedostatkem živin a zvýšeným výskytem nemocí, jako je cukrovka 2. typu. To podtrhuje potřebu výživového poradenství, které by upřednostňovalo „hustotu“ živin před zjednodušujícími změnami ve stravování. Tabulka prosazuje vyváženou stravu, která respektuje osobní preference, kulturní dědictví a ekonomická omezení. Podporuje základní stravu plnou potravin se střední až vysokou hustotou živin a minimálním až středním množstvím zpracovaných potravin. Tento přístup je přizpůsobivý a vyhovuje různým stravovacím potřebám různých demografických skupin.

Dvě verze tabulky výživy

Výživová tabulka se dodává ve dvou formách. Tento dvojí rámec nejen pomáhá jednotlivcům při rozhodování o stravování, ale může také pomoci při tvorbě politiky, protože poskytuje jasnější obraz o výživových potřebách různých skupin obyvatelstva.

Verze založená na principech – tato verze poskytuje stěžejní rámec, který popisuje základní zásady výživy a zaměřuje se na vzájemný vztah mezi hustotou živin a zpracováním potravin, aniž by předepisovala konkrétní diety.

Ilustrativní verze – tato verze rozšiřuje principy o konkrétní příklady z historických i současných diet, které ilustrují, jak zapadají do výživové tabulky na základě obsahu živin a úrovně zpracování. Tato verze pomáhá pochopit, jak výběr potravin ovlivňuje výživu v praxi.

Tabulka výživy je víc než jen stravovací doporučení; je to výzva pro tvůrce politik, aby přijali vědecky podloženou potravinovou politiku, která vyváží nutriční kvalitu a udržitelnost. Jak uvádí Frederic Leroy: „Přiměřená výživa přesahuje pojem zdravá strava. Jde o praktický, vědecky podložený přístup k uspokojování našich výživových potřeb, respektování individuální volby a pomoc spotřebitelům při každodenním výběru výživných potravin.“

faktaomase.cz

Zastavení pastvy způsobuje ztrátu biologické rozmanitosti

Zastavení pastvy způsobuje ztrátu biologické rozmanitosti a homogenizaci půdních potravních sítí na horských pastvinách. Nová studie zjistila, že povolit pastvu zvířat, jako jsou ovce a krávy, je pro zachování biologické rozmanitosti a zdraví půdy velmi důležité.

Zastavení pastvy je v Evropě běžné a očekává se, že se zvýší, zejména v horských oblastech s nízkou produktivitou. Existují obavy, že tento postup v historicky spásaných ekosystémech způsobuje úbytek vzácných druhů a nárůst běžných druhů, což vede k celkovému poklesu biologické rozmanitosti rostlin. Tato ztráta biologické rozmanitosti může mít dopad na fungování ekosystémů.

Biodiverzita půdy ovlivňuje funkce ekosystému

Existuje stále více důkazů, že zastavení pastvy hospodářských zvířat má vliv na biotickou homogenizaci nadzemních společenstev, jako jsou rostliny a hmyz. Mnohem méně je však známo o jeho účincích na organismy, které žijí pod zemí. Půdní biodiverzita je klíčová pro mnoho ekosystémových funkcí, jako je rozklad organické hmoty, zpřístupňování živin rostlinám, prevence ztrát živin a udržování struktury půdy. Některé studie se zabývaly dopadem zastavení pastvy na podzemní společenstva na travních porostech. Přesto se často zaměřují na konkrétní skupiny půdních organismů, krátká období od ukončení pastvy nebo omezené klimatické a půdní podmínky. Proto je důležité lépe porozumět dlouhodobým účinkům zastavení pastvy na složení a rozmanitost podzemních společenstev.

Výsledky studie

Tato studie analyzovala změny vegetace a různých půdních organismů. Pod pojmem „ukončení pastvy" je myšleno zastavení pastvy domestikovaných býložravců, jako je skot nebo ovce, ale nikoli odstranění divokých pasoucích se zvířat, jako jsou hraboši, zajíci či jeleni. Vědci zkoumali dvanáct horských travnatých lokalit podél 800 km dlouhého severojižního gradientu ve Spojeném království, přičemž na každé z nich byly párové plochy, které byly buď historicky spásány ovcemi, nebo na nich byla hospodářská zvířata vyloučena oplocením na dobu 10–65 let. Studie se zaměřila na horské pastviny, protože jsou významnou součástí evropské krajiny a po staletí byly spásány ovcemi, což podporuje chov ovcí v celé Evropě. Kromě toho je zastavení pastvy hospodářských zvířat běžné v horských oblastech Evropy, včetně Spojeného království. Z tohoto pohledu se jedná o klíčový aspekt opouštění půdy a obnovy divočiny, který má potenciální, ale do značné míry neznámé účinky na místní diverzitu a složení podzemních společenstev mezi lokalitami.

Analýzou rozsáhlého souboru dat o půdních organismech studie zjistila, že zastavení pastvy na horských pastvinách s dlouhou historií pastvy ovcí vede k výraznému poklesu diverzity půdních organismů. Když se zvířata přestanou pást, diverzita mnoha skupin půdních mikrobů a živočichů se sníží, zejména u vzácných druhů. Zastavením pastvy se půdní mikrobiální společenstva více podobají, ale u půdní fauny, jako jsou hlístice a hmyz, se diverzita mezi jednotlivými stanovišti zvyšuje. Zastavení pastvy mění vlastnosti rostlin a půdy, ale účinky se liší podle lokality. Studie zjistila konzistentní vzorce reakce skupin půdních mikrobů a živočichů na zastavení pastvy. U většiny skupin půdní fauny a mikrobů, s výjimkou půdních bakterií, po zastavení pastvy dochází k významnému poklesu průměrné místní diverzity, což se shoduje s poklesem místní druhové bohatosti rostlin. Zatímco většina půdních mikrobiálních společenstev se po ukončení pastvy stala homogennější a podobnější, společenstva půdní fauny se rozdělila a stala se méně podobnými.

Význam pastvy pro zdravé ekosystémy

Výsledky této studie ukazují, že extenzivní pastva je důležitá pro udržení biodiverzity společenstev žijících pod zemí a že zastavení pastvy může mít negativní účinky, podobně jako to, co bylo pozorováno ve společenstvech bezobratlých žijících pod zemí. V mnoha oblastech v Evropě probíhá tzv. rewilding, který spočívá v zastavení historické pastvy hospodářských zvířat a jejím nahrazení divokými pastvinami nebo vzácnými plemeny skotu. Pasoucí se zvířata pomáhají udržovat rozmanitost podzemních společenstev, která jsou pro zdraví ekosystému klíčová.

Zastavení pastvy v těchto oblastech negativně ovlivňuje půdní rozmanitost, což zdůrazňuje význam pastvy pro zdravé ekosystémy. Výsledky naznačují, že odstranění domácích hospodářských zvířat by nemuselo zvýšit diverzitu podzemních organismů, zejména tam, kde nedojde k reintrodukci divokých býložravců, a to z důvodu nízké současné hustoty přirozených druhů divoké zvěře.

faktaomase.cz

Chraňte svou úrodu: pojištění plodin proti živlům

Poslední měsíce a roky opět naplno ukazují projevy klimatické změny, která s sebou přináší extrémnější výkyvy počasí, než na jaké jsme dříve byli zvyklí. I když na území České republiky po desítky let dopadá přibližně stejné množství srážek, jejich distribuce se v průběhu let výrazně liší. Častěji dochází k extrémům, kdy po dlouhém období sucha přijdou intenzivní a přívalové deště, které namísto povzbuzení růstu rostlin plodiny naopak poničí. Podobně je to s výkyvy teplot.

Konkrétní příklady? Loňské jarní mrazy patřily podle studie společnosti Gallagher Re mezi vůbec největší škodní události roku, když ve čtyřech středoevropských zemích včetně Česka způsobily zemědělcům škody dohromady za v přepočtu 16 miliard korun. Letos to vypadá, že mrazy takové škody nenapáchají, i když jahody a vinná réva v květnu zasaženy byly.

Opačně to může být se suchem. To bylo vloni po delší době méně intenzivní, ale naopak letos je už začátkem května čtvrtina území České republiky zasažena extrémním suchem, tedy nejvyšším měřeným stupněm. Podle údajů portálu Intersucho z poloviny května bylo některým ze stupňů sucha zasaženo 89 % území. Na vině tohoto stavu jsou slabá sněhová pokrývka v zimě i celkový nedostatek srážek od začátku roku.

A konečně poslední kategorie: standardní rizika. Neboli následky bouřek, jako jsou krupobití, vichřice nebo i povodně a záplavy. Tady mají všichni ještě určitě v živé paměti zářijové povodně způsobené tlakovou níží Boris. Ty se dokonce staly za loňský rok osmou nejdražší přírodní katastrofou na celém světě s celkovým účtem přes dvě stě miliard korun.

A protože tyto škody nejsou v čase ani prostoru izolované, stalo se, že některé zemědělce v průběhu roku zasáhly nejdřív mrazy, následně bouřky s krupobitím a v září potom povodně.

Z tohoto výčtu je vidět to, co zemědělci sami dobře vědí z praxe: atmosférické jevy v éře změny klimatu dávají podnikání založenému na obdělávání půdy pořádně zabrat. Naštěstí existují možnosti, jak se následkům bránit a alespoň minimalizovat finanční škody prostřednictvím vhodného pojištění.

Začněme tím dlouhodobě nejvýznamnějším a z hlediska sezóny nejaktuálnějším rizikem, kterým je krupobití. Doplňkově připojistit se lze ve většině případů i proti povodni, záplavě a vichřici. Takto je možné pojistit zpravidla všechny polní plodiny, jako jsou obilniny, luštěniny, olejniny nebo okopaniny. Specifičtější kombinace rizik už je potřeba řešit u ovoce, zeleniny, vinné révy a chmele.

Obvyklým nejzazším termínem pro sjednání pojištění proti standardním rizikům bývá konec května. Na základě prohlídky na místě a individuálního vyjednávání lze výjimečně pojištění sjednat i později v průběhu roku.

Pojištění sucha je specifičtější. V Česku ho nabízí jen Agra pojišťovna formou takzvaného indexového pojištění. Funguje tím způsobem, že k výplatě pojistného plnění dochází v případě, kdy podle dat z nejbližší meteorologické stanice došlo v pojištěném období k předem definovanému srážkovému deficitu. Pojištění je potřeba uzavřít dva týdny před začátkem první fáze vegetačního období. Letos to tak bylo pro obiloviny a řepku 5. března a pro kukuřici, sóju a slunečnice 20. dubna.

A konečně pojištění mrazů, z nichž potenciál napáchat škody na ovoci mívají zejména ty jarní. Proti jarnímu mrazu lze v kombinaci s krupobitím pojistit například jahody a vinnou révu, zeleninu, vybrané polní plodiny a omezeně i jablka a hrušky. I tady je samozřejmě nutné uzavřít pojištění před začátkem jara.

Nyní, během sezóny, nebo při jejím vyhodnocování na podzim a v zimě, je tedy pro zemědělce ideální čas rozmyslet si, jak chtějí své plodiny chránit během nadcházejícího roku.

Dobrou zprávou je, že na všechny zmíněné typy pojištění plodin lze získat podporu z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF). U speciálních plodin, tedy ovoce, zeleniny, vinné révy a chmele, se jedná až o 65 % pojistného. U tzv. ostatních plodin, tedy především obilovin, to je až 50 %.

Zorientovat se v nabídce pojištění, pojistných podmínek, dotací a termínů vám rádi pomohou zkušení makléři a specialisté RENOMIA AGRO. Stejně tak si čeští zemědělci dlouhodobě cení i jejich zkušenosti a znalostí při pomoci s likvidací škod. Spolu s partnerskými společnostmi GRANTEX dotace, Agdata a Carboneg nabízíme nejkomplexnější služby v oboru risk managementu a pojištění na trhu.

Jiří Havelka, ředitel pro strategické partnery, RENOMIA AGRO

www.renomiaagro.cz

Obchodní sdělení

Nové možnosti pro Váš růst

RENOMIA AGRO dlouhodobě patří mezi největší odborníky v oblasti řízení zemědělských rizik, pojišťujeme již více než třetinu českých zemědělců. Naše služby neustále zlepšujeme a rozšiřujeme. Díky partnerství s firmami GRANTEX dotace a Agdata Vám můžeme pomoci i se zajišťováním dotací a implementací nejmodernějších technologií pro precizní zemědělství. Obraťte se na náš tým specialistů.

PARTNEŘI AGRÁRNÍ KOMORY ČR

RENOMIA AGRO | GRANTEX DOTACE | AGDATA

Příčina drahých potravin z mého pohledu

Za sebe říkám, ano, potraviny jsou na trhu drahé. V tom se neliším od drtivé většiny účastníků diskusí, ale budu asi trochu „bílou vránou“ v názoru na příčiny tohoto stavu. Příčina není v žádném případě jedna, ale je jich celý komplex, žádná však na straně zemědělských prvovýrobců. Na věc se dívám bez postranních politických či ekonomických úmyslů, pohledem zemědělce z první linie, který „sedlačinou“ žije denně více než 45 let.

Zásadní roli v drahotě potravin totiž, dle mého názoru, hraje stát. Náš pan ministr Výborný velmi rád a často tvrdí, že on neurčuje cenu potravin, což ale není v jistém smyslu pravda. Nepochybně nestanovuje cenu rohlíků, mléka či jakéhokoli jiného zboží v konkrétním obchodě. Avšak on a celý státní aparát má zásadní vliv na cenové podmínky, za nichž se dostávají potraviny ke spotřebiteli, a to nastavením pravidel. Ta pravidla jsou různá a pro laika možná i netušená, proto se tu pokusím věc vysvětlit. Všechny níže uvedené skutečnosti ale zásadním způsobem ovlivňují cenu potravin.

1. Zemědělská politika, výše dotací a pravidla SZP v různých zemích EU

Zemědělská politika Evropské unie je všechno, jen ne rovná a spravedlivá. Pořád jsou „staré“ a „nové“ země EU s rozdílnými pravidly, která neumožňují skutečnou férovou konkurenci, ale ani srovnání výsledků zemědělců. To je materiál na celý článek. Navíc ani některé „nové“ země EU nesdílejí stejné hodnoty, pro které byla EU vytvořena. Třebas Polsko a Maďarsko za socialismu úspěšně podvracelo RVHP i Varšavskou smlouvu, to stejné dnes dělají s EU i NATO. Jen ČR poslušně přebírá jakýkoli nesmysl z Bruselu do svých pravidel.

2. Zemědělská politika, výše dotací a pravidla SZP v ČR

V České republice se zemědělci nerozdělují na dobré a špatné, ale na politicky přijatelné a ty nepřijatelné, bohužel tomu odpovídá i národní zemědělská politika. Tento stát se k hlavně velkým zemědělcům chová jako k občanům třetí kategorie, nepokrytě zkouší, co si může dovolit. Byla úspěšně oprášena metoda použitá komunisty po roce 1948, jen v opačném gardu:

a) Byli označeni viníci drahých potravin, tehdy to byli kulaci, tedy velcí sedláci, dnes „agrobaroni“ z bývalých JZD, tedy velcí zemědělci. Berou dotace z našich daní, nic nedělají, mají exkluzivní techniku, občas někde smrdí, poškozují přírodu, dokonce v rekreačních zónách ruší noční či víkendový klid, to je názor ne nepodstatné části politické reprezentace, ale i mnohých občanů, kteří poslouchají mediální výstupy v médiích. O pohádkově bohatých zemědělcích umí třebas dobře mluvit prezident SOCR pan Prouza.

b) Po volbách byli do vedení MZe dosazeni naprosto zemědělsky nekompetentní lidé, kteří zemědělství viděli maximálně u tetičky na vesnici o prázdninách a kteří jsou ochotni se podílet v zájmu své ideologie na dušení „nesprávných“ zemědělců všemi prostředky. Tito lidé zemědělství sice nerozumí, ale mají tu správnou stranickou knížku. Každá profese potřebuje své profesionály, tak je to i v zemědělství, nehledí se na politický názor. Pokud zemědělec začne opravovat jadernou elektrárnu, skončí to nutně výbuchem, pokud jaderný fyzik bude kibicovat do zemědělství, výbuch bude taky, ale zcela jiného druhu. Produkce potravin není pravicová nebo levicová, krávě v kravíně či bramborám na poli je naštěstí úplně jedno, kdo vládne – jídlo je potřeba za každého režimu. Nepochybuji o tom, že na MZe je spousta velmi chytrých lidí, kteří ovládají diplomacii, jazyky, IT, vědu a další, ale jsem přesvědčen, že jim chybí to podstatné. Znalost reality běžného denního chodu a fungování v zemědělském podniku.

c) Na vybrané subjekty se vyvíjí ekonomický tlak. Zdůvodní se, že nepotřebují tolik peněz jako ti správní, a tak se udělá 23% redistribuční platba. Zruší se některé dotace, třeba jako v roce 2023 titul 20.A. na dojné krávy, kde jsme měli dostat cca 800 Kč na kus. Místo toho s velkým halasem stát „pomohl“ zemědělcům mimořádnou dotací 300 Kč na kus, z větší části financovaných z prostředků EU. Okradení zemědělců o 500 Kč na kusu bylo prezentováno jako pomoc? Obdobně to bylo a je u kuřat a prasat. Je třeba si uvědomit, která skupina zemědělců tyto kategorie zvířat chová. Je to ta, která fakticky přišla o peníze. Opět to potvrzuje moji letitou zkušenost, že se nejdříve politicky domluví, která vyvolená skupina příjemců dostane peníze, a pak se jen hledá způsob provedení tohoto záměru.

d) Již osekané peníze na dotace roku 2023 stát poslal subjektům právnických osob až v půlce roku 2024, tedy pozdě, a ještě s absurdním zdůvodněním. Ohrozil tak cash-flow velké skupiny firem, opět zvýšil nejistotu. Podniky si musely vzít drahé úvěry, což samozřejmě opět navýšilo jejich náklady. Zemědělci, kteří vedou podvojné účetnictví, si ty slíbené, ale včas nevyplacené peníze dali ke zdanění do výsledku roku 2023. Státní rozpočet však ty peníze zatížily až roku 2024, byl tedy uměle snížen deficit státního rozpočtu 2023. Ten tyto peníze tedy „ušetřil" a snížil deficit. Něco obdobného provedl stát také v roce 2024, kdy tzv. „vratku zelené nafty" za celý rok 2024 začal vyplácet v dubnu 2025, to již samozřejmě z letošního rozpočtu. A opět mají podniky vedoucí podvojné účetnictví (právnické osoby) tuto částku ve výsledku ke zdanění do přiznání roku 2024, ale reálně je inkasují až letos, skvělá zpráva.

e) Kromě ekonomického tlaku jsou pro vybrané subjekty tvrdě stanovovány i nové povinnosti tak, aby se jim zvyšovaly náklady a zhoršovala konkurenceschopnost. Desítky nesmyslů pak stát kontroluje, zaměstnává tím spousty úředníků, ale hlavně přidělává práci manažerům vybraných firem. Příkladem takovýchto povinností je třeba nový režim měsíčních hlášení o použitých přípravcích na ochranu rostlin, který postihuje subjekty nad 200 ha. Systém to byl naprosto nepřipravený, začal trochu fungovat po půl roce platnosti a zdůvodněním zavedení tohoto opatření je bohulibá dohledatelnost použitých přípravků. To znamená, že s výměrou do 200 ha nemůže zemědělec způsobit žádný problém? Naprostý nesmysl, ale byli zaměstnáni manažeři firmy, zvýšeny náklady prvovýroby a je důvod k nim poslat kontrolu. Ta kontrola nemusí nic najít, stačí, že se neuzavře protokolem a odloží se výplata dotace. Příkladů nových povinností je mnoho. Nesmyslné rozdělení pozemků na maximálně 30 ha či 10 ha jedné plodiny v silně erozně ohrožených pozemcích, vypracování bilancí organické hmoty i u subjektů se silnou živočišnou výrobou a další. Samostatnou kapitolou je povinné předání seznamů akcionářů a členů družstev až na konkrétní fyzické osoby pro MZe a SZIF k žádosti o dotaci. Kde je soulad s pravidly GDPR? Pak se nelze divit, kde vzali „dravci" tyto seznamy lidí, které obcházejí s penězi při nepřátelských převzetích podniků právnických osob.

f) Stát podporuje nevýrobu a posílá peníze v dotacích i subjektům, které nic nebo téměř nic neprodukují či produkují a prodávají v šedé ekonomice. Redistributivní platba je toho zářným příkladem. Celkem 23 % peněz z obálky jde na výměru prvních 150 ha, tedy každému. Ti neprodukční neplatí daně, nic oficiálně nevyrábějí, ale inkasují peníze. A o to méně peněz samozřejmě zbude na ty produkční. Méně peněz však znamená nižší příjem, proto se musí tento postup státu promítnout do navýšení ceny vyráběného produktu. A jsou dražší potraviny.

g) Popírání základních ekonomických pravd. Pravicová vláda tvrdí, že jedině „rozkulačením" větších zemědělských podniků dojde ke zlevnění potravin. Proč Baťa zlikvidoval domácí ševce, postavil fabriku, kde je zaměstnal a dosáhl úspěchu? Jednoduše tímto krokem zkoncentroval kapacity, zvedl produktivitu práce, zvýšil výrobu, snížil cenu a zajistil odbyt po celém světě. Výhoda z velikosti je základní zákon kapitalismu a čím budou naše podniky více likvidovány, tím hrozí koncentrování do větších korporací. Pokud by platilo to „rozkulačování" i v obchodě, proč nenakupuje každá samoobsluha či každá prodejna supermarketu ne centrálně, ale sama na své triko? Budou tím levnější potraviny? Naopak. Dnes 8 subjektů ovládá 90 % trhu, dělá si, co chce a nikdo si na ně nedovolí, protože se jich státní úředník bojí, je neschopný či je na tomto stávajícím stavu hmotně zainteresován.

h) Boj proti domácím potravinářům. Nemám důvod se zastávat velkých agroholdingů, ale je třeba si uvědomit, že tyto subjekty propojené od prvovýroby až po obchod jsou výrazní hráči na trhu s potravinami. Proč Tomáš Prouza a jemu podobní proti nim bojují? Je to konkurence na trhu velkých nadnárodních korporací a bez těch domácích producentů by se lépe prodávalo to zvenku, samozřejmě za jiné ceny. Proč se o tomto v médiích nemluví? Stačí si uvědomit, za kolik miliard si řetězce objednávají v televizi, rozhlase, tisku i sociálních sítích své reklamy. Zemědělci na reklamu mohou uvolnit z tohoto pohledu pár korun, takže z hlediska výše kšeftu zadávaného řetězci je to nic. Budou pak tato média referovat o skutečném stavu a riskovat odchod miliard?

i) Kriminalizace podnikání v zemědělství. Pokud je u nás volné podnikání, proč je vyhrožováno kriminalizováním případného rozdělení stávajícího subjektu na „efektivní" do 150 ha? Dokonce nám státní úředník popsal hlášení tohoto postupu na SZIF. Jde o snahu vyhrožovat některým lidem z „nevyvolených" subjektů kriminálem. Řešil někdo obdobné rozdělování u podniků fyzických osob? Takových případů je celá řada, ale nebyl politický pokyn je řešit.

3. Mezinárodní politika – válka na Ukrajině, cla v USA

Rusko napadlo před více než třemi roky sousední zemi, té je třeba pomáhat, o tom nejde pochybovat. Tady ale velkou část pomoci nesou na hrbu čeští zemědělci. Jako jediní jsme neomezili dovoz produktů do republiky, to nám zbouralo ceny produkce. Spousta zemí EU však postupovala jinak a tuto ukrajinskou produkci nepřipustila či radikálně ztížila její vstup na svůj trh. Vůbec nemluvím o tom, že tato produkce byla vyrobena za podmínek, které neodpovídají našim pravidlům. Pokud bude český výrobce používat např. pesticidy povolené na Ukrajině, ale zakázané u nás, co se stane? Zlikviduje jej český byrokrat a skončil. Rozum zase neplatí, jen politický pokyn. Volný pohyb zboží je super, ale v téhle zemi ani nikdo neví, kolik a co se vůbec dovezlo, pak se v médiích vykládají nesmysly. Kdo kontroluje náklad u kamionů přejíždějících hranice? Samozřejmě nikdo. Je třeba začít používat rozum, ne politiku. Stát nám říká, že je do Evropy i ČR veškerá z Ukrajiny dodávaná produkce rostlinných a živočišných komodit naprosto nezávadná. Zcela nepochybně však byla a je tato produkce vyrobena při aplikaci u nás nepovolených hnojiv, přípravků na ochranu rostlin, veterinárních léčiv či potravinářských ingrediencí, zcela jistě nebyla vyrobena za „klimaticky udržitelných podmí-

nek" a hygienických pravidel platných v naší republice, což ve válkou zmítané zemi snad ani nejde. Pokud je ta nezávadnost pravdou, proč je potom třeba u nás zakazovat spoustu přípravků, neřešit klimatickou udržitelnost produkce, pravidla výroby krmiv, podmínky welfare zvířat a další podmínky, které po svých zemědělcích náš stát chce, a dokonce jimi podmiňuje výplaty dotací? Dle této logiky jsou na Ukrajině vyráběny bezpečné potraviny i za používání nám zakázaných nebo nepovolených podmínek, proč tedy nemáme tytéž podmínky? Jak řeší ukrajinský zemědělec maximální velikost honů, střídání plodin, pravidla nitrátové směrnice, havarijní plány, erozi, zákaz pěstování některých plodin? Předpokládám, že zcela určitě nejsou plněna pravidla sociální podmíněnosti, určitě pracují 8 hodin denně od pondělí do pátku, dodržují pravidla podmíněnosti a mají strach z kontroly bezpečnosti práce... Tomuto jsme schopni férově konkurovat?

Volby ve Spojených státech zamíchaly světovým děním, ne jenom zemědělstvím. USA samozřejmě chce vyvážet do Evropy mimo jiné i zemědělské produkty, ale ty jsou opět vyrobeny za jiných podmínek (např. využitím GMO), to také pustíme k nám bez omezení? Dovezeme produkty z Jižní Ameriky, které byly vyrobeny na plochách vypáleného pralesa, to taková produkce a její doprava do Evropy nezanechává žádnou uhlíkovou stopu? Asi ne, záleží na politickém zdůvodnění.

4. Marže řetězců

Republikový objem obchodů ovládá asi z 90 % osm většinou zahraničních řetězců, a to za podmínek, které nikde jinde ve světě nemají. Tyto řetězce mají prakticky monopol na prodej potravin, určují jejich ceny. Jejich šéf Prouza hlásí, že dosahují zisku 1 až 2 % a já dokonce věřím, že je to pravda. Je to pravda, protože je pro ně nevýhodné vydělávat a zisk zdaňovat v České republice. V ČR tak prakticky zůstávají jen prostředky plynoucí státu z titulu mezd jejich zaměstnanců. Všechny zahraniční řetězce jsou ve vlastnictví nadnárodních mateřských firem a tady vydělané peníze se systémem plateb různých nájmů, licencí, reklamy a dalších daňově uznatelných nákladů naprosto legálně převádí ven z republiky. Ty mateřské firmy přece na výplatu miliardových dividend nevydělaly v Německu, USA či Holandsku, ale jsou tam i peníze z Čech. Reálné marže řetězců dosahují desítky a stovky procent, kdo jednal o cenách a dalších podmínkách svých dodávek do jejich obchodů, dobře ví... A na tento segment se český stát z různých důvodů neodváží sáhnout.

5. Daňová politika

a) DPH, pro obyčejného kupujícího v obchodě věc, kterou nemá šanci nějak řešit. Většina potravin je ve snížené sazbě DPH (dnes 12 %), ale tato položka je v některých sousedních zemích třeba jen 5 % a někde byla dokonce s nulou. Tato položka je z každého nákupu příjmem státního rozpočtu a zaplatí ji každý, kdo konzumuje potraviny. Pokud některé země zcela zrušily tuto daň či ji snížily, mají tam nakupující občané úsporu na ceně produktu z tohoto titulu. Proto třeba premiér Fiala při svém slavném kontrolním nákupu (nejen Nutella, ale i další produkty) v Německu shledal rozdíly v cenách potravin. Ten rozdíl měl ale hledat už ve státní pokladně, a ne úplně v obchodě.

b) Daň z nemovitých věcí. Za rok 2024 došlo u drtivé většiny poplatníků k nárůstu o 80 % z roku na rok, a to v tom lepším případě, kdy nedošlo ke změně místních koeficientů. Kromě všech jiných nemovitostí v soukromém vlastnictví fyzických i právnických osob, tedy budov a pozemků, došlo k radikálnímu nárůstu zdanění i zemědělské půdy. Odvedená daň je ze 100 % příjmem obce, ve které se nemovitost nachází. Stát tedy z roku na rok zvýšil o minimálně 80 % tento příspěvek obcím, které z něj financují svoje potřeby. Neútočím tímto na obce, peníze na svůj rozvoj opravdu potřebují, ale tento krok státu je také jednou z příčin zdražení potravin. Ty vyšší daně neplatí jen vlastníci půdy, ale také zpracovatelské podniky, a dokonce i ty řetězce. Všichni samozřejmě pak musí toto promítnout do svých cen. V zemědělství to pro nás znamená zaplacení o 80 % vyšší daně nejen ze svého majetku, ale navýšení pachtovného u všech propachtovaných pozemků minimálně o částku nové daně pro jejich vlastníky. V případě mého podniku se jedná o navýšení o milion korun ročně, navíc je málo známé, že ta částka bude každoročně růst o inflaci. Ta inflace v předcházejících letech byla i desítky procent a každý další rok bude s novou inflací stoupat, za vše bude tedy potrestán vlastník nemovitosti.

c) Ceny energií. Energie není samozřejmě daň, ale její státem regulovaná část ve skutečnosti daní je, protože jí nikdo neuteče a zaplatí každý měsíc svému dodavateli. Protože máme jedny z nejvyšších cen energií v Evropě, těžko pak můžeme konkurovat zemím, které mají tyto náklady třebas poloviční. Drahá energie pak zcela boural ceny výrobců strojů, hnojiv, osiv a všech dalších našich dodavatelů, kteří si ji musí promítnout do svých cen. Tím se samozřejmě podílí na konečné vysoké ceně potravin.

V žádném případě nebrečím po starých časech, ale závěrem bych rád uvedl jen dva příklady ze života. Je na každém, aby si odpověděl sám na otázku, kdo je příčinou drahých potravin. Produkční zemědělec to rozhodně není. Kolem revoluce roku 1989 stál rohlík 0,40 Kčs, v té době stála potravinářská pšenice cca 4 000 Kčs za tunu, průměrná výplata byla v té době cca 3 000 Kčs za měsíc. Dnes stojí rohlík asi 2,80 Kč, cena potravinářské pšenice je 5 000 Kč za tunu a průměrná výplata je asi 50.000 Kč za měsíc. Druhým příkladem je porovnání dnešní ceny litru mléka a litru vody. Zemědělec dnes prodává svoje mléko do mlékárny za cca 13 Kč za litr bez DPH, to mléko při tom musíme vyrábět z pitné vody. Každý ví, kolik stojí na krámě litr stolní vody. Je třeba k tomu ještě něco dodávat?

Nejsem ekonom, nemám za cíl poskytnout vyčerpávající odborný rozbor skutečností a všech příčin drahých potravin. Toto je pouze pohled člověka z vesnice, který celý život dělá zemědělství.

Ing. Jiří Řehák
Předseda představenstva
AGRO Přestavlky, a.s.

Soběstačná
a zdravá
země
Větrné elektrárny Věžnice
Aby naše země byla silná a soběstačná,
aby naše krajina byla rok od roku čistší.
Proto rozvíjíme jaderné a obnovitelné zdroje
a zrychlujeme přechod k bezemisní energetice.
Proto jsme tu s vámi.
Jsme ČEZ. Jsme Čistá Energie Zítřka.
ČISTÁ
ENERGIE
ZÍTŘKA
www.cez.cz

Mimořádná událost v oblasti DDD

Tak byla označena pořadateli akce konaná na počátku dubna v areálu Českého vysokého učení technického v Praze Dejvicích. Dost možná, že účast na akci „Seminář a Workshop – Deratizace a Dezinsekce“ podpořila dostupnost blízké stanice metra, stejně jako moderní budova.

Na akci se sešlo 223 účastníků ze 131 firem z celé České republiky včetně předsedů profesionální asociace – Sdružení DDD Slovenska a Česka. Co by za to dal jiný pořadatel jiné konference nebo jiného semináře! V úctyhodném počtu šestnácti osob se zúčastnili i zástupci dozorových orgánů, tj. Státní zemědělské a potravinářské inspekce, České inspekce životního prostředí i hygienických stanic. Ze zpětných reakcí účastníků vyplynulo, že ocenili nové informace nejen z hlediska legislativy, možnosti praktického výcviku na polygonu, ale i odborné otázky rezistence a účinnosti biocidů a přípravků na škůdce. Velký ohlas, nejen v kuloárech, vyvolalo vystoupení Radka Aulického, které se zabývalo problémem rezistence.

REZISTENCE JAKO ČASOVANÁ PUMA

Není to módní slovo. Slyšeli jsme ho z různých stran, s různým výkladem i různým významem. Samozřejmě, že rezistence odrůdy jablka vůči houbovým chorobám je vítanou záležitostí omezující počet postřiků ve vegetaci. Naopak rezistence choroby nebo škůdce vůči určité účinné látce nebo přípravku na ochranu je závažným problémem. V daném případě šlo o rezistenci hlodavců.

CO JE REZISTENCE?

Asi víte, že rezistence je redukce nebo ztráta citlivosti určitého škůdce, houby, hlodavce k určité chemické účinné látce. Prakticky se to projevuje tím, že se snižuje účinnost postřiků nebo nástrah i při pravidelném ošetřování. I když při ošetřování neuděláte žádnou chybu, výsledek aplikace není uspokojivý.

PŘÍČINA REZISTENCE?

Dnes se to nerado přiznává, ale vzhledem k tomu, že rezistence není pouze u přípravků proti hlodavcům poškozujícím zásoby potravin, ale existuje tak u celé řady polních plodin, je zřejmé, že tlak EU na snížení spotřeby pesticidů bez adekvátní náhrady byl přehnaně rychlý. U omezeného počtu registrovaných účinných látek při jejich opakovaném používání bez možnosti střídání s jinými vzniká zcela nový problém – rezistence. Restrikce další řady účinných látek neumožňuje střídání různých skupin účinku, což patří mezi hlavní zásady podle tzv. FRAC kódů.

Samozřejmostí musí být i dodržování hektarové dávky biocidu stejně jako maximálního počtu aplikací. Základním principem je i aplikace maximálně dvou aplikací po sobě biocidu z jedné skupiny. Ano, rezistence je aktuálním problémem. Přibývá dokumentace z ČR, narůstají i dovozy „rezistentních škůdců“ ze zahraničí. V protikladu tomu ubývají účinné látky k ochraně (fipronil, bendiocarb).

ČTYŘI SKUPINY ŠKŮDCŮ S REZISTENCÍ

Radek Aulický v přednášce popsal problém s rezistencí v ČR a EU u čtyř skupin škůdců:

Hlodavci

Rezistence u potkanů ve Skotsku je známa již od roku 1958. Rezistence (od roku 1950) existuje u účinných látek warfarin, coumstetralyl, chlorophacinone a od roku 1970 u difenacoum s bromadiolon. Bez rezistence zatím zůstávají účinné látky brodifacoum, flocoumafen s difethialone. V ČR převládají u myší částečně rezistentní populace k účinné látce bromadiolon. Neznámý stav je u potkanů.

Hygieničtí a medicinální škůdci

Tato skupina zahrnuje např. štěnice, komáry, klíšťata, mouchy, šváby a rusy. Údaje o rezistenci většinou chybí, i když v zahraničí probíhá silný výzkum štěnic. Výzkum těchto škůdců probíhá i v ČR na pracovištích SZÚ a ČZU. U švábů se množí informace ze zahraničí o rezistenci nejen u postřiků, ale i u nástrah. Situaci komplikuje i zákaz použití nástrah obsahujících účinnou látku fipronil.

Skladištní škůdci

K likvidaci této šestičlenné skupiny hlavních škůdců jsou určeny tři účinné látky, které však nepatří do skupiny biocidů, ale do skupiny přípravků na ochranu rostlin. Jedná se o fosforovodík (fumigant), postřiky pirimifos-methyl (organofosfát) a deltametrin (pyretroid).

Dřevokazní škůdci

I když specifické studie o rezistenci vůči syntetickým pyretroidům se v dostupných zdrojích neuvádí, je důležité sledovat účinnost insekticidů a případné změny v citlivosti těchto škůdců.

JAK NA TO REAGOVAT V PRAXI?

Lidově se tomu říká riziko podnikání. V oblasti služeb DDD je to ale riziko v jiných oblastech podnikání neznámé. Mám na mysli reklamaci zákazníka na neúčinnost zásahu, resp. stejný stav jako před realizací vykonané služby deratizační firmou. Firma vinněná za neúčinnost teprve později zjišťuje, že k použitému biocidu či biocodní nástraze již existuje rezistence.

Radek Aulický doporučuje jediné možné, nehnat se do zakázek za každou cenu. Nepřijímat nové a neznámé zákazníky, větší pozornost věnovat tam, kde máme evidenci o tom, co se konkrétně použilo, čili orientovat se na stálé a známé zákazníky. V plné nahotě se tak objevuje to, že v České republice až dosud chybí praktické výcvikové centrum! Bohužel, hodně se věnujeme teorii a málo praxi! Změní se to? Kdy a jak?

Text a foto Ing. Michal Vokřál, CSc.

AgroJobs
Zemědělský svaz České republiky
PRÁCE, CO MÁ BUDOUCNOST!
PRO TY, CO PRÁCI HLEDAJÍ.
I PRO TY, CO JI NABÍZEJÍ.
www.pracevzemedelstvi.cz
Personální agentura AgroJobs s.r.o., dceřiná společnost Zemědělského svazu ČR, propojuje zaměstnavatele se zájemci o práci v zemědělství. Ať už hledáte práci či naopak zaměstnance, stačí navštívit náš inzertní portál www.pracevzemedelstvi.cz. A my pro Vás najdeme příležitosti v oblasti, která má budoucnost – v zemědělství! Připravíme pro Vás výběrové řízení na míru. Najdeme Vám ekonoma nebo třeba ředitele společnosti.
Více informací na
www.pracevzemedelstvi.cz
nebo na
www.zscr.cz

Sledujte nás také, ať víte první, co zaznělo na Facebooku Agrární komory ČR

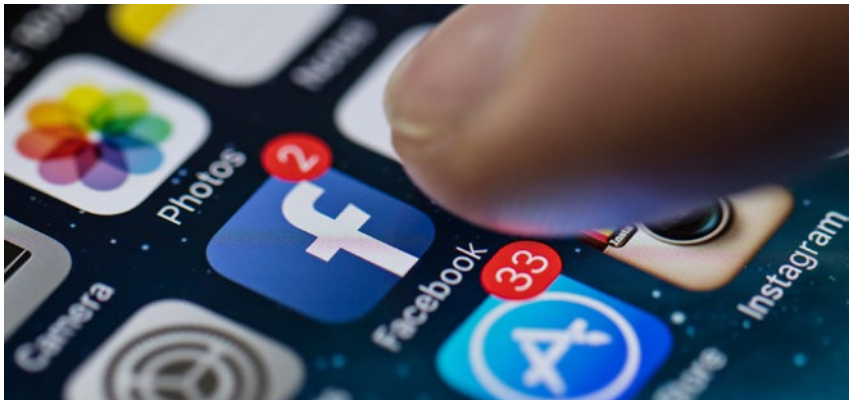

Inovace míří do českých stájí

Digitalizace a moderní technologie se čím dál víc dostávají i do našeho oboru. V živočišné výrobě farmáři uplatňují digitalizaci v evidenci dobytka, elektronickou identifikaci jednotlivých kusů nebo monitoring jejich pohybu. Roboti také dnes do určité míry nahrazují pracovní sílu. Příkladem jsou robotické dojírny, které navíc také zlepšují zdraví krav a zvyšují jejich dojivost. Koukněte na našem profilu na reportáž televize CNN Prima NEWS, která se vydala natáčet na farmu Kopeckých na Benešovsku.

15. května 2025

Jak se (ne)napálit při nákupu

Další absurdní příklad, proč je nutné zastavit klamání spotřebitelů! V jednom nejmenovaném supermarketu jsme narazili na jablka, u kterých hlásají původ z Polska. Přímo na přepravce je ale zároveň uveden pěstitel z Maďarska! Kde je tedy pravda? Už roky bojujeme za to, aby měl každý zákazník jasné a pravdivé informace o původu potravin. Tohle matení ovšem nemá nic společného s poctivým obchodem.

Přidejte se k nám v boji proti falšovaným potravinám! Podepište evropskou petici „STOP FALŠOVANÝM POTRAVINÁM". Dejme jasně najevo, že si takový přístup k zákazníkovi nenecháme líbit! https://eci.ec.europa.eu/049/public/#/screen/home

12. května 2025

Začala sklizeň našeho chřestu

Na farmě Český chřest u Vojkovic na Mělnicku začala sklizeň chřestu. Tamní chřest v posledních letech získává v Česku stále větší oblibu. V letošním roce však úrodu ohrožuje nejen sucho, ale i přemnožená divoká prasata. Farmáři z Polabí také poukazují na čím dál víc narůstající administrativní zátěž. Přejeme úspěšnou sezónu. Nejen pěstitelům chřestu, ale všem zemědělcům.

2. května 2025

Není chřest jako chřest

Přestože už pár týdnů můžeme na pultech obchodů najít chřest původem z Řecka, rozhodně jej nedoporučujeme kupovat. Kvalita trpí kvůli převozu na dlouho vzdálenost. Je vyschlý a gumový. Dejte naopak přednost tomu tuzemskému. Třeba z Český chřest u Vojkovic na Mělnicku. V těchto dnech se sklízí a míří rovnou do prodeje.

29. dubna 2025

Lépe se starat o zvířata

Aktualizovali jsme Kodex povinností chovatele pro zajištění životní pohody zvířat a jejich ochrany před špatným zacházením. Konkrétní pravidla jsme rozeslali zemědělským podnikům, ale například také veterinárním lékařům. Cílem je zabránit pochybením při péči o skot, která jsme bohužel nedávno mohli vidět v televizních reportážích. Na Kodexu jsme spolupracovali se Svazem chovatelů holštýnského skotu ČR, z.s., Svazem chovatelů českého strakatého skotu, CATTLE MARKET s.r.o. a Českým svazem chovatelů masného skotu. A také s odborníky z Ministerstva zemědělství a Státní veterinární správy. Věříme, že kodex bude pro všechny zainteresované přínosem.

24. dubna 2025

PŘÍLOHA K VYDÁNÍ ZPRAVODAJE AGROBASE

ŽIJEME na venkově

ZPRAVODAJ AGROBASE

26. KVĚTNA 2025

Perspektivy pěstování lanýže burgundského v ČR

Probíhající změny počasí, především pak rostoucí teploty ve světě i v Evropě (v Evropě dokonce podle statistik rychleji než v jiných teritoriích), ústí do úvah o možných změnách ve struktuře tradičně pěstovaných hospodářských plodin.

V některých lokalitách v ČR se už tak v praxi zkouší pěstování subtropických plodin, jako jsou fíkovníky, kiwi nebo kaki, na jižní Moravě se už nějakou dobu pěstují melouny a další teplomilnější plodiny. Určitým rizikem ale mohou být pravidelně se opakující jarní mrazy. To se ale netýká lanýžů, jimž postupující změna klimatu v ČR vyhovuje mnohem více. Značný potenciál má především komerční produkce lanýže burgundského, který byl již také před dvěma lety v ČR zařazen mezi oficiální zemědělské komodity v naší zemi.

I když je komerční produkce lanýže burgundského doslova během na středně dlouhou (pro někoho až moc dlouhou) trať, může být konečným výsledkem finančně velmi lukrativní produkt s jistotou odbytu. Z dostupných statistik, které berou v úvahu možný hektarový výnos a délku produkčního období funkčních lanýžáren, vyplývá, že úspěšné pěstování a prodej lanýže burgundského může pro potenciální pěstitele představovat vyšší zisk než pěstování a prodej v posledních letech nejziskovější plodiny v ČR, tedy řepky olejné. Odhadovaný potenciál jednoho stromu v lanýžárně je totiž zhruba 50 000 Kč

v průběhu produkčního cyklu lanýžárny, výnos z hektaru funkční lanýžárny z jednoho hektaru ročně se pak pohybuje při současných cenách kolem 1 750 000 korun. Komerční pěstování lanýžů nicméně nemusí být vždy úspěšné – možná úskalí rozebírá samostatný text vycházející z rozhovoru se zakladatelem společnosti Český lanýž Richardem Benešem.

Od doby legitimizace komerčního pěstování lanýžů v ČR, tedy od března 2023, do podzimu loňského roku bylo v naší zemi založeno více než 30 hektarů lanýžáren. Je tomu tak i proto, že možnost rozšířit tímto způsobem spektrum u nás produkovaných komodit podporuje jak Ministerstvo zemědělství, tak Agrární komora ČR a vlastně všechny nevládní organizace působící v tuzemském zemědělství. Plocha lanýžáren by tak mohla a měla růst, i proto, že dle zahraničních zkušeností nejsou žádné známé limity maximálních ploch. Základní podmínkou je tak zejména potřebné množství dostupné vody, kromě přirozených zdrojů třeba i pro potřeby kapkové závlahy. Ve Španělsku například existuje lanýžárna o ploše 600 hektarů, která je aktuálně zřejmě největší lanýžárnou na světě. K tomu však bylo nutné v příslušné lokalitě také vybudovat specifickou nádrž na vodu.

Potenciál pro využití lanýžů se přitom zvýšil v letošním roce, kdy bylo pěstování lanýžů zařazeno mezi takzvané agrosolární plodiny. Lanýž burgundský totiž vyžaduje ke svému vývoji zastínění, což splňují kromě korun stromů naočkovaných podhoubím lanýžů také fotovoltaické panely. Ty by měly být podle dosavadních poznatků umístěny zhruba 3,5 metru nad zemí, přičemž naočkované stromy rostou pod těmito panely. V tomto případě je zřejmě nevhodnější dřevinou habr, který velmi dobře snáší cílené zastřihování. Habry navíc nepatří mezi stromy vyrůstající do velké výšky a rostou poměrně pomalu. Ostříhané větvičky habrů je možné (a také žádoucí) ponechat na místě na ploše lanýžárny, neboť představují organickou hmotu, která zlepšuje kvalitu půdy a dostupnost pro stromy i lanýže potřebných živin, což stromům a lanýžům logicky vyhovuje. Z hlediska vzhledu krajiny je pak nemalým přínosem skutečnost, že stromy v lanýžárně postupně prorůstají mezerami mezi solárními panely, takže samotné panely, které jako technická zařízení do přirozené krajiny vlastně nepatří, nemusí být vůbec vidět.

Kombinace solárních panelů a lanýžáren je také cestou k možnému rozkladu podnikatelských rizik. Při nepříznivém počasí může totiž produkce obnovitelných zdrojů energie ze solárů pokrýt ztráty, které mohou nastat u plodin pěstovaných pod panely (například v případě vinné révy), což platí i pro produkci lanýžů. V případě lanýžů je navíc žádoucí alespoň nějaký ekonomický přínos z ploch lanýžáren do doby první sklizně lanýžů. Kombinace lanýžáren s fotovoltaickými panely (ale i jen samostatně vysazené naočkované stromy) kromě obecného zvýšení pestrosti krajiny působí také jako větrolamy, a snižují tak riziko vodní i větrné eroze na zemědělských pozemcích.

To vše v praxi znamená, že komerční produkce lanýže burgundského má v ČR nemalý potenciál do budoucnosti, ze kterého mohou těžit jak samotní zemědělci (ale třeba i zahrádkáři), tak životní prostředí a krajina.

Redakce Agrobase

Základní zásady při produkci lanýže burgundského v ČR

Jak už bylo řečeno, pěstování lanýžů (nejen) v ČR je v praxi běh na středně dlouhou (několikaletou) trať s rizikem, že i tak se nemusí zamýšlený záměr podařit. Proto je velmi důležité míru možných rizik minimalizovat, což v praxi znamená mimo jiné pořídit si naočkované sazenice vhodných stromků, pro produkci lanýžů vybrat vhodnou půdu, zvolit k tomu také vhodnou dřevinu a minimalizovat rozvoj hub, které jsou agresivnější než lanýž a mohou jej zahubit.

Vůbec nejdůležitější je přitom nakoupit správné sazenice, kde je přítomnost podhoubí lanýžů prověřena. Takovou možnost v současné době jako jediná na světě nabízí společnost Český lanýž, která na rozdíl od zahraničních prodejců využívá specifický genetický test pro každou jednotlivou sazenici lanýže burgundského. Každá sazenice, která testem projde, získává od laboratoře Českého lanýže své jedinečné rodné číslo, pod kterým se k sazenici evidují veškeré informace. Každý pěstitel se tak může svým pozorováním podílet na společném výzkumu. „Jelikož bezpečně víme, že sazenice byla kvalitně očkovaná, můžeme při vyhodnocování výzkumu vyloučit chybu očkování a sledovat tak efektivně faktický vliv místních podmínek na stupeň produkce lanýžů," konstatuje „duchovní otec" pěstování lanýžů v ČR Richard Beneš ze společnosti Český lanýž.

Za myšlenkou dostat na česká pole burgundský lanýž stojí nadšený pěstitel Richard Beneš

Uvedený genetický test je přitom plodem spolupráce s tuzemskými vědci, konkrétně s profesorem Milanem Gryndlerem, který inicioval a řídil výzkum České republiky zaměřený na lanýže v ČR a je zároveň vedoucím laboratoře Českého lanýže. Výsledkem je pro potenciální zájemce o pěstování lanýžů záruka, že na zakoupených naočkovaných sazenicích stromků lanýž je.

To i při provedeném naočkování jinými prodejci či distributory sazenic lanýžů garantovat nelze. Pokud se sazenice netestují, není podle některých statistik podhoubí lanýže součástí sazenic až v 90 %případů. I pokud se ale sazenice testují, je záruka budoucího vývoje lanýže podstatně nižší, a to zhruba 40 %. Jednak proto, že se v zahraničí testuje jen zhruba jedno procento naočkovaných sazenic (doprovodné certifikáty ale přítomnost lanýže „garantují" automaticky i u těch netestovaných), a příslušné testy jsou mikrobiologické, a ne genetické. A jednak proto, že ani po úspěšném naočkování se lanýž nemusí na sazenici dále vyvíjet, protože jej mohou zlikvidovat jiné agresivnější parazitické houby, které jsou v půdě přítomné. Spory takových hub jsou ale přítomné i ve vzduchu, a ke kontaminaci proto může dojít i při rozpěstování sazenic u prodejců a obchodníků před jejich prodejem konečnému zákazníkovi.

Pro úspěšný vývoj lanýžů je nicméně také nutné vhodné složení půdy. Samotný lanýž burgundský vyžaduje zásaditější (vápnitější) půdy, jejichž pH je 7,2 a vyšší, dostatečný obsah volného vápníku a organiky v půdě. Toho lze dosáhnout obohacením půdy o vápník, to ale nestačí, neboť tento lanýž nesnáší v půdě různá rezidua chemických postřiků používaných v zemědělství. I z toho důvodu je v ČR aktuálně asi čtvrtina testovaných pozemků zcela nevhodných k produkci lanýžů. K tomu, aby bylo pěstování úspěšné, nabízí laboratoř Českého lanýže unikátní test půdy, kde testuje půdu sám lanýž, což opět činí v této souvislosti jako jediná laboratoř na světě.

V současné době nabízí společnost Český lanýž sazenice s podhoubím lanýže burgundského na lísce, habru, dubu a nejnověji i lípy. Podle druhu naočkovaného stromu se pak také částečně řídí produkční období lanýžů, které je dlouhé zhruba 30 let, s tím, že nejrychleji lze očekávat první úrodu z naočkovaných lísek (nejdříve ale zhruba za 7 let), nejpozději pak z naočkovaných dubů (za 10 i více let). Pomalejší růst dubů ale zase znamená obvykle delší produkční období. Zájemci o pěstování lanýžů se mohou i na našem trhu setkat s nabídkou dalšího druhu lanýže, a to lanýže černovýtrusného, ten však v naší zemi nevytváří hlízy a ke komerční produkci se tedy nehodí. Hlavním důvodem je skutečnost, že lanýž černovýtrusný vyžaduje vyšší teploty, a i přes probíhající proces oteplování je na něj v naší zemi stále příliš velká zima. Naopak v případě lanýže burgundského se podmínky k pěstování v ČR každoročně, zejména v poslední době, zlepšují, a ČR má tak potenciál stát se lídrem produkce tohoto lanýže v EU.

Pokud by si chtěl někdo ještě letos (na podzim) budoucí plantáž lanýžů v ČR založit, má ještě zhruba jeden měsíc na to si naočkované a geneticky testované sazenice od společnosti Český lanýž zakoupit, podle druhu stromu a počtu za ceny od 1 200 do 1 700 Kč za jednu. Zájemcům navíc společnost poskytuje rozsáhlé poradenství. Veřejnost se pak může řadu praktických a podnětných informací dozvědět na festivalu „Praha lanýžová", i na lanýžové výstavě v Národním zemědělském muzeu (NZM), která začíná v prostorách NZM 8. října. Obě akce pro veřejnost pořádá Asociace Českého lanýže.

Redakce Agrobase

Lanýže recepty

Vzhledem k příjemnému aroma a jemné chuti jsou lanýže ceněnou, i když cenově málo dostupnou ingrediencí při přípravě celé řady běžných pokrmů. Podstatné ovšem je, že tepelným opracováním lanýž burgundský (pro lanýže černovýtrusného to ale tak úplně neplatí, ten je vůči tepelnému opracování odolnější) své aroma i specifickou chuť ztrácí, a proto je nejvhodnější formou použití nastrouhaným nebo nakrájeným lanýžem posypat až výsledný pokrm. Lanýžem lze přitom jako přísadou obohatit různé omáčky nebo masové pokrmy, velmi často se také používají při konečném dochucení rizota nebo těstovin.

Společnost Český lanýž ale zmiňuje zřejmě vůbec nejjednodušší využití lanýže burgundského v kuchyni, a to posypat nakrájeným nebo nastrouhaným lanýžem míchaná osmažená vejce. Tak by měly specifické vlastnosti tohoto lanýže nejvíce vyniknout.

Readkce AGrobase

Jižní Moravu okouzlil Festival plný chuti. Sází na regionální suroviny

Hodování od května do září: příznivci gastronomie, vína a piva mají letos skvělou příležitost k ochutnávkám jihomoravských regionálních dobrot.

Celodenní slavnosti zasvěcené krajovým tradičním i netradičním jídlům, s muzikou a programem pro malé i velké, odstartoval 1. května ve Veselí nad Moravou na Hodonínsku.

Mošty, sýry, uzeniny, káva z místních pražíren, pálenky, marmelády a další nepřeberné množství chutí od mistrů ochutnávaly tisíce lidí na Náměstí Míru. K tomu nabitý hudební program s hlavní hvězdou večera Anetou Langerovou. Kromě Náměstí Míru se lidé bavili také v zámeckém parku, přístavu Baťova kanálu, Domu přírody, hvězdárně nebo městském muzeu.

Další akce pod organizační taktovkou Jihomoravského kraje a Centrály cestovního ruchu JM se uskuteční v srpnu v Letovicích na Blanensku a v září v Moravském Krumlově na Znojemsku.

Dagmar Sedláčková
Foto: pořadatelé

Pestrobarevné májky zdobí většinu míst v republice, mnohde je staví stále ručně

Napnout lana! Povolit! Podepřít žebříky zleva! Tak podobně zněly na mnoha místech v republice povely zkušeného muže, pověřeného koordinací stavění máje.

Prvomájový zvyk trvá už po staletí, mládež se schází na přípravě zábavy pro celou vesnici a při nacvičování zpěvu vyrábí stuhy či růže z barevného krepového papíru. Těmi pak děvčata ozdobí korunu jehličnatého stromu, nejčastěji smrku, který mládenci přivezli z lesa. Poté za hojné účasti přihlížejících a dechové hudby postaví muži májku na návsi. Pomocí lan a podpěrných žebříků. Nejinak tomu bylo letos například i v Hnanicích na Znojemsku, kde se k události sešla celá dědina. Slavnost tamní obyvatelé spojili s tradičním ohněm symbolizujícím pálení čarodějnic. Na většině míst se o následujícím víkendu konala krojovaná taneční zábava v režii místních stárků.

Vztyčení májky bylo od pradávna oslavou příchodu jara, mládí a síly. Májka symbolizuje lásku, plodnost, a dokonce prý i erotiku. Vysoký rovný kmen údajně představuje mladého muže v plné síle, zatímco zdobený věnec na jeho vrcholu symbolizuje věneček svobodné dívky. Spojení kmene a kruhu bylo pro naše předky dle etnografů vyjádřením spojení muže a ženy.

Dagmar Serdláčková
Foto: pořadatelé

Mistrovství floristů České republiky, proběhl 54. ročník Děčínské kotvy

Ve dnech 14.–15. května 2025 se v prostorách areálu Zámku Děčín uskutečnil 54. ročník soutěže Mistrovství floristů České republiky Děčínská kotva. Tuto nejstarší a nejvýznamnější soutěž tradičně podporuje statutární město Děčín a Ústecký kraj.

Ing. Jiří Horák, dlouholetý předseda SKF ČR, byl uveden v rámci galavečera do Síně slávy

SVAZ KVĚTINÁŘŮ A FLORISTŮ ČR PŘEDSTAVUJE

Děčínská škola ji pořádá společně se Svazem květinářů a floristů ČR, díky kterému mají vítězové možnost postoupit do mezinárodních soutěží, jako je Eurofleurs nebo World Cup Floral Art. Dalším významným partnerem byl Český zahrádkářský svaz. Záštitu nad akcí převzal ministr zemědělství, Marek Výborný. Letošní ročník představil soutěžní práce s tématem VĚNEC s podtitulkem „Historie, magie a symbolika".

Soutěž byla vyhlášena v kategorii senior, junior a žák. Ani letos nechyběla oblíbená kategorie hobby, která proběhla online a byla určena všem příznivcům floristiky. Všechna témata se týkala společného jmenovatele celého letošního mistrovství, tedy zhotovení věnce v mnoha jeho podobách. Spojovacím motivem pro všechna díla byl trochu tajemný podtitulek hlavního tématu mistrovství ve floristice, kterým byl „ Historie, magie a symbolika". Soutěžní úkol pro účastníky hobby soutěže byl jarní věnec na dveře. Veřejné hlasování formou lajků probíhalo do 25. 4. 2025 na FB stránce Děčínské kotvy. Slavnostní vyhlášení i této online kategorie proběhlo v rámci galavečera na Zámku Děčín. První místo si vybojovala Jitka Jirků, na stříbrném stupni stanula Kristýna Kühn a třetí místo získala Aneta Hlaváčová.

První soutěžní den se v kategorii senior i junior zpracovávala tři témata. Jako první soutěžní úkol pořadatelé vyhlásili „Svatební věneček pro nevěstu". Poté soutěžící pokračovali druhým úkolem, tajnou prací. Tentokrát měli účastníci soutěže zpracovat materiál firmy Flor Service trade, s.r.o., která tuto disciplínu sponzorovala. Výsledkem nebylo nic jiného než věnec z mnoha druhů sušených květin. Třetím tématem a soutěžním úkolem s názvem „Advent na zámku" bylo vytvořit vázaný adventní věnec, který měl podle zadání zdobit Děčínský zámek. Druhý den měli soutěžící obou zmíněných kategorií 150 minut na vzpomínkový věnec pro Františka Jošta (Franz Josst) – zahradníka Zámku Děčín. Žáci zpracovávali pouze dvě témata, a to květinový věnec na svatební stůl a svatební čelenka pro nevěstu.

Už od loňského roku byla laické veřejnosti umožněn přístup i v průběhu soutěže. To znamená, že kdokoliv se mohl přijít podívat, jak vypadá opravdové soutěžní klání, samozřejmě ve vyhrazeném prostoru, aby nebyla narušena práce soutěžících a poroty.

Druhý soutěžní den, 15. května ve 14:00 hodin, předvedl významný český florista Jan Milt floristické vystoupení v přenádherném sálu Děčínského zámku. Jeho umění sledovalo na stovku nadšených účastníků.

Celé mistrovství vyvrcholilo slavnostním galavečerem, na kterém pořadatelé vyhlásili výsledky a předali ceny, zároveň spojoval soutěžící, organizátory, podporovatele a příznivce květin. Program zpestřilo hudební a taneční vystoupení. V rámci galavečera byl uveden

Ředitelka soutěže Ing. Olina Hlavacká, SŠZaZe A.E.Komerse, Děčín-Libverda

A kdo vlastně vyhrál?

V celkovém pořadí v kategorii ŽÁK

1. místo Anežka Švecová, Územní sdružení Frýdek Místek
2. místo Lucie Opelíková, Územní sdružení Kroměříž
3. místo Daniela Bolečíková, Územní sdružení Ústí nad Orlicí

V celkovém pořadí v kategorii JUNIOR

1. místo Vojtěch Tužina, Střední odborná škola Jarov
2. místo Štěpán Svoboda, Střední zahradnická škola Rajhrad, p.o.
3. místo Jana Šebestová, Střední zahradnická škola Rajhrad, p.o.

V celkovém pořadí v kategorii SENIOR

1. místo Tomáš Hakl, Kvetinárstvo Orchidea, Bratislava
2. místo Iva Bouzková, Zahradní centrum Děčín
3. místo Michala Salačová, firma Michala Salačová

do „Síně slávy" dlouholetý předseda Svazu květinářů a floristů ČR Ing. Jiří Horák. Dále byla předána cena děkana zahradnické fakulty Lednice Mendelovy univerzity Brno za inovaci. Cenu převzala z rukou docenta Jiřího Martinka, garanta studijního programu floristická tvorba, soutěžící Svetlana Borbélyová, studentka ZF v Lednici na Moravě. Dalším bodem programu byl křest knihy „Přírodní floristika pro děti", kterého se ujala redaktorka vydavatelství Profi Press Daniela Urešová a kmotrou se stala floristika Markéta Nagyová. Vydavatelství Profi Press také každoročně uděluje cenu časopisu Floristika za nejkreativnější ztvárnění letošního tématu soutěže. Nejinak tomu bylo i letos, kdy tuto cenu získala z rukou šéfredaktora časopisu Floristika, Ing. Arnošta Jílka, studentka Zahradnické fakulty v Lednici na Moravě Svetlana Borbélyová.

Vytvořené soutěžní práce si mohli návštěvníci prohlédnout v prostorách zámku Děčín do neděle 18. května 2025.

Soutěž finančně podpořil Ústecký kraj, statutární město Děčín, Ministerstvo zemědělství ČR, Agrární komora ČR a řada dalších partnerů, bez nichž by nebylo možné soutěž pořádat. Odborným mediálním partnerem soutěže bylo tradičně vydavatelství Profi Press a jeho časopis Floristika. Hlavním květinovým partnerem mistrovství se stala společnost Klia cz a Storge.

Text a foto Ing. at Bc. Marcela Nachlingerová Svaz květinářů a floristů ČR

Pavilon Svazu květinářů a floristů na největší tematické výstavě v ČR

Na jarní výstavě Flora Olomouc se ve dnech 24.–27. dubna 2025 prezentoval Svaz květinářů a floristů ČR v pavilonu B na ploše 600 m². Hlavní náplní bylo představení trendů v pěstování balkonových květin, trendů svatební floristiky a barvy roku Mocha Mousse.

Ministr zemědělství Marek Výborný se zapojil do laického hodnocení kytic v rámci soutěže Svatební kytice roku

Kytice hodnotila také odborná porota

SVAZ KVĚTINÁŘŮ A FLORISTŮ ČR PŘEDSTAVUJE

Vstupu do pavilonu B vévodila expozice Odbytového družstva CZ Flora, která zajišťuje odbyt hned pěti velkým tuzemským pěstitelům květin. Expozici českých květin navštívil i ministr zemědělství Marek Výborný, který se seznámil s kvalitou v Česku pěstovaných květin a označením českých výpěstků Česká květina. Označení Česká květina je zárukou kvality, původu a dalšího rozvoje. Pod záštitou Svazu květinářů a floristů takto označují své nejlepší produkty tradiční pěstitelé okrasných květin v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Svaz uspořádal také už druhý ročník soutěže Kytice roku, do které se přihlásilo celkem 35 soutěžících. O vítězi rozhodovala nejenom odborná porota, ale i ta laická. Každý návštěvník si mohl kytice pečlivě prohlédnout a hlasovat pro svého favorita. Vítězkou se stala Kateřina Vajdová, studentka Střední školy zahradnické a zemědělské A. E. Komerse, Děčín-Libverda. V rámci doprovodného programu jsme nabídli profesionálům velmi kvalitní odborné přednášky a prezentace, z nichž si mohli odnést mnoho nových poznatků pro svoji další činnost. Nedílnou součástí byl také svazový stánek, kde zástupci svazu podávali informace stávajícím i potenciálním členům a bylo to také místo setkání s mnoha odborníky našeho oboru.

Text a foto Ing. et Bc. Marcela Nachlingerová Svaz květinářů a floristů ČR

Floristka Viola Zeithamlová předvádí v rámci odborného semináře trendy v tvorbě svatebních kytic

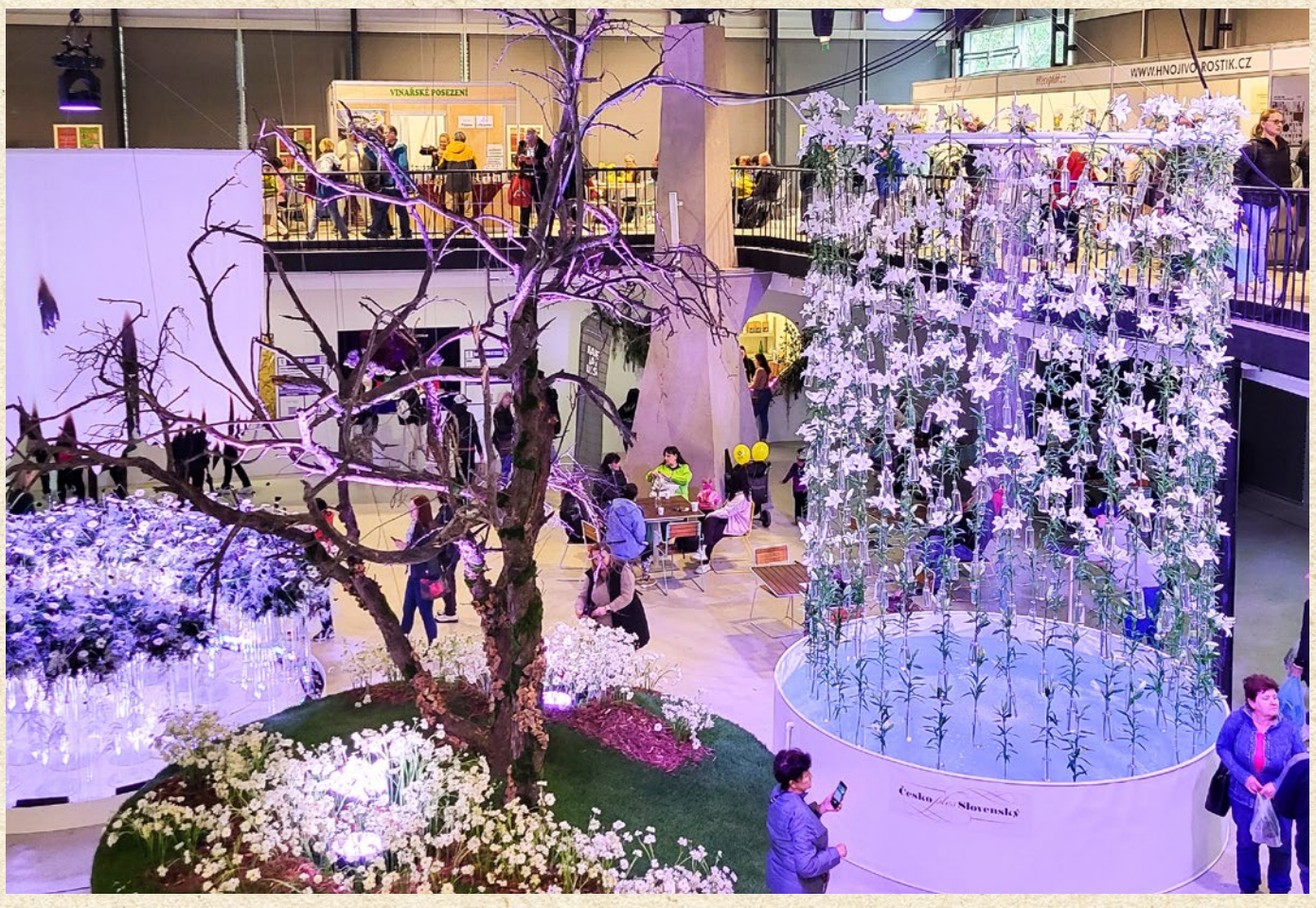

Celkový pohled do pavilonu A

U květinové stěny z muškátů firmy Cinke,s.r.o. Žatec se fotili snad všichni návštěvníci výstavy

Z expozice CZ-FLORA

Neseďte za pecí a vydejte se na unikátní oslavy Dne dětí

Následující dny budou ve znamení oslav Dne dětí. Své ratolesti můžete vytáhnout na hrady a zámky mezi pohádkové bytosti nebo je zabavit historickými tanky. Dospělí si mohou spravit chuť následující víkendy na slavnostech piva či nočním putováním po vinných sklepích. Nadšenci do koní zamíří do Kladrub.

Čáslavské slavnosti 2025
31. květen 2025 14:00–22:45 hod.

Zažijte den plný zábavy a kultury na Čáslavských slavnostech 2025 s hudbou, jídlem a mnoha akcemi pro celou rodinu. Čeká na vás také jarmark, trhy, regionální produkty, jízda historickými autobusy či divadlo pro děti. Vystoupí Vojenský umělecký soubor Ondráš, večer zahraje Lucie Revival, Petr Kotvald nebo Barock.

Zahájení sezóny ve Vojenském technickém muzeu Lešany

31. květen 2025 9:30–17:30 hod.
Přijďte 31. května 2025 zahájit muzejní sezónu do Vojenského technického muzea v Lešanech v Posázaví. Letošní téma je 40. výročí čs. účasti na Rallye Paříž–Dakar a spojení s dětským programem v rámci projektu Pokos. Kromě množství historických tanků, kanonů, motocyklů, obrněných vozů, raketové techniky a dalšího vojenského materiálu čeká zájemce setkání a debata s účastníky Rallye Paříž–Dakar a ukázky automobilů Tatra a Liaz.

Jedna země, jeden král… Hrajeme pro děti na Bezdězu
31. květen 2025 11:00 – 1. červen 2025 15:30 hod.

Co se stane, když starý král padne v boji a není následník trůnu? Je třeba vybrat nového krále a nebo malého králíčka z lidu? Uvidíte, jak si s tím poradili udatní rytíři na Bezdězu. Šermířská skupina Pancharti připravila pro rodiče s dětmi víkendová představení. Na I. nádvoří se můžete podívat na ukázky kovářského řemesla, bude zde kovářská výheň i hotové výrobky.

Pohádkový Svojanov 2025
31. květen 2025 9:00 – 1. červen 2025 17:00 hod.

Máte rádi české pohádky? Pak právě pro vás správa Hradu Svojanov a letohradský spolek Honorata připravily speciální prohlídky. V různých částech hradu se budete potkávat s pohádkovými postavami. Účastníci prohlídek by měli počítat s tím, že budou vtažení do děje. Nebudou chybět princezny, čarodějové, ježibaby či čerti. Prohlídky není nutné předem rezervovat.

Den starokladrubského koně 2025
31. květen 2025

Národní hřebčín Kladruby nad Labem zve na slavnostní Den starokladrubského koně, který se bude konat 31. května 2025. Poslední květnovou sobotu je pro návštěvníky připraven bohatý program, v němž se můžete těšit na vystoupení starokladrubských koní jak pod sedlem, tak v zápřeži, ukázky drezury a vícespřeží a mnoho dalšího.

Svátky města Olomouce 2025
6. červen 2025 18:00 – 7. červen 2025 22:00 hod.

Přidejte se do slavnostního historického průvodu ke cti svaté Pavlíny, patronky města, zajděte si poslechnout bohoslužbu a koncert v kostele svatého Mořice a užijte si doprovodný program pro celou rodinu na Horním náměstí. Svátky města Olomouce letos oslavíme 6. a 7. června.

Pivní slavnosti Znojmo 2025
7. červen 2025
Všem pivařům ve Znojmě patří sobota 7. 6. 2025. Pivní slavnosti ve Znojmě zvou přímo do areálu pivovaru na více jak desítku koncertů energické hudby, stand up vystoupení a odpolední

program pro děti. To nejdůležitější ale nabídne Znojemský městský pivovar, a to výjimečně pestrou nabídku piv od tradičních ležáků Znojemské 11% a 12% přes polotmavou Rotundu a silné 4× chmelené Zetko po speciály Mozaic, BombaZtic a Kazbek až po výjimečný světový unikát Sauvin 11% – pivo s přívlastkem.

Při měsíčku na skleničku 2025
7. červen 2025 18:00–23:59 hod.
Při měsíčku na skleničku je akce, ve které se spojuje jedinečnost areálu vinných sklepů v Mutěnicích Pod Búdama s noční atmosférou pod hvězdnou oblohou. Vinaři v tuto noc otevřou své sklepy a to bude mimořádná příležitost k ochutnání jejich vín. U vstupu návštěvník obdrží katalog s mapou sklepů a nabízených vín, propisku, tašku a degustační skleničku. K degustaci zazpívají mezi sklepy místní pěvecké sbory.

Bylinkové slavnosti Sonnetor
14. červen 2025 9:00–17:00 hod.

Oslavte v jihomoravských Čejkovicích bylinky, bez kterých by náš život byl méně voňavý. Vydat se můžete na trasu výroby čajů a koření, děti si mohou zahrát hledací hru. Hlavní hvězdou letošních slavností bude mini food festival, kde se o vaše chuťové pohárky postarají ti nejlepší streetfoodoví kouzelníci. Každý z nich připraví jedno vegetariánské menu využívající produkt Sonnentor, na své si ale přijdou i milovníci masa.

Mistrovství světa v koulení pivních sudů
21. června 2025

Zažijte Mistrovství ČR v koulení pivních sudů, které se koná 21. června 2025 v pivovaru Chodovar v obci Chodová Planá na Plzeňsku. Očekávají vás závody i další atrakce! Tradiční závod s dřevěným pivním sudem a mnoho dalších aktivit se uskuteční v pivovaru Chodovar, tentokráte pro jednotlivce na 300 metrů.

Dagmar Sedláčková
Zdroj: Kudyznudy.cz a pořadatelé

Stoletý modřín přečkal kalamity, sucho a stále roste

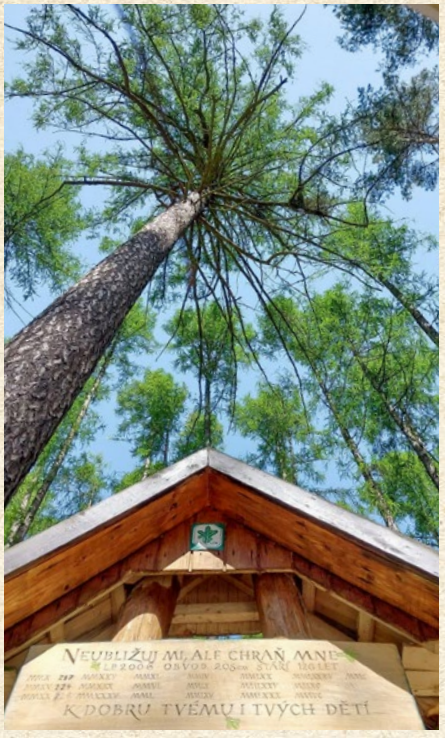

U mohutného stoletého modřínu v lese nad osadou Karolín u Rájce-Jestřebí v Jihomoravském kraji se v sobotu 26. dubna setkali místní, zástupci obecní samosprávy i návštěvníci. V posledních dvaceti letech tak už počtvrté změřili s asistencí lesníků obvod tohoto velikána. A jak se ukázalo, strom stále roste. Nyní má 234 centimetrů. Byl svědkem proměn krajiny, přečkal kalamitu i sucho a spolu se slabšími modříny, smrky, ale i duby, javory a jedlemi dominuje tamějšímu smíšenému lesu.

Dagmar Sedláčková
Foto: Lesy ČR

Obnova nádrží, tůně a revitalizace potoka v severních Čechách

Pět vodních nádrží obnovily Lesy ČR v severních Čechách v rámci programu Vracíme vodu lesu. Do přírodních meandrů vrátily kdysi uměle napřímené koryto potoka Lužnička u Chomutova. Vzniklo i šest nových tůní. Projekty za 33,2 miliony korun pomáhají krajině při adaptaci na klimatickou změnu.

Tři nádrže jsou v Krušných horách, další na Šluknovsku a Lounsku. „Ze zátop jsme odtěžili sediment, takže pojmou více vody i přívalových srážek. Opravili jsme také hráze, bezpečnostní přelivy a výpustní zařízení," řekl Pavel Mitura, vedoucí Správy toků pro povodí Ohře z Lesů ČR.

Dále vodohospodáři dokončili revitalizaci potoka Lužnička v obci Místo u Chomutova. „Staré betonové žlaby v korytě nahradily kameny. Ty největší zpevnily okolní svahy, střední a menší brání vymílání dna," pokračoval Mitura. V povodí vznikla jedna větší průtočná tůň a pět menších. Ty po celý rok zadrží v krajině vodu z tamějších pramenů a stanou se biotopem pro různé organismy a rostliny, jako je třeba ropucha obecná, skokan hnědý nebo pryskyřník lítý.

Opatření spolufinancovala 3,26 miliony korun Evropská unie v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Dagmar Sedláčková
Foto: Lesy ČR

Nejen počasí, ale i věda. Nové metody ochrany lesa drží kůrovce na uzdě

Kalamita lýkožrouta smrkového v České republice v posledních několika letech ustupuje a objem smrkového dřeva, které je nutné vytěžit, meziročně významně klesá. Je to nejen díky průběhu počasí, ale také díky zásadním úpravám v postupech ochrany lesa.

Na jejich vývoji se podílejí i odborníci z Biologického centra Akademie věd ČR, kteří dlouhodobě spolupracují s Lesy České republiky a zpřesňují poznatky o chování kůrovců. Nové výzkumné výsledky se uplatňují v lesnické praxi jak v tuzemsku, tak i v zahraničí.

„Během naší spolupráce s Lesy České republiky, která trvá už od roku 2008, jsme značně posunuli vědomosti o chování a biologii kůrovců. Tyto informace se v praxi využívají ve formě doporučení, kam bude směřovat nálet kůrovců na konkrétních stanovištích, kdy je optimální čas k vyhledávání napadených stromů nebo jak zvyšovat účinnost jejich asanace," říká Petr Doležal, vedoucí Laboratoře aplikované entomologie BC AV ČR.

Vědci detailně sledovali chování brouků při rojení, jejich schopnost přezimovat, šířit se na nová stanoviště, ale také způsoby, jak kůrovci reagují na klimatickou změnu. „Lýko stromů, ve kterém se brouci vyvíjejí, se vlivem slunečního záření často ohřívá nad 38 °C, což je teplota, kterou nejsou schopni přežít. Počet dní s intenzivním slunečním svitem však narůstá, takže kůrovci se plně osluněným přehřátým kmenům vyhýbají. Zároveň jako první vyletují brouci z míst, kam dopadají sluneční paprsky, což může nastat už brzy z jara, kdy se teploty na několik dní přehoupnou nad 20 °C," uvádí jeden z příkladů Petr Doležal. Právě na jaře je ideální doba pro využití stromových lapáků a feromonových lapačů.

Výzkum také ukazuje, že kůrovci v reakci na klimatickou změnu mění strategie rozmnožování. Teplejší počasí vede k nárůstu „sesterských" přerojení, což je fenomén, kdy samice přelétávají na nové místo a pokračují v kladení vajíček bez nutnosti páření. „V 50. letech 20. století bylo běžné jedno až dvě přerojení, dnes lesníci zaznamenávají až čtyři v jedné vegetační sezóně. Navíc oproti padesátým letům vzrostlo i procento samic, které přeletují, a to z 60 na 99,9 %," upozorňuje Petr Doležal.

To částečně vysvětluje i rychlý postup kůrovcové kalamity v nejhorších letech. Zajímavé je i urychlení vývoje larev a kukel v extrémně teplých podmínkách – dle průběhu teplot může dojít ke zkrácení na polovinu až třetinu běžné doby, což v terénu může znamenat i několik týdnů.

Na základě nových vědeckých poznatků lesníci zásadně změnili metody péče o les a boj s kůrovcem. „Postupy v ochraně lesa, které jsme v posledních letech vyvinuli ve spolupráci s Laboratoří aplikované entomologie, nám umožňují efektivně redukovat populaci kůrovců prakticky bez ohledu na počasí. I v minulém roce, který byl nejteplejší v historii, se díky těmto postupům podařilo objem napadeného dříví výrazně snížit. Jedná se o zcela zásadní změny v řízení lesnických prací," říká Ladislav Půlpán, analytik ochrany lesa z Lesů ČR.

Díky novým poznatkům mohou lesníci lépe předpovídat a zároveň řídit opatření, například optimální dobu pro vyhledávání napadených stromů nebo rychlost jejich zpracování. Praktické využití těchto metod potvrzují příklady z Německa, Francie či Pobaltí, kde byly převzaty do lesnické praxe, ale i legislativy.

Spolupráce vědců s lesníky, kterou dlouhodobě podporuje Grantová služba Lesů ČR, se neomezuje jen na lýkožrouta smrkového, ale soustředí se i na metody biologické ochrany lesa a strategie snižující potřebu insekticidů. Výzkum se věnuje i kůrovcům na borovicích a modřínech, jejichž význam v poslední době stoupá.

Dagmar Sedláčková
Foto: BC AV ČR

Vzplály vatry a do obcí se slétly čarodějnice. Pálily se naštěstí jen špekáčky

Magická Filipojakubská noc, neslavná historie, která se v českých a moravských obcích přetavila do lidové zábavy.

Poslední dubnový večer před státním svátkem se tak na mnoha místech v republice rozhořely ohně za hojné účasti malých i velkých čarodějnic. V Drnholci na Břeclavsku se organizace ujali dobrovolníci z obce společně s tamními dobrovolnými hasiči. Nechyběly soutěže pro děti na stanovištích v takzvané čarodráze, opékání špekáčků, občerstvení a nakonec i hudba.

Svůj kouzelný letkvar si mohly namíchat malé čarodějky a čarodějové i v blízké Jevišovce, kde byl program rovněž přizpůsobený hlavně dětem. Zábavu pro ně připravila tamní Tělovýchovná jednota. Podvečerní setkání zahájilo divadelní představení na návsi, následovaly soutěže, opékání špekáčků a večer končil hudbou.

Dagmar Sedláčková
Foto s přispěním pořadatelů

Známe letošní královnu krásy a největšího siláka ČZU

Spojení krásy a inteligence, mužné síly a zábavy. Takový koktejl nabízí open air festival Miss Agro, který před čtvrtstoletím založili a dodnes pořádají studenti České zemědělské univerzity v Praze. V úterý 13. května 2025 přispělo k neopakovatelné atmosféře studentské show i téměř letní počasí. A samozřejmě skvělý výběr kapel a interpretů, přičemž hlavní večerní koncert obstarala Vypsaná Fixa.

Deset finalistek soutěže o nejkrásnější dívku univerzity se na pódiu představilo v několika podobách. Porota posuzovala jejich důvtip v rozhovoru s moderátorem, kreativitu při provádění volné disciplíny a eleganci v závěrečném defilé ve večerní róbě. Nejlépe ze všech obstála a titul Miss Agro 2025 získala Natálie Bendová, studentka Provozně ekonomické fakulty. První vicemiss se stala Anna Burianová z FAPPZ a druhou vicemiss Monika Součková z téže fakulty. A titul Miss iZUN si letos odnáší studentka Fakulty životního prostředí Vanesa Jirmanová. Nejúspěšnější dívky byly odměněny hodnotnými cenami, všechny soutěžící pak pocitem, že přispěly na dobrou věc, protože Miss Agro spolupracuje s Nadačním fondem Veroniky Kašákové na pomoc dětem z dětských domovů.

Strhující podívanou nabídla i další soutěž festivalu o největšího siláka. Zde se dočkal krásného hattricku Tomáš Najman z Fakulty životního prostředí. Ve třech disciplínách získal nejvíc bodů a nechal za sebou dva kolegy ze své fakulty a jednoho siláka z ČVUT. Tomáš je mužem mnoha talentů, nejen pokud jde o fyzickou zdatnost, ale právě tahle kvalita mu vynesla titul Strongman 2025.

Více než dvacetiletá historie Miss Agro prověřila kvalitu studentského open air festivalu. Jedním z těch, kteří neúnavně budují jeho image, je Jakub Kopecký. Zeptali jsme se, jak hodnotí letošní průběh.
Historie festivalu je opravdu významná a prolíná se každým ročníkem. Z malé, spíše recesistické akce je dnes jeden v největších studentských open air festivalů v Praze. Letošní ročník byl opět ukázkou toho, jak je důležité propojovat akademickou obec se společenským životem. Protože jsou to právě vzpomínky na společně strávené chvíle, které vám ze studia především zůstanou v paměti. A právě tím je Miss Agro unikátní, všechny ty vzpomínky nám vrací. Nejinak tomu bylo i nyní a v kombinaci s krásným počasím jsme s letošním průběhem moc spokojeni.

Když se ohlédneme zpátky, které ročníky pro vás byly nejzajímavější?
Každý ročník má své „momentum". Určit jeden, který by vyčníval nad ostatními, je těžké. Emočně silný byl ale určitě ročník po dvouleté covidové pauze v roce 2022, kdy jsme nevěděli, zda bude tahle aktivita vůbec pokračovat. Po třech letech jsme si to všichni moc užili a byli jsme rádi, že Miss Agro žije dál a že můžeme navázat na dlouhou tradici předchozích ročníků.

Co přitahuje tak početné publikum? Jsou to krásné dívky, silní muži, atraktivita hudebních produkcí, nebo celková atmosféra?
Je to určitě kombinace všechno. Každá část programu má své publikum. Každopádně celková atmosféra je z mého pohledu hlavní prvek, jímž se náš festival odlišuje od ostatních. Specifické umístění v areálu ČZU mezi studentskými kolejemi, vzpomínky na školní léta nebo návraty starých přátel ze studií. To je něco, co na jiných festivalech nezažijete.

Co konkrétně baví na festivalu vás?
Baví mě právě to netradiční pojetí festivalu a kombinace hudební produkce se soutěží Miss a Strongman, která je, řekl bych, raritou.

S jakými potížemi jste se už museli v historii festivalů vypořádat a které problémy vás trápí nyní?
Asi nejčastěji nás trápí časový harmonogram, který je každý rok velmi našlapaný a naplánovaný na minuty, protože jsme omezeni nočním klidem ve 22:00. Nikdy není jednoduché vměstnat tolik programu do osmi hodin. Takže jsme hlavně v minulosti museli řešit stížnosti na hluk po dvaadvacáté hodině. Snažíme se tomu vždy maximálně předejít, ale byly ročníky, kdy jsme s nočním klidem opravdu bojovali. I když nás mrzí, že nemůžeme nabídnout ještě delší program, jsme rádi, že si s místními vycházíme vstříc. I oni si naši akci oblíbili.

Máte v hlavě nějaké novinky pro další ročníky?
Chceme opět hlavně nabídnout špičkový hudební program doplněný o spoustu zábavných a doprovodných aktivit. Nicméně je ještě brzy mluvit o konkrétní podobě, nejdřív si musíme vyhodnotit letošní ročník a pak se po krátké pauze pustit do přípravy dalšího.

Lenka Prokopová
Česká zemědělská univerzita v Praze

FOTOREPORTÁŽ:

Deset od revitalizace toku Loděnice

V dubnu letošního roku uplynulo deset let od zahájení revitalizace vodního toku říčky Loděnice u obce Nenačovice ve Středočeském kraji. Původně narovnané a dnes meandrující koryto říčky a jeho okolí za tu dobu zarostlo a značně změnilo svou podobu.

Vzhled lokality při zahájení revitalizace v roce 2015

Úpravy koryta formou kamenných pásů umožňující migraci ryb

Téměř stejný pohled na koryto v současné době

V lokalitě se nově zabydleli i bobři...

... ti vytvářejí v říčce malé propustné hráze

Okolí toku přirozeně obsadily olše a vrby

Redakce Agrobase

Dážď v krajine je viac než nutný

Poľnohospodári čakajú na dážď. Normálne vlahové podmienky sú len na 3% územia Slovenska. Pestovatelia už stihli zasiať a zasadiť väčšinu plodín, pre ktoré sú zrážky nevyhnutné. Vodu budú plodiny potrebovať aj potom, ako sa skončí toto prechodné ochladenie.

Slovenský hydrometeorologický ústav vo svojom monitoringu sucha uvádza, že nedostatok vlahy je takmer na celom území Slovenska. Normálne podmienky sú len na 3 % celkovej plochy. Deficit pôdnej vlahy je najvyšší –60 až –100 mm lokálne na Považí, Orave, Hornej Nitre a v Malých Karpatoch. V povrchovej vrstve je výrazné až extrémne sucho ojedinele na západe a severe Slovenska. V hlbšej vrstve je extrémne sucho najmä na severovýchode Slovenska, na Orave, Považí, Turci, Hornej Nitre a lokálne aj v Malých Karpatoch a na Záhorí.

Poľnohospodári naďalej pokračujú v jarných prácach. Podľa monitoringu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory už stihli do pôdy vysiať 80% všetkých jarných obilnín, 76% slnečnice, 95% cukrovej repy a 56% všetkých olejnín. Jarné práce sa tak postupne blížia ku koncu. Zasiať alebo zasadiť chýba už len 13% všetkých plánovaných plodín, ktoré idú do pôdy počas jarných týždňov.

Poľnohospodári najviac pokročili pri sejbe cukrovej repy. Napríklad v nitrianskom, trnavskom alebo levickom regióne je už vysiata na 100 %. S touto plodinou finišujú už aj poľnohospodári z oblasti Bratislavy, Malaciek, Pezinka alebo Senca. Cukrová repa sa kvôli postupnému otepľovaniu pestuje už aj vo vyšších nadmorských výškach. Kým napríklad v oblasti Banskej Bystrice ju ešte pred niekoľkými rokmi do osevných plánov nezaraďovali vôbec, dnes ju už pestujú a hoci tamojšie podniky nedosahujú veľké výnosy ako na juhu, je to pre nich zaujímavá alternatíva. Dokonca cukrovú repu pestujú už aj v oblasti Turca, kde ju podľa monitoringu SPPK počas tejto jari plánujú vysiať na ploche 160 hektárov.

Počas jari sa nielen seje a sadí, ale sa aj ošetruje pôda a postupom času sa začínajú zbierať prvé krmoviny pre zvieratá. Trebišovskí poľnohospodári na prelome apríla a mája začali s tzv. zelenou žatvou – teda zberom krmovín. Postupne sa k nim pridávajú aj pestovatelia z ďalších oblastí krajiny – napríklad zo Sobraniec alebo Michaloviec.

Pestovatelia, ktorí majú napojenie na fungujúce závlahové sústavy, priebežne, podľa vývoja počasia, vzchádzajúce plodiny zavlažujú.

Jana Holéciová
hovorkyňa SPPK

Únia potravinárov Slovenska o možnom vstupe Ukrajiny do EÚ

Hlavnou diskutovanou témou rokovania Únie potravinárov Slovenska bol materiál o dopadoch možného vstupu Ukrajiny do EÚ, ktorý vypracoval Úrad podpredsedu vlády pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku. Materiál sa aktuálne nachádza v medzirezortnom pripomienkovom konaní a v komore ho s členmi podrobujeme analýze a odborným pripomienkam.

Ukrajina disponuje obrovskou výmerou poľnohospodárskej pôdy (viac ako 41 miliónov hektárov), pričom väčšina tejto plochy je orná pôda s vysokou úrodnosťou. Vďaka týmto zdrojom a nižším výrobným nákladom je Ukrajina schopná ponúkať produkty, najmä obilniny, olejniny, cukor a med, za výrazne konkurencieschopnejšie ceny.

Táto situácia prinesie výrazný tlak na slovenských pestovateľov, ktorí už dnes čelia silnej konkurencii nielen z okolitých krajín. Rovnako je tu otázka prerozdelenia finančných zdrojov pre všetky členské krajiny z fondov EÚ po vstupe Ukrajiny a aj otázka tempa dosiahnutia rovnakých výrobných, environmentálnych a bezpečnostných štandardov Ukrajinou, aké v oblasti agropotravinárstva dosahujú všetky krajiny EÚ.

Ukrajina je obilnicou sveta a jej prípadný vstup do Európskej únie jednoznačne ovplyvní celý agropotravinársky sektor EÚ, no najmä Slovenska – ako susednej krajiny s agropotravinárstvom, ktoré sa vôbec nenachádza v ideálnej kondícii.

Pri téme možného rozširovania EÚ budeme v najbližšom období aktívne komunikovať smerom k rezortnému ministerstvu, vláde SR, Európskemu parlamentu a Európskej komisii. Budeme apelovať, aby sa súbežne s diskusiou o možnom rozširovaní EÚ pripravovali konkrétne opatrenia na ochranu domácich pestovateľov, aj európskych pestovateľov, pred možnými negatívnymi dopadmi.

Únia potravinárov Slovenska a Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora po skončení medzirezortného pripomienkového konania zverejnia svoje pripomienky k materiálu. Predpokladáme intenzívny záujem o túto časť legislatívneho procesu zo strany našich členov.

Tlačový odbor SPPK

12. květen jako Mezinárodní den zdraví rostlin

Přesně v tomto termínu v mém počítači přistála tisková zpráva o konání svátku zdravých rostlin. Zda se tak termínově stalo schválně, či omylem, těžko soudit. Zcela jistě si nemyslím, že jsem tak důležitá osoba, abych byl informován s velkým časovým předstihem. Nicméně když informaci dostanete přesně v den jejího konání, navíc od údajně velice renomované agentury (která to jistě nedělá zadarmo), nevíte, co s tím.

Vyjet 13. května do Národního zemědělského muzea v Ostravě a fyzicky se zúčastnit startu vzdělávací akce spoluorganizátora ÚKZÚZ? Pro mne to nepřipadalo v úvahu, musel bych zrušit účast na již dříve vyhlášených akcích. Byl bych zcela jistě a správně pokládán za hlupáka, kdybych akci upozorňující na zásadní souvislost mezi zdravím rostlin a naším každodenním životem neuvítal a nepodpořil. Pořádá ji Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) a Evropská komise (EK) ve spolupráci s Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským (ÚKZÚZ) na české straně. ÚKZÚZ plánoval na 15 stanovištích, hlavně školákům sdělit, jak mohou pomáhat udržet rostliny zdravé. Protože mám doma několik vnuků v tomto zvídavém věku, velmi rád bych slyšel odpovědi na konkrétní otázky k ochraně napadených – tedy nezdravých rostlin. To se již tak bojíme přiznat, že ošetření chemickým či nechemickým přípravkem je v řadě případů jediným řešením pro zdraví konkrétní rostliny? O něčem takovém totiž v tiskové zprávě není ani slovo!

Plug-in hybridy i v zemědělství

Není dne, aby se toto, tak mohutně frekventované slovíčko, neobjevilo na sociálních sítích nebo ve sdělovacích prostředcích. Bohužel, jenom v souvislosti s automobily. Věřím tomu, že i v případě přípravků na ochranu rostlin bude třeba jistý kompromis Evropské unie, stejně jako u automobilů. Kompromis, který by byl podle mne rozumný a který by byl schůdný i pro EU, by byla nějaká přechodná doba, plug-in i pro zemědělství. V případě aut pro auta se spalovacími motory i elektroauta, v případě přípravků na ochranu rostlin i pro chemické přípravky a bio přípravky či biostimulanty.

Listokaz japonský – škůdce roku

Pro škůdce, kterého v ČR ještě nikdo neviděl, nic zde ještě nepoškodil, je to super reklama. Je to jen póza nebo obava z pravdy? Dost mi to připomíná Renčínův kreslený vtip. Na obrázku vinař přelévá víno ze sudu do demižonu s obličejovým štítem a říká při tom: „Manipulace s vínem je nebezpečná, ve víně je pravda…“ Když se na listokaze japonského s tak velkým časovým předstihem připravujeme, z literatury o něm víme téměř vše, jsem zvědavý, jak se s ním prakticky vypořádáme, až se zde skutečně objeví.

I když je toto nejdůležitější pro ochranu proti němu, v informaci o škůdci uvedené na Rostlinolékařském portálu je o přípravcích a postřicích informace minimální. V takovém případě by byla šance i pro ochranu proti škůdci roku – listokazu japonskému. Vždyť existovala řada přípravků například proti mandelince bramborové a jiným broukům. Myslím, že likvidace a zkušenosti s nehubením kůrovce postřiky je pro všechny dostatečným varováním. Nebo i v tomto případě zašlapeme hlas rozumu?

Ing. Michal Vokřál, CSc.

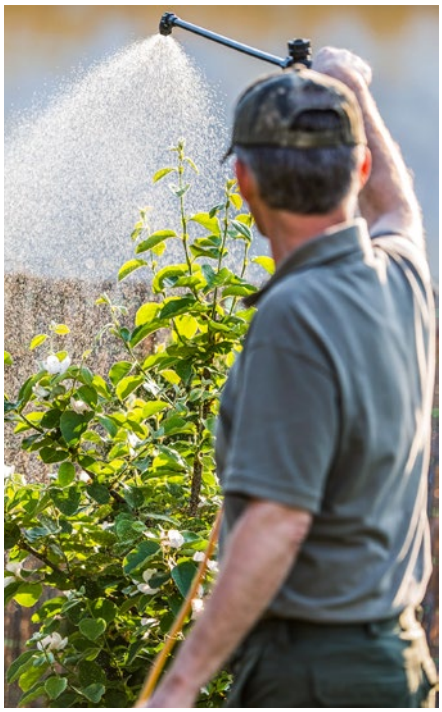

PRODEJ
VSTUPENEK
ONLINE
51
země
živitelka
21–26/8/2025
České Budějovice
www.zemezivitelka.cz
#zemezivitelka #vystavistecb #vcb
NOVÁ ÉRA
ZEMĚDĚLSTVÍ
VÝSTAVIŠTĚ
ČESKÉ BUDĚJOVICE
BUDĚJOVICKÝ
Budvar
NÁRODNÍ PIVOVAR
GENERALI
ČESKÁ POJIŠŤOVNA

Vláda bere zemědělství zcela vážně, někdy smrtelně, ba i smrtonosně, říká zemědělec Kopista

Práci farmářů omezuje stále více nařízení české vlády i Bruselu, o práci v zemědělství není zájem a objem živočišné i rostlinné výroby se stále snižuje. S čím konkrétně se zemědělci potýkají a jak vidí situaci svou i celého odvětví? O tom mluví v dvojrozhoru Jaroslav Kopista (JK) a jeho synovec Ondřej Kopista (OK), kteří hospodaří na rodinně farmě v Úhřeticích na Chrudimsku.

Má podle vás ještě smysl pracovat v zemědělství a proč?
JK: Zemědělství je pro mne předem určenou veličinou. Podle záznamu v gruntovní knize Panství rosického Kopistovi hospodaří nepřetržitě v Úhřeticích od 27. listopadu 1629. Spolu s bratrem Karlem jsme 13. generace na rodovém statku. Jsme zavázáni těm dvanácti generacím před námi a máme povinnost k těm, co přijdou po nás. Jsme vrostlí do půdy, kterou nám tu zanechali naši předci. Jsem přesvědčený, že čeští zemědělci by měli živit lidi v České republice. Alespoň mi to tak připadá přirozené a normální. Bylo tomu tak od nepaměti. Sedlák vzal to, co se urodilo na poli, v sadu, nebo narostlo ve chlévě či na dvoře, a šel s tím na trh do města. Tahle prastará zvyklost je totálně rozbitá nezastavitelným pokrokem, se kterým jsou samozřejmě spojeny i předpisy, zákazy a nařízení na úrovni EU, a to vše je ještě náležitě přiostřeno zdejším pilným úřednictvem. Ten původní smysl českého zemědělství se jaksi úředně a nezadržitelně vytrácí.

OK: Zemědělství nám koluje v krvi. Smysl zemědělství vidím v údržbě krajiny a zachování úrodnosti půdy, a to jak vlastní, tak i samozřejmě pronajaté. Jen správně obhospodařovaná půda nám může dávat kvalitní produkci a přiměřený výtěžek, který dokáže uživit naši rodinu i zaměstnance s jejich rodinami a zároveň nám umožní v určitých mezích spravovat a obnovovat majetek.

V jaké kondici je naše současné zemědělství?
JK: Naše zemědělství bylo prokšeftováno po roce 1989 nově nastupující vládní garniturou. Jistě si mnozí pamatujeme onen geniální slogan v uvozovkách tehdy nejchytřejšího z nás a bývalého prezidenta Václava Klause, který zněl: Nevyrábět, levně dovézt! Myslelo se tím samozřejmě zejména zemědělství. Důsledky této geniální nadčasové ekonomické strategie ukazuje porovnání rozměru české zemědělské produkce mezi roky 1936–2021 vyjádřené stálými cenami roku 1989.

Naše zemědělství podle těchto dat nedosahuje ani produkční úrovně roku 1936 a onen génius tu má místo zemědělské produkce zemědělskou neprodukci. Data za roky 2022–2024 nejsou k dispozici. Stavy hospodářských zvířat v těchto letech šly dolů proti roku 2021. Rovněž výroba rostlinných produktů nemá progres. Není tedy předpoklad, že by celková zemědělská produkce v letech 2022–2024 rostla.

Jaký je tedy současný rozměr našeho zemědělství?
JK: Naše zemědělská soustava je silně nevyvážená. Oproti roku 1989 došlo k velmi silné redukci živočišné výroby. To dokládají následující nejkřiklavější čísla, která vyjadřují procentuální porovnání stavů hospodářských zvířat a osevních ploch plodin v roce 2024 s rokem 1989.

Rozměr zemědělské produkce v letech 1936-2021 (rok 1989 = 100%)

	1936		1989		2021	
	mld. Kč	procenta	mld. Kč	procenta	mld. Kč	procenta
Živočišná výroba	38,4	60,1	63,9	100	35,2	55,1
Rostlinná výroba	42,5	95,1	44,7	100	42,6	95,3
Zemědělská výroba	80,9	74,5	108,6	100	77,8	71,7

Zdroj: ČSÚ

Procentické porovnání stavů hospodářských zvířat a osevních ploch plodin v roce 2024 s rokem 1989 (rok 1989 = 100%)

Skot celkem	40 %
z toho krávy	46 %
Prasata celkem	30 %
z toho prasnice	26 %
Drůbež	80 %
Pícniny na orné půdě	46 %
Brambory	20 %
Cukrová řepa	52 %
Zelenina	37 %
Řepka	335 %

Zdroj: ČSÚ

Nárůst plochy řepky je důsledkem razantního poklesu ploch pícnin a ostatních tržních plodin. Plocha řepky v roce 2024 zaujímala 14,2 % z celkové osevní plochy. Řepka se může set každým šestým rokem, tedy na 16,6 % z celkového osevu všech plodin. Plocha řepky je tedy na horní hranici agrotechnicky odůvodnitelného osevu. Dlouhodobě se uvádí, že naše soběstačnost v produkci základních potravin se pohybuje okolo 55 %. Například naše soběstačnost ve vepřovém mase je pouze 46%, u drůbežího masa je to 73%.

Můžete zmínit konkrétní hospodářské statistiky, které mají na zemědělství vliv?
JK: Od roku 1989 vzrostla inflace 8krát a ceny zemědělských producentů pouze 2krát. Přímé finanční toky v zemědělství jsou vždy záporné. Politici zemědělskou soustavu zahnali do pozice, ve které se bez dotací neobejde. Zisk je tvořen dotacemi. Bez nich by bylo naše zemědělství v každoročním propadu zhruba 20 miliard korun. Dotace se samozřejmě zdaňují jako každý příjem. A tak stát do své pokladny dostává na daních finance pocházející zejména ze zdrojů EU.

Není pravda, že všechny investice do zemědělství jsou dotované. Dotace lze získat pouze na vypsané dotační tituly. Žádosti procházejí velmi tvrdými kontrolami a na mnoho žadatelů se nedostane. Tolik omílané traktory jsou dnes již standardním vybavením. Bez GPS v traktoru, případně jiných řídicích jednotek, není šance založit porost podle požadovaných kritérií a v agrotechnicky vhodné době. Ona se totiž vhodnost agrotechnického zásahu kvůli změně klimatu silně zkracuje. Bylo by dobré při této příležitosti připomenout premiérovi Petru Fialovi, když kritizoval, v čem že to zemědělci jezdí, že by to mohl u sebe v kanceláři zkusit třeba na sčotu (ruské počítadlo – pozn. red.), aby ukázal všem ten správný, a v jeho očích žádaný, pracovní směr.

Od roku 1994 je saldo agrárního obchodu vždy záporné. Mezi roky 2018–2023 se pohybovalo mezi –37 až –47 miliardami korun. Za celé období 1994–2024 je celkové agrární saldo v hlubokém propadu –870 miliard korun. Je to výsledek tlaku obchodních řetězců a nezájmu vládnoucích garnitur o zemědělství. V mase jsme neměli vážné problémy s jeho produkcí. Nyní se karta obrátila, jak ukazují oficiální statistiky.

Zvířata bychom bez problémů nakrmili a zvýšená plocha pícnin na orné půdě by výrazně zvýšila tolik žádanou protierozní ochranu krajiny. Ekonomické libido západního kapitálu ale požaduje své, musí k nám expandovat, tedy k nám vyvážet. Drze připomínám i roční 300miliardový vývoz našeho kapitálu v dividendách. Fungujeme tedy pro Západ jako generátor na prachy a zase jenom generátor na prachy.

Kolik lidí pracuje v zemědělství?
JK: Ještě v roce 2000 pracovalo v zemědělství 165 tisíc přepočtených pracovníků. V roce 2023 to již bylo jen 90 tisíc, tento pokles představuje 45%. Asi to naše zemědělství nepředstavuje ten pravý prestižní a žádaný způsob společenského uplatnění. Při této příležitosti je dobré si uvědomit, že zemědělství vytváří pracovní příležitosti i v jiných odvětvích, jako je například chemický, zpracovatelský průmysl, strojírenství, stavebnictví, služby atd.

Popsané skutečnosti o našem zemědělství nevyznívají příliš optimisticky. Co se s tím dá dělat? Má smysl na tento stav upozorňovat?
JK: My, čeští zemědělci, jsme měli dokonce tu drzost, že jsme 27. února 2025 protestovali společně i s ostatními zemědělci v Evropské unii proti novým, nastávajícím a zaváděným nejúžasnějším pořádkům. Pro osvěžení paměti, jedná se o Green Deal, dále obchodní dohodu mezi EU a jihoamerickým společenstvím MERCOSUR a právě popsaný tristní stav našeho zemědělství. Na protestech padala celá řada argumentů a čísel. Žádná konkrétní data se ale nedostala do zpravodajství České televize, pouze bylo zdůrazněno, že české zemědělství dostalo v roce 2024 přibližně 34,3 miliardy korun dotací. Tedy onen stále opakovaný argument, který má hrát na city, pocity a vzbuzovat vášně u neznalého a v problému se neorientujícího obecenstva. Ministr zemědělství Marek Výborný se vyjádřil, že tomu našemu protestu nerozumí. Tak zde je má odpověď. Do ulic, na silnice a náměstí nás vyhnal obyčejný strach o naši budoucnost a o to, co bude dál. Nemáme důvěru k deklaracím politiků, že nás nemohou ohrozit bezcelní dovozy, že dovezené zboží bude skutečně, a nejen papírově, splňovat požadované evropské kvalitativní parametry. Je načase do tohoto propagandisticky zmanipulovaného, politicky zneužívaného a zblblé lidové masy sytícího guláše vnést aspoň trochu odpovídajících faktů.

Vnitřní problémy našeho zemědělství byly přibližně popsány v předešlých otázkách. A co ty zmíněné vnější, tedy obchodní dohoda mezi EU a MERCOSUR, potažmo bezcelní dovozy ze třetích zemí nebo tolikrát opakovaný Green Deal?
JK: Zaručovali nám, že bezcelní dovoz cukru do EU neovlivní jeho cenu. Do konce října 2024 se evropská cena krystalového cukru pohybovala mezi 750 až 800 eury za tunu. Od listopadu 2024 tato cena spadla na 500 euro za tunu, to je pokles o zhruba 35 %. Pro představu, v Evropské unii se vyrábí 16 až 18 milionů tun cukru. Z Ukrajiny bylo dovezeno jen 250 tisíc tun, to je přibližně 1,5 %. Tedy naprosto marginální procento ovlivnilo cenu veškerého cukru o 35 % směrem dolů. Tato skutečnost má samozřejmě dohru ve smlouvách pro výkup cukrovky v letošním roce 2025. V roce 2024 byla garantovaná minimální cena 1 tuny cukrovky 920 korun a k tomu ještě příplatky. Pro rok 2025 bude garantovaná minimální cena 675 korun za tunu bez příplatků. Pokles ceny představuje 27 %. Srdce každého ekonoma musí zaplesat nad takovými počty. Jako takový informační bonus lze uvést, jak se k nám chová a bude chovat západní bratrský kapitál. Rakouská firma Agrana vlastní na Moravě dva cukrovary Hrušovany a Opavu. Rakouským dodavatelům pro rok 2025 nabízela výkupní cenu 750 korun za tunu cukrovky, našim moravským 550 korun za tunu. Poslední informace hovoří o tom, že Agrana cukrovar v Hrušovanech zavřela. No, není tohle evropské hospodaření ničko nádhera?

A co obchodní dohody mezi EU a třetími zeměmi jako MERCOSUR?
JK: Výše popsané bude mít krásné finále, až

Dovozy některých komodit živočišného původu (tis. tun)

Rok	Maso celkem	Vepřové maso	Sýry a tvarohy	Máslo
2000	61	13	17	0,7
2023	516	280	117	25
Růst dovozů				
2023/2000	8krát	21krát	7krát	35krát

Zdroj: ČSÚ s výpočty ZS ČR

se rozjedou naplno obchodní orgie na téma Evropská unie a MERCOSUR, což je Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay. Připomínám, že tam bude EU vyvážet auta a technologie a zpět přes celý Atlantik se bude dovážet v nadsázce pro EU ten naprosto nedostatkový cukr, kukuřice, sója a dále u nás nevyrobitelné hovězí a drůbeží maso, třešničkou na dortu pak bude med. Tento grandiózní zemědělský obchod nesporně zachrání hladovějící evropské obyvatelstvo a snad konečně dorazí a zlikviduje nežádoucí malé zemědělské hospodářské prostory jako například v Česku, na Slovensku, v Maďarsku nebo i jinde.
Na zmíněném protestu 27. února se donekonečna opakovalo, že EU touto obchodní smlouvou otevírá Pandořinu skříňku. Všude v Jižní Americe se pěstují hospodářské GMO rostliny. U nás se GMO nepěstují. Už jen tento faktor dává těmto dovozcům neskutečnou výhodu proti nám. Kvůli měnícímu se klimatu byly již u nás ojediněle zaznamenány i dvě generace zavíječe kukuřičného. To je fatální problém. MERCOSUR nic takového nemá. GMO kukuřice si se zavíječem poradí bez vážných problémů. Ekonomika GMO a klasických plodin je silně ve prospěch GMO díky jejich biologickému potenciálu.

Jaké další skutečnosti dávají výhodu zemědělcům z MERCOSUR oproti zemědělcům v EU?
JK: Ve státech Jižní Ameriky neplatí v zemědělství normy a zákazy jako v EU. Týká se to například používání u nás zakázaných pesticidů na bázi neonikotinoidů, paraquatu, dokonce i atrazinu. Dále užívání antibiotik, veterinárních a hormonálních přípravků, zkrmování masokostní moučky atd. Velkým tématem jsou zásady welfare zvířat, zejména při přepravě. A v neposlední řadě užívání odlesněné půdy pro zemědělské účely. Je dobré si připomenout, že v Česku je průměrná spotřeba účinných látek 1,3 kilogramu na hektar, v EU jsou to zhruba 4 kila, ale v Brazílii je to 10,2 kilogramu na hektar. Evropská unie staví touto smlouvou vlastní zemědělce do extrémně nekonkurenceschopného postavení. Ukrajinské bezcelní dovozy dokázaly, jakou hospodářskou paseku může napáchat i malé množství dovezeného zboží. Soudný člověk se musí děsit před důsledky, které budou mít dovozy zemědělské produkce z MERCOSUR. Je třeba před tím velmi hlasitě varovat. Naše vládní garnitura to naprosto nebere vážně. Až přijde čas, bude se muset přihlásit k odpovědnosti.

Ve zmíněných protestech byl tématem i zaváděný Green Deal, ne?
JK: Pro normálního člověka zabývajícího se běžnými problémy svého života tohle vypadá jako zelené šílenství. Jistý Frans Timmermans, který byl v letech 2014–2023 místopředsedou Evropské komise, z jejích prostředků financoval 3,6 miliardami eur neziskové ekologické nátlakové organizace, aby vytvářely patřičný tlak na přijímání Green Dealu a dalších souvisejících právních norem, jako je například Fit for 55. To se dělo prostřednictvím utajených smluv, o kterých ani eurokomisař pro rozpočet Piotr Serafin nevěděl. Při této příležitosti byly jmenovány organizace jako Arnika, Greenpeace, Zelený kruh nebo Společnost pro trvale udržitelný rozvoj.

V čem je zaváděný Green Deal tak problematický?
JK: Green Deal neboli Zelená dohoda pro Evropu vyžaduje něco, co nejde v předepsaných časových horizontech splnit. Zároveň dojde k vytváření neúměrného administrativního tlaku na producenty. Pro složitost a rozsáhlost uvedu pouze názvy, k nimž je možné si z veřejně dostupných materiálů zjistit více informací.

Opatření související s Green Dealem:
- ESG reporting pro banky (vynutí to i požadavky na nižší vrstvy dodavatelů);
- prohlášení o náležité péči (nevykácení lesa na polích pro pěstování sóji nebo pěstování krmných plodin pro produkci hovězího masa);
- vykazování uhlíkové stopy podle vyšších územních správních celků NUTS;
- systém emisních povolenek ETS 2 (předpoklad, že způsobí další inflační tlak).

Green Deal bude mít také v EU vliv na:
- obecné omezení produkce a tím na snížení HDP;
- snížení zemědělské produkce;
- omezení konkurenceschopnosti proti jiným hospodářským uskupením, např. MERCOSUR, BRICS+, USA;
- ohrožení 11 milionů pracovních míst přímo v EU;
- roční potřebu dodatečných investic ve výši 260 miliard eur.

Proč se vlastně zavádí Green Deal?
JK: Celý tento cirkus má řešit problém produkce a nakládání s oxidem uhličitým v Evropské unii, tedy z pohledu světa nijak podstatného hospodářského prostoru. V roce 2021 vyprodukovala EU 3,54 miliardy tun CO_2 ekvivalentu, to odpovídá 11,6 % celosvětové produkce. Zemědělství v Evropské unii se podílí 13 % na celkové produkci EU. Česko pak produkuje 119 milionů tun, tedy jen 3 % CO_2 ekvivalentu v EU a z tohoto množství připadá jen 8 procent na zemědělství. Obecně se ale nikde běžně nepíše, že zemědělství má díky fotosyntéze kladnou uhlíkovou bilanci.

Co by měl Green Deal přinést a co jeho zavedením získáme?
JK: Hovořit o zisku při právě popsaných skutečnostech se zdá být problematické. Lídři EU mají tu představu, že tímto svým příkladem a horoucím zápalem a nadšením pro věc strhnou zbytek zírajícího světa. Tato snaha nabývá poněkud groteskního rozměru při pohledu na amerického prezidenta Donalda Trumpa a jeho administrativu, toužící po Grónsku, Kanadě nebo Panamě. Toho Trumpa, co vystoupil z Pařížské dohody o klimatu. Toho Trumpa, co vyžaduje razantní navýšení zbrojení atd. Naše vládní garnitura by neměla brát naše zemědělství na lehkou váhu. V dnešním světě, který funguje, jak funguje, stát bez vlastního zemědělství je naprosto vydaný do područí druhých, a to se všemi, i smrtonosnými, důsledky.

Mluvili jsem o českém zemědělství obecně. Jaké problémy je třeba řešit v každodenní zemědělské praxi?
OK: Naše farma je zaměřena na rostlinnou výrobu, konkrétně se specializujeme na produkci osiv zrnin jako obiloviny a luskoviny vyšších stupňů množení. Dále pěstujeme řepku, cukrovku, zrnovou kukuřici a potravinářskou pšenici. Odpadá nám složitost živočišné výroby se všemi těmi jejími podmíněnostmi a nařízeními. Jedním z největších problémů

je problém s účinností používaných pesticidů. Hlavně se jedná o kontaktní insekticidy.

Proč tento problém má takovou váhu?
OK: Pod tlakem nejrůznějších takzvaných znalců přírody došlo k vyřazení valné většiny fungujících pesticidů, zejména se systémovým účinkem. Místo toho se musejí užívat přípravky s kontaktním typem účinnosti, které jsou v mnoha případech citlivé na teplotu a efektivita zásahu je tedy velmi slabá. Jako příklad mohu uvést neonikotinoidová mořidla osiva cukrovky a řepky, která spolehlivě chránila klíčící rostliny a jejich rannou fázi růstu před škůdci. Nyní se ochrana musí řešit opakovanými aplikacemi méně účinných přípravků, což vede ke vzniku rezistence u škodlivého organismu. Kromě toho se do prostředí dostává více účinné chemické látky, ale to již zmíněným znalcům nevadí. A jako „bonus" vzniká násobnými pojezdy po polích podstatně více emisí CO_2. Dříve to vše bylo řešeno jedním pojezdem při setí, nyní se „ekologičtěji" jezdí aspoň 3krát až 5krát pro zvládnutí aspoň přibližně stejného efektu. Používání pesticidů s nižší koncentrací nebo s méně účinnou formulací vytváří vznik rezistence u patogenu, podobně jako nevyužití celé dávky antibiotik nebo jejich časté nadužívání v humánní medicíně. Vznik rezistentních škůdců, ale i plevelů, nebo houbových chorob, to je velké nebezpečí pro kulturní krajinu a potažmo pro zajištění zemědělské produkce pro výživu obyvatelstva, které v ní žije.

Z vaší odpovědi je zřejmé, že pro zemědělce má velký význam vyvážený stav v krajině, je to tak?
OK: Z mého pohledu zemědělce, ale i myslivce je vyváženost krajiny důležitá. V kulturní krajině musí být místo i pro zvěř, která tu byla a je po celá staletí. V dnešní době pouze zemědělci, popřípadě obce, jsou schopni tuto naši krajinu v dobrém slova smyslu měnit. Momentálně by tomu mohl přispět výklad neprodukčních ploch a v něm zajímavě podpořené nově vzniklé krajinné prvky. Bylo by ovšem potřeba, aby se již tato přijatá dotační pravidla neměnila a zemědělci by mohli pro tento účel vybrat skutečně vhodné lokality. Pro smysl celého opatření je třeba poctít dlouhodobost a respektovat bezkonfliktní vztah mezi vlastníkem pozemků a pachtýřem. Aktivistický přístup k tomuto problému je silně kontraproduktivní.

Často je slyšet od praktických zemědělců, že se musí vyrovnávat s narůstající byrokracií. Jak je to u vás?
OK: Snažím se zvládat všechny požadavky, které na nás úředníci kladou. Zcela určitě se nedají vždy splnit všechny požadované termíny, pokud na to není zcela specializovaný zaměstnanec. Toho si ale mohou dovolit jen velké firmy. Když jsem před přibližně deseti lety podával jednotnou žádost, stačilo k tomu pouze dodání osevu plodin na daný rok. Nyní

příprava jednotné žádosti zabere několik probdělých nocí, aby se zakreslily s milimetrovou přesností všechny zemědělské parcely na jednotlivých dílech půdních bloků. Každá plodina musí mít totiž svůj zákres v LPISu. A když už jsou zákresy hotové pro jeden rok a platí ještě jednu sezonu, pak proběhne další nová aktualizace mapových podkladů, která udělá nepatrné rozdíly ve výměrách jednotlivých honů a musíte začít znovu a vše překreslit. Tohle si velice rádi vychutnávají 100 až 300 hektaroví soukromníci, kteří musejí přes den být na poli nebo ve chlévě a po nocích se pak baví touto bohulibou prací. No, není to radost a nádhera takové zemědělství? Dalším příkladem administrativní zátěže, kterou není možné podcenit, vynechat ani obejít, je změna koeficientu daně z nemovitostí v minulém roce a v našem případě k tomu i aktualizace katastru nemovitostí. U nás se jedná navíc o několik geometrických zákresů v hodnotě vyšších desítek tisíc korun s následnou změnou v daňovém přiznání.

Má tedy podle vás zemědělství v Česku budoucnost?
JK: To, co zde bylo řečeno, nevyznívá zrovna optimisticky. Četní doktoři všech zemědělských věd to budou nesporně opět vnímat jako nářek nad naším zemědělstvím, jako pláč nad naší ukřivděností. Mohu všechny tyto experty na zemědělství a přírodu ubezpečit, že to tak opravdu není. Je to jen suché konstatování faktů, se kterými se musíme denně vyrovnávat. Sám jsem se sedlákem narodil, pokračoval jsem v rodové tradici, předal to vše další generaci. Žijeme zde v Úhřeticích a budeme i nadále, navzdory všem těm úsudkům ze strany všech těch všeho znalých vševědů a rozsévačů nařízení, vyhlášek, deklarací a bůhví čeho ještě.

OK: Amen, dokud nám to cizí kapitál neznárodní. To je nadsázka a černý humor. Zemědělství bylo, je a bude, a ač se to mnohým nepozdává, tak se i tato doba bez zemědělství neobejde. O tom, jak se bude u nás hospodařit, v následujících dekádách, zcela jistě rozhodne měnící se počasí.

Redakce Agrobase
Foto Vilém Procházka

Vodohospodářství v ČR ve znamení inovací i investic

Měsíc květen je v tuzemském vodohospodářském kalendáři již tradičně spojen s nejvýznamnější mezinárodní akcí, kterou je veletrh Vodovody–kanalizace (VOD-KA) v areálu PVA EXPO Praha v Letňanech.

Letošní, v pořadí již 23. ročník VOD-KA byl navíc v porovnání s předchozími ročníky okořeněn tématy souvisejícími s loni definitivně přijatou aktualizací evropské směrnice o čištění městských odpadních vod, která bude pro provozovatele a vlastníky takzvané vodohospodářské infrastruktury a zejména pak na čistírny odpadních vod (ČOV) klást postupně stále přísnější požadavky na vodu vypouštěnou z ČOV zpět do životního prostředí. Také proto byla součástí veletrhu VOD-KA 2025 prezentace technologií a inovací firem a start-upů z 24 zemí, například z USA, Izraele či Švédska. Z ekonomického pohledu patří mezi nejzajímavější energeticky úsporné ČOV, neboť energetická neutralita (energie spotřebovávaná na ČOV by měla být podle směrnice vyrobena přímo na příslušné ČOV) je součástí uvedené evropské směrnice.

Správná volba technologií, které mohou zajistit v ČR její praktickou aplikaci, je a bude přitom klíčová z hlediska výše nákladů na realizaci v jednotlivých vodohospodářských společnostech, a proto je důležité o nabízejících možnostech vědět. Mezi ně patří například technologie pokročilé membránové filtrace, která umožňuje efektivní oddělení nečistot na molekulární úrovni, nebo systémy pro recyklaci vody, které přeměňují odpadní vodu na vodu vhodnou pro průmyslové, třeba i zemědělské využití. Problematiky zemědělství se týkají i prezentované inovativní metody nakládání s kaly, jako je jejich zahušťování, sušení a následné využití k výrobě bioplynu nebo tepla. Tyto technologie nejen že zvyšují efektivitu čištění, ale přispívají i k udržitelnosti a ochraně vodních zdrojů.

Vývojem nových metod při čištění vody obecně i vod odpadních se zabývají týmy vědců a výzkumníků také v naší zemi a je třeba konstatovat, že v tomto směru patří ČR ke světové špičce. O jedné z nich nedávno informoval Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského Akademie věd ČR (AV ČR). Jde o metodu, která pomáhá vyčistit odpadní vody od antibiotik prostřednictvím takzvané fotokatalýzy rozkládající škodlivé látky ve vodě nebo i ve vzduchu na neškodné sloučeniny. Znečištění vod antibiotiky totiž může podporovat vznik rezistentních bakterií a zároveň narušovat účinnost standardních biologických procesů v ČOV. Podle vědců z AV ČR se přitom při testech ukázalo, že fotokatalýza je vhodná především pro nižší koncentrace látek, které mají velký biologický účinek i při nízké koncentraci a které se obtížně odstraňují jinými metodami, což jsou například antibiotika či endokrinní disruptory (neboli hormonálně aktivní látky). Vědci se při výzkumu zabývali i tím, zda je celý proces bezpečný, a potvrdili, že fotokatalyzátory samy o sobě nejsou toxické a neuvolňují do vody žádné škodlivé látky a ani látky vznikající při rozkladu škodlivých látek nejsou pro životní prostředí nebezpečné.

V tuto chvíli hledají vědci partnery, kteří by technologii využili v praxi.

Největší výzvou (nejen) pro vodohospodáře jsou ale látky známé pod zkratkou PFAS (perfluorované a polyfluorované sloučeniny), nazývané také jako „věčné chemikálie", neboť se přirozenými procesy v přírodě téměř nerozkládají. PFAS jsou běžnou součástí plastových obalů, textilu, kosmetických přípravků, ale také pěn používaných při hašení požárů. Problematice PFAS se i proto věnoval dubnový seminář s názvem „Věčné chemikálie PFAS – zdravotní a bezpečnostní hrozby, nové limity a zásadní změny pravidel v EU", který organizoval Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu ČR.

K použití a složení hasicích pěn obsahující PFAS připravuje aktuálně EU nařízení, které by mělo vyústit v komplexní zákaz těchto látek na území Evropy. Na rozdíl od řady ne vždy nutných regulací se zdá být uvedený zákaz žádoucí, neboť účinkům PFAS jsou opakovaně vystaveni hasiči, a to jak dobrovolní, tak profesionálové, což pro ně znamená vyšší riziko kardiovaskulárních nemocí. Podle studie výzkumného centra RECETOX na Masarykově univerzitě mají hasiči skutečně ve srovnání s obdobnou populací mužů zvýšené hladiny PFAS, které se projevují mimo jiné zvýšenou koncentrací bilirubinu v krvi.

I v tomto případě jsou ale v ČR k dispozici technologie a praktické příklady dokazující výrazné snížení látek PFAS. Příkladem je třeba společnost Jihostroj Velešín, která při čištění odpadních vod ve svém provozu zvolila tuzemskou technologii, která prokázala účinnost odstranění PFAS z 99,5 %. Vedlejším efektem jsou navíc značné úspory na stočném, protože vybraná technologie umožňuje znovu využít část dekontaminované vody v procesu výroby.

Výši stočného, která by měla podle předpokládaných investic do vodohospodářství v budoucnosti růst, může ovšem také částečně ovlivnit sama veřejnost. Jde především o včasné odhalení nechtěných úniků vody, například v podobě protékajícího záchodu, závadách na pračkách, myčkách či bojlerech nebo nesprávně uzavřeného kohoutku. K tomu slouží mimo jiné „smart metering", vysílající údaje o spotřebě vody do informačních systémů vodáren. Smart vodoměr tedy v reálném čase monitoruje průběh spotřeby na daném odběrném místě a příslušné informace má on-line k dispozici jak vodárna, tak zákazník. Alternativou ukazující průběh spotřeby vody je také technologie dálkových odečtů, obě možnosti v ČR přitom již využívají tisíce odběratelů vody. V této souvislosti lze připomenout, že při nechtěném a neodhaleném úniku vody mohou spotřebitelé zaplatit za vodu zbytečně mnohatisícové částky navíc – a takových případů není málo.

Na výši nákladů vodohospodářských společností (a tedy ceny vodného a stočného) má ovšem veřejnost vliv i v dalších případech. Mimo jiné vypouštěním většího množství v domácnosti používaných tuků do odpadu, a tedy kanalizačního potrubí, které se tak může ucpat a které je pak nutné opětovně zprůchodnit. Ještě větší problém pak způsobují takzvané vlhčené ubrousky, které dokáží kanalizaci prakticky „zabetonovat", a stejně jako v případě tuků vyvolat zvýšené náklady na údržbu či výměnu trubek.

I proto je stálým vodohospodářským tématem osvěta spotřebitele, která dostala nemalý prostor i na veletrhu VOD-KA 2025 v podobě dvou desítek přednášek. Jako technologické inspirace pak mohou sloužit produkty oceněné v doprovodné soutěži „Zlatá VOD-KA. Toto ocenění získala v předchozím ročníku měřicí sonda kvality vody PROTEUS, která je mimo jiné schopná vyhodnocovat přítomnost koliformních bakterií, elektrický frézovací robot pro čištění, nebo monitoring kanalizace a model stanice biometanu, která dokáže vyčistit kalový plyn biometan na 95 % obsahu CH4. Což je mimochodem jeden z mnoha důkazů, že informace z konferencí VOD-KA mohou být přínosem i pro praktikující zemědělce, například právě v oblasti legislativy, technologií a využití kalů při aplikacích na zemědělské půdě.

Redakce Agrobase

Nové výzvy a dotace pro lesnictví v České republice

Stejně jako podnikání v zemědělství čelí také tuzemské lesnictví řadě nových výzev, které souvisí především s tlaky na zlepšování stavu životního prostředí. Lesy v naší zemi přitom již dnes plní mnoho funkcí v oblasti veřejného zájmu, ať již je to turistika obecně, neregulovaný sběr lesních plodů, nebo právě i zajištění pestrosti krajiny, přičemž zalesněnost ČR přesahuje třetinu území země (a stále roste), a podíl lesních porostů v naší zemi tak patří kromě severských zemí k nejvyšším v rámci EU.

Nejen proto se zdá být systémově důležité, že se do poslední novely lesního zákona alespoň v deklarativní podobě prosadil princip, podle něhož by bylo možné environmentální a veřejně prospěšné funkce lesních porostů finančně ohodnocovat. Aktuálně je přitom možné využít alespoň dotace na některý ze čtyř programů v rámci jarního kola Programů rozvoje venkova, v nichž je na ně podle Ministerstva zemědělství vyčleněno téměř 1,2 miliardy Kč. Podle dubnového vydání NEWSLETTERu Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF) se ale uzávěrka žádostí o uvedené programy kvapem blíží, konečný termín pro ně je už 30. května.

Konkrétně jde podle SZIF o čtyři dotační tituly, a to „Technologické investice v lesním hospodářství" (alokace 466 875 000 Kč), „Investice do lesnické infrastruktury" (597 600 000 Kč), „Vodohospodářská opatření v lesích" (38 900 000 Kč) a „Neproduktivní investice v lesích" (48 600 000 Kč). Podle SZIF lze přitom finanční prostředky využít následujícím způsobem:

Technologické investice v lesním hospodářství
Podpora je určena na modernizaci technologií šetrnější k lesům. Součástí jsou i peníze na technologický rozvoj lesních školek (cílem je zlepšování kvality sadebního materiálu lesních dřevin a zajištění dostupnosti sadebního materiálu určeného pro obnovu kalamitních holin), další prostředky se týkají zpracování dřeva. Za dotaci lze tak pořídit lesnickou techniku, stroje do lesních školek a technologie na zpracování dřeva. Podle SZIF jde například o traktory pro práci v lese, vyvážecí vleky, štěpkovače a stroje pro výrobu palivového dříví, lesní školkaři mohou získané peníze využít na nákup zemědělských traktorů, fóliovníků a klimatizovaných skladů pro sadební materiál. V případě základního zpracování dřeva v lesních podnicích se jedná o prostředky na dopravníky kulatiny i řeziva, pásové pily včetně odsávání pilin nebo na sušárny řeziva.

Investice do lesnické infrastruktury
Jde o peníze na výstavbu nových lesních cest a rekonstrukci stávajících, které řeší i současnou nízkou hustotu lesní cestní sítě a zhoršený stav lesních cest po odvozu kalamitního dříví. Cílem je nejen výstavba zbrusu nových

lesních cest, ale rovněž technické zhodnocení při rekonstrukcích nebo doplnění infrastruktury pro zásah při lesních požárech. Oproti tomu podpora stavebních investic do skladů dříví se snaží navýšit kapacitní možnosti pro skladování dříví a jeho odbytu při kalamitních stavech v lesním hospodářství. Vzhledem k tomu, že loňská podzimní povodeň způsobila na lesních cestách rozsáhlé škody, tak letos při žádosti o dotaci obdrží vyšší bodové ohodnocení projekty zaměřené na odstranění povodňových škod.

Vodohospodářská opatření v lesích
Podpora zahrnuje protipovodňová i protierozní opatření. Cílem je urychlit odstraňování škod způsobných povodněmi na menších vodních tocích, které se nacházejí na lesních pozemcích a jejich povodích. V praxi se jedná o projekty na výstavbu retenčních (např. suché nádrže), protierozních a protipovodňových opatření, zásahy cílené na zpomalení odtoku vody a snížení odnosu splavenin zpomalením rychlosti vody za pomoci hrazení bystřin či stabilizací strží a svážných území.

Neproduktivní investice v lesích
Jde o projekty posilující rekreační funkci lesa, pomáhající podle SZIF usměrňovat návštěvnost daného území, přispívající k bezpečnosti návštěvníků a projekty, které mají pozitivní efekt na údržbu lesního prostředí. Podpořené projekty se ponejvíce soustředí na budování lesních stezek, velmi populárních naučných stezek, informačních tabulí všeho druhu, odpočívadel, přístřešků, závor, ale také herních či fitness prvků, které ocení zejména děti a sportovně ladění návštěvníci.

Pouze dotace ale problémy lesnictví nevyřeší. To si uvědomuje tuzemská nejvýznamnější organizace zastřešující lesnické podnikání, tedy Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR (SVOL), která nedávno absolvovala svou volební valnou hromadu. Ta zvolila pro následující funkční období do roku 2029 předsedou SVOL dosavadního předsedu Jiřího Svobodu, 1. místopředsedou pak bude Arnošt Buček a 2. místopředsedou Richard Podstatzký. Jedním ze závěrů valné hromady a cílů SVOL na nejbližší období má být přitom příprava vlastního návrhu novely zákona o myslivosti, kterou stávající vládní garnitura již v současném volebním období nestihne přijmout. Vzhledem k prakticky staronovému vedení SVOL lze předpokládat, že se základní postoje vlastníků lesů k novele mysliveckého zákona nezmění, což je důležitý předvídatelný faktor k budoucím jednáním o této důležité součásti naší legislativy.

To si ovšem vyžádá nějaký čas, na rozdíl od blížící se o rok odložené povinnosti producentů některých komodit (například dřeva) prokazovat, že při produkci nedochází k odlesňování krajiny (EUDR). To vedlo SVOL spolu s Asociací lesnických a dřevozpracujících podniků (ALDP)

Lesnictví potřebuje nejenom investice, ale také moderní management správy lesů.

k písemné žádosti směřované na předsedkyni Evropské komise (EK) Ursulu von der Leyen o zásadní revizi uvedené povinnosti. Vzhledem k rostoucí zalesněnosti ČR, zlepšování stavu lesních porostů v ČR a množství menších či větších území, na nichž platí nějaký stupeň ochrany lesů, žádají uvedené organizace předsedkyni EK mimo jiné o vytvoření nové kategorie zemí v rámci EUDR o „bezrizikové země", kromě doposud navrhovaných kategorií zemí s nízkým, standardním a vysokým rizikem odlesňování. Zařazení zemí do jednotlivých kategorií má mít přitom mimo jiné vliv na počet a intenzitu kontrol, které budou s dodržováním EUDR spojené. SVOL i ALDP v dopisu také upozorňují na nefunkčnost informačního systému k administraci „Prohlášení o náležité péči", který je zásadním předpokladem použitelnosti nařízení a zdůrazňují, že ani osm měsíců před uplynutím odkladu účinnosti nařízení nejsou známy odpovědi na celou řadu problémů a rizik.

Zdali se podaří opakovaně aplikaci nařízení EUDR na základě této intervence odložit, ale není jasné. I loni ale panovala o možném odložení skepse, a nakonec k odkladu došlo. Co ale zřejmé je, že země jako ČR, kde lesů (i stromů v krajině jako takové) trvale přibývá, by si vznik bezrizikové kategorie zasloužily.

Redakce Agrobase

V blízkosti lesních porostů rostou v ČR chráněné byliny, například vstavače

Vyplatí se získávat tepelnou energii z porostů přípravných dřevin?

S nárůstem výměry kalamitních holin se nyní v lesích klade důraz na prostorovou, druhovou a výhledově i věkovou rozrůzněnost následných porostů. Jedním z perspektivních postupů, jak toho dosáhnout, je také využití přípravných dřevin s pionýrskou strategií růstu při obnově těchto holin.

V závislosti na užitých pěstebních postupech poskytuje přípravný porost, kromě ekologických efektů, určité množství dřevní hmoty (dendromasy), kterou je možné využít a zhodnotit.

Při rychlejším postupu obnovy cílovými dřevinami je vhodnější těženou dendromasu přípravného porostu plně ponechat jako prostředek recyklace živin. Naproti tomu v případě dlouhodobé péče mohou být porosty přípravných dřevin využity pro produkci kvalitního dřeva. Jeho parametry, případně ekonomické souvislosti, pak často otevírají možnost využít jej např. pro energetické účely. Zároveň bývá energetická štěpka nebo palivové dřevo dřevin přípravných porostů (zejména břízy) regionálně žádaným produktem.

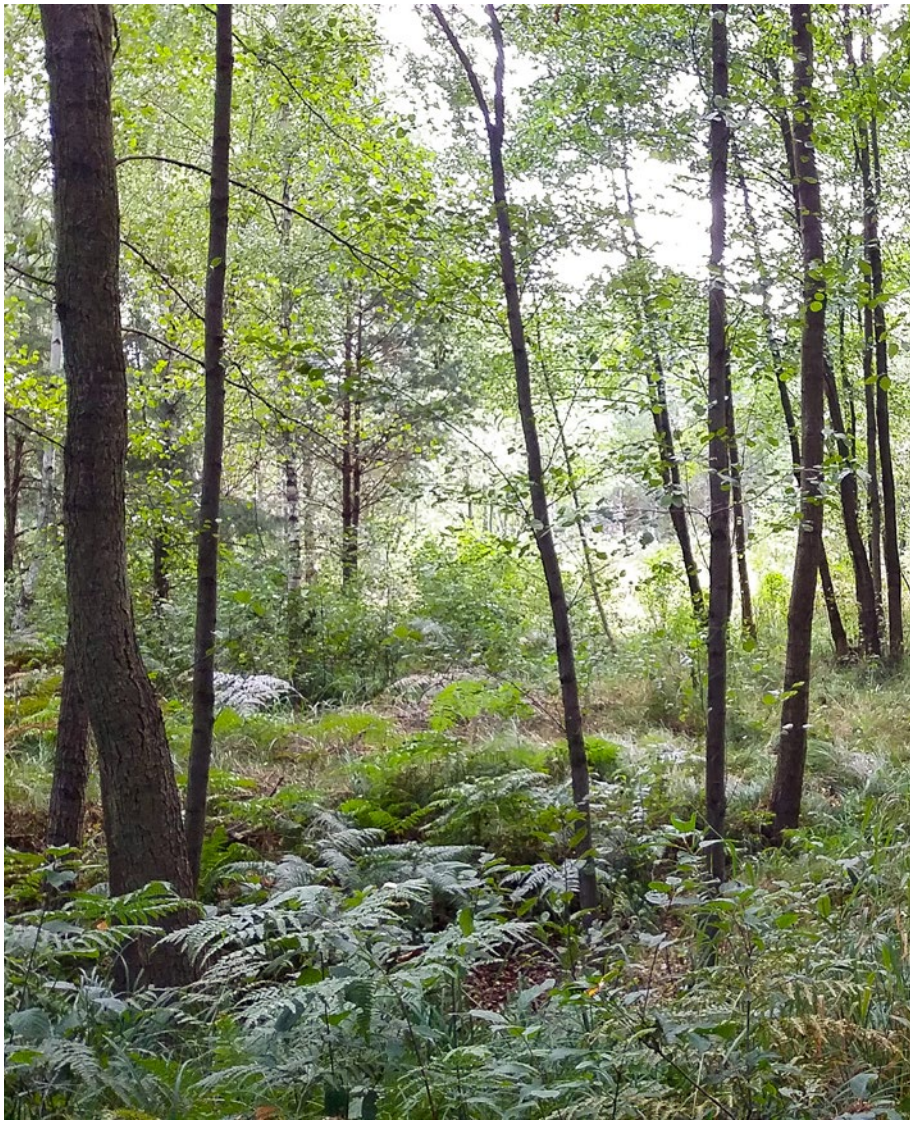

Přípravný porost s převahou olše ve věku cca 20 let vzniklý přirozenou obnovou; foto O. Špulák

Podpora uplatnění lesní dendromasy pro energetické využití vyplývá také z Národního lesnického programu II (NLP 2008). Zastřešujícím předpisem, který v současné době vymezuje pravidla pro využití energie z obnovitelných zdrojů, je směrnice Evropské unie na podporu využívání obnovitelných zdrojů energie, tzv. RED (Renewable Energy Directive), revidovaná v roce 2003 (směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2023/2413). Podle plánu bude do konce roku 2025 implementována do právních předpisů všech členských států EU.

Vědci z Výzkumné stanice Opočno, VÚLHM, v. v. i., na toto téma vydali certifikovanou metodiku Stanovení množství tepelné energie v dendromase porostů přípravných dřevin, jež vznikla při řešení projektu NAZV QK22020008 „Komplexní vyhodnocení plnění produkčních a mimoprodukčních funkcí lesa u porostů přípravných dřevin".

Metodika nabízí postupy pro efektivní využití biomasy dřevin přípravných porostů zakládaných zejména v oblastech postižených velkoplošným rozpadem lesních porostů. Podporuje tak rozhodování v oblasti lesního managementu a energetiky s ohledem na principy udržitelnosti lesního hospodářství, a to s důrazem na minimalizaci rizika ohrožení ekologické odolnosti lesních ekosystémů. Cílem je přispět k efektivnímu využití a rozvoji obnovitelných energetických zdrojů. Může tak být cenným nástrojem pro odborníky v lesnictví i energetice.

Přípravný les je typ druhotného lesa, který vzniká buď sukcesí, nebo umělou obnovou po zániku původního lesního porostu živelní kalamitou (např. větrem, požárem, hmyzem) nebo záměrným pěstebním zásahem (těžba, odlesnění). Hospodářským cílem využití přípravného lesa je rychle vytvořit porost, který tvoří stínící kryt a který bude snižovat klimatické extrémy holých ploch.

Mezi pozitivní efekty patří zejména omezení přímého slunečního záření, teplotních výkyvů a snížení rychlosti větru, snížení konkurence plevelných rostlin (buřeně), úprava vodního režimu, prokořenění, snížení erozního rizika,

úprava fyzikálních, chemických i biologických vlastností půdy.

Jako přípravné dřeviny se nejlépe uplatňují druhy, které mají nižší nároky na živiny, rychlý růst zejména v mládí, schopnost přirozené obnovy a odrůstání na holých plochách. Podstatná je rovněž jejich hojná a pravidelná plodivost. Nejčastějšími dřevinami přípravných porostů v podmínkách ČR jsou bříza bělokorá, dále olše lepkavá, topol osika, jeřáb ptačí a vrba jíva.

Zásoba dendromasy porostů přípravných dřevin (především břízy a topolu osiky) díky rychlému růstu v mládí rychle přibývá. Ve 30 letech podle kvality stanoviště mohou produkovat 180 až 250 m^3/ha hroubí, což znamená celkovou produkci biomasy ve výši 216 až 300 m^3/ha. Pěstební postupy po využití jejich „přípravné funkce" směřují k jednorázové nebo postupné těžbě těchto porostů pro uvolnění cílových dřevin nebo pro jejich vnášení ve věku 20 až 50 let od vzniku těchto přípravných porostů.

Kalkulace o využití těžené části dendromasy přípravného porostu pro energetické účely by měly vycházet nejen z ekonomické bilance předpokládaných nákladů a výnosů. Podstatným kritériem pro rozhodování by mělo být i posouzení vlivu zásahu na následnou živinovou bilanci stanoviště, zejména v případě, kdy se uvažuje o využití nejen hmoty hroubí (nad 7 cm tloušťky), ale celé nadzemní dendromasy stromů přípravného porostu. Nejvíce živin je akumulováno v kůře a asimilačních orgánech, nehroubí (do 7 cm tloušťky) tak představuje jejich významnou zásobárnu.

Energetická (lesní) štěpka, zahrnující dřevo, kůru a jehličí s častou příměsí dalších nečistot (půda), je v současnosti žádaným produktem pro provoz řady elektráren, centrálních tepláren (příp. kogeneračních jednotek) i vytápění domácností lokálními topeništi. Poptávka po dendromase je podpořena dotacemi, které snižují náklady na pořízení technologie spalování a výrobu elektrické energie z tohoto zdroje.

Využití dřevní hmoty z lesní štěpky přípravných porostů může v závislosti na stanovištních a porostních podmínkách představovat ekonomicky výhodnou strategii, která zajistí krátkodobé zisky, diverzifikaci příjmů a podporu regionální ekonomiky. Výnos z těžby přípravných porostů může kompenzovat ekonomické ztráty spojené s kalamitami nebo dlouhodobou obnovou lesů. Na rozdíl od fosilních paliv může být CO_2 uvolněný spalováním dendromasy postupně kompenzován růstem nové lesní biomasy, což z ní činí potenciálně uhlíkově neutrální zdroj energie v dlouhodobém měřítku.

Její energetické využití má tedy také ekologické přínosy, jako je podpora obnovitelných zdrojů energie a zmírnění klimatické změny. Na živinově chudých lokalitách je však potřebné dendromasu v příslušné míře na stanovišti ponechat, a to například i formou štěpky.

Přípravný porost modřínu opadavého na kalamitní holině na severní Moravě (výzkumná plocha Huzová); foto J. Černý

Cílem je propojit efektivní využití lesní biomasy s ekologickými požadavky porostů.

Dominantní dřeviny přípravných porostů (především bříza) mají vysoký potenciál výhřevnosti, což zajišťuje jejich atraktivitu na trhu obnovitelných zdrojů energie. Výnos z hektaru porostu může dosáhnout desítek až stovek tisíc korun v závislosti na zásobě dendromasy a těžebních nákladech.

Metodika Stanovení množství tepelné energie v dendromase porostů přípravných dřevin je ke stažení zde: www.vulhm.cz/files/uploads/2025/03/LP_8_2024.pdf

Autoři metodiky: Ing. Ondřej Špulák, Ph.D., Ing. Jakub Černý, Ph.D., Ing. Jan Leugner, Ph.D.; VÚLHM, v. v. i., VS Opočno, e-mail: spulak@vulhmop.cz

Připravil Jan Řezáč, VÚLHM, v. v. i.
e-mail: rezac@vulhm.cz

Porost z přirozené obnovy ve věku cca 30 let, ve kterém je bříza ponechána jako cílová a zároveň výchovná dřevina; foto O. Špulák

Mohou lesníci využít buk a jasan z výsušných stanovišť na jiných lokalitách?

Vzhledem k nepříznivým důsledkům dopadu klimatických změn na lesní ekosystémy se lesníci v praxi začínají zaměřovat na realizaci opatření vedoucí k jejich zmírnění. Jak jim v tom mohou pomoci výzkumníci? Je zřejmé, že stále rozsáhlejší území bude velmi ohroženo dlouhým obdobím sucha a vysokými teplotami ve vegetačním období. Rizikovým faktorem je v tomto kontextu často nevhodná druhová skladba současných lesních porostů.

Buk na výsušném stanovišti ve stráni nad Vltavou, střední Čechy, autor Jan Řezáč

Jednou z cest k podpoře stabilnějšího ekosystému je cílené využití dřevin, které jsou již přizpůsobené extrémním stanovištím. U těchto potenciálně odolnějších dřevin však není zatím zjištěno jejich chování (růstové a morfologické vlastnosti) v případě výsadby do jiných lokalit a růstu v kvalitnějších, resp. optimálnějších podmínkách.

Při výzkumu této problematiky spojili své síly vědci z Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. s praktickými lesníky z Lesů ČR, s. p., a Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny (Mendelova univerzita v Brně). Společně začali řešit projekt TA ČR SQ01020166 „Možnosti lesnického využití ekotypů vybraných původních lesních dřevin z výsušných stanovišť". Projekt spojuje prvky základního a aplikovaného výzkumu i experimentálního vývoje.

Výzkumný projekt je pilotní a zaměřuje se na vyhledání porostů či jedinců buku lesního a jasanu ztepilého na výsušných stanovištích v ČR, přičemž se využívá molekulárních analýz (DNA a RNA analýzy), díky nimž se zjišťuje jejich genetická variabilita a poznávají adaptační mechanismy související s tolerancí k abiotickým stresům v souvislosti se stanovištními podmínkami. Zároveň budou vědci u vybraných ekotypů dendrochronologickými metodami zkoumat růstový přírůst v reakci na sucho.

Vhodné ekotypy buku z výsušných stanovišť budou sloužit jako výchozí materiál pro zajištění reprodukčního materiálu (osiva a roubů) pro provenienční výzkum zaměřený na sledování odolnosti ke zvyšujícím se ročním teplotám a úbytku srážek. Odolné provenience pak půjde následně využít i v oblastech ovlivněných změnou klimatu.

Po založení provenienčních ploch vědci budou dlouhodobě testovat vhodnost proveniencí zájmových dřevin z výsušných stanovišť pro využití v lesním hospodářství. Jejich cíle jsou založeny na předpokladu geneticky podmíněné odolnosti těchto dřevin k extrémním podmínkám.

V rámci naplánovaných činností čtyřletého projektu proběhne monitoring lokalit, následně vědci provedou výběr vhodných stromů či porostů pro odběr reprodukčního materiálu, odběr rostlinného materiálu pro genetické analýzy a vývrty z kmene pro dendrochronologické analýzy. Další fází bude pěstování získaného reprodukčního materiálu, zpracování vzorků a jejich vyhodnocení, vyhledání ploch pro založení provenienčního pokusu.

S využitím kombinace tradičních šlechtitelských metod s metodami molekulární genetiky vědci následně založí unikátní provenienční plochy s geneticky charakterizovanými vybranými proveniencemi zájmových dřevin.

Vědci rovněž budou zkoumat obranné a regulační mechanismy vybraných adaptovaných genotypů buku lesního, a to sledováním míry exprese* preferenčních genů.

(* Genová exprese je proces, při kterém se genetická informace zakódovaná v konkrétním genu „proměňuje" v určitou funkci.)

Vzhledem k dlouhodobému charakteru provenienčního výzkumu se po skončení projektu bude pokračovat v dokončení výsadeb proveniencí na nově založených výzkumných plochách a bude následovat postupné dlouhodobé měření pokusného materiálu s cílem získat nové ověřené poznatky o adaptabilitě proveniencí původem z výsušných stanovišť a dynamice jejich růstu v čase.

Projekt tak přinese lesníkům a vědcům řadu zpřesňujících informací, které budou mít vysoký potenciál využití v hospodářské praxi – pro udržitelné lesnictví.

Ing. Martin Fulín, Ph.D., e-mail: fulin@vulhm.cz

Zdravotní stav lesů se v posledních pěti letech zlepšuje. Jaký můžeme očekávat další vývoj?

Extrémně teplé a suché roky 2015 a 2018 vedly ke zhoršení zdravotního stavu lesů a rozvoji extrémní kůrovcové kalamity v České republice. Rok 2024 byl (stejně jako rok 2023) nejteplejší v historii měření, přesto se zdravotní stav lesů od roku 2020 mírně zlepšuje. Podle dat ICP Forests je stále nejhorší stav borovic, u nichž je silně poškozeno 54 % stromů (v roce 2020 to bylo 62 %). Naopak výrazněji se zlepšil zdravotní stav dubů, kde poklesl podíl silně poškozených stromů na 10 % z 28 % v roce 2020.

Data Lesní ochranné služby (LOS) ze 70 % rozlohy lesů ukazují, že evidovaný objem těžeb poškozených stromů poklesl z 5,9 mil. m^3 v r. 2023 na 4,6 mil. m^3 v r. 2024. Nejvíce z toho činilo poškození větrnými polomy, které představovalo 2,1 mil. m^3. Objem těžeb kůrovcového dřeva ve smrkových porostech poklesl meziročně o téměř 60 % a v roce 2024 činil 1,4 mil. m^3. V době vrcholu kůrovcové kalamity v roce 2020 šlo o 14,9 mil. m^3. Naopak stoupající tendenci má poškození lesů houbovými patogeny, zejména václavkou na smrku, sypavkami na borovici, stále také pokračuje odumírání jasanů způsobené voskovičkou jasanovou. Význam Lesní ochranné služby pro praxi ukazuje i to, že v letošním roce slavíme 30. výročí založení LOS v současné podobě.

Doc. Ing. Vít Šrámek, Ph.D., ředitel VÚLHM, v. v. i., k tomu říká: „I přes relativně pozitivní trend ve vývoji zdravotního stavu lesů jsou nadále rizika poměrně vysoká. Lesní ekosystémy budou citlivě reagovat na vývoj meteorologických podmínek a výskyt škodlivých činitelů. Zejména případná výraznější období sucha v jarních či letních měsících by mohla současný příznivý trend rychle zvrátit."

Jak se vyvíjí zdravotní stav lesů a jaké lze očekávat změny v růstu dřevin v souvislosti se změnou klimatu?
Rok 2024 byl globálně nejteplejším rokem v historii meteorologických měření. To platí i pro Českou republiku. Avšak i přes vysoké průměrné teploty se zdravotní stav lesů v ČR v posledních pěti letech postupně mírně zlepšuje. Je to díky dostatečným srážkovým úhrnům, které zejména v první polovině vegetačního období bránily vzniku výrazného sucha, které by ohrožovalo dřeviny a přispívalo k rozvoji škůdců.

Jak ukazují data mezinárodního programu ICP Forests, extrémně teplé a suché roky 2015 a 2018 vedly k výraznému zhoršení zdravotního stavu lesů – v roce 2019 byla zaznamenána vysoká ztráta olistění (defoliace) u 62 % borovic, 28 % dubů a 18 % smrků. V teplých, ale vláhově příznivějších letech 2020–2024 probíhala mírná regenerace, při které poklesl podíl stromů se silnou defoliací na 54 % u borovice, 10 % u dubu a 14 % u smrku.

Kromě stavu korun je dalším indikátorem vitality stromů jejich růst. Analýzy letokruhů umožňují hodnotit vliv meteorologických faktorů na růst dřevin a modelovat jeho změny podle různých scénářů vývoje klimatu. Výsledky klimaticky řízeného procesního modelu VS-Lite ukazují, že naše hlavní lesní dřeviny mají potenciál pro zvyšování přírůstu i v době klimatické změny. V období 2046–2055 lze očekávat nárůst průměrné šířky letokruhu až o 7 % zejména vlivem prodlužující se vegetační sezóny. U některých dřevin (především smrku a borovice) však model zároveň předpovídá významný pokles přírůstu v letech s extrémními klimatickými podmínkami, a to až o 10 %. Citlivější reakce na klimatické extrémy indikuje vyšší pravděpodobnost mortality u těchto lesních dřevin.

Konec kůrovcové kalamity v Česku? Čeho se obávat v následujícím období?
Data Lesní ochranné služby z cca 70 % celkové výměry lesů v ČR ukazují, že objem poškození meziročně významně poklesl, a to z 5,9 mil. m^3 dřevní hmoty v roce 2023 na 4,6 mil. m^3 v roce 2024.

Abiotické vlivy způsobily v uplynulém roce evidované poškození ve výši cca 2,9 mil. m^3. Dominoval opět vítr, který poškodil cca 2,1 mil. m^3 dřevní hmoty. Škody suchem byly hlášeny v objemu cca 560 tis. m^3. Trvající žloutnutí smrku bylo evidováno na úhrnné rozloze cca 20 tis. ha.

Působením biotických škodlivých činitelů bylo podle evidence poškozeno v roce 2024 cca 1,7 mil. m^3 dřevní hmoty. Dominantně se jednalo i nadále o přemnožený podkorní hmyz na smrku. Na jeho vrub bylo připsáno přes 1,4 mil. m^3 vytěženého smrkového kůrovcového dříví, což představuje meziroční pokles o téměř 60 %. Ve zvýšené míře jsou podkorním hmyzem napadány také další, zejména jehličnaté, dřeviny, když lesníci nahlásili např. cca 24 tis. m^3 vytěženého borového kůrovcového dříví.

Po rozsáhlé kalamitě se zdravotní stav lesů meziročně opět zlepšil.

Listožravý hmyz lesníci v roce 2024 evidovali opět na minimálních rozlohách zpravidla pod prahem hospodářské škodlivosti. Ze savého hmyzu je nutné zmínit zejména výskyt rychle se šířící invazní ploštice síťnatky dubové především na jižní Moravě. Z tzv. ostatního hmyzu se jednalo hlavně o poškození způsobené žírem dospělců klikoroha borového na úhrnné ploše cca 2,4 tis. ha jehličnatých kultur.

Výskyt houbových patogenů byl v roce 2024 velmi vysoký. Lesníci evidovali např. cca 195 tis. m^3 vytěženého dříví z důvodu napadení václavkami. Možné bylo pozorovat častý výskyt listových skvrnitostí, kde nejvýznamnější jsou sypavky na borovicích a padlí dubové na dubech. Bez výhledu na zlepšení situace pokračuje odumírání jasanu, které způsobuje primárně houbový patogen voskovička jasanová.

Připravil kolektiv autorů z Výzkumného ústavu lesního hospodářství, v. v. i.

Ing. Jan Řezáč, VÚLHM, v. v. i.
e-mail: rezac@vulhm.cz

Co obnáší zavedení precizního zemědělství na farmách a jak na jeho implementaci?

Zemědělství poslední roky prochází zásadními změnami. Vzrostly ceny vstupů, klimatická nestabilita v podobě stále častějších extrémů počasí, tlak na udržitelnost a legislativní požadavky nutí zemědělce hledat nové cesty, jak zvýšit efektivitu hospodaření, aniž by se snižovala kvalita nebo výnosy.

Jedním z klíčových nástrojů, který tuto rovnováhu pomáhá hledat, je precizní zemědělství – konkrétně variabilní aplikace osiva a sadby, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Přitom na farmách různé velikosti lze již v krátkém čase pozorovat přímé přínosy implementace precizního zemědělství. Otázkou však zůstává: jak náročné je takovou změnu realizovat v praxi?

Doba se mění, přístupy také

Způsob, jakým se k aplikaci hnojiv běžně přistupovalo ještě před několika lety, byl jedním slovem plošný. Každý blok dostal stejné dávky hnojiva podle osevního postupu, předpokladů výnosového potenciálu a běžné praxe. Dnes jsou však zemědělci již velmi dobře obeznámeni s fakty, jak se jednotlivé části polí mohou výrazně lišit svým výživovým profilem, vodní kapacitou i biologickou aktivitou. A právě tyto rozdíly jsou hlavním argumentem pro zavedení precizních aplikací.

„Pokud dáte všem rostlinám stejnou podporu bez ohledu na rozdílnost půdy, připravujete se o značnou část výnosového potenciálu," říká Lukáš Musil, produktový ředitel AGDATA s.r.o. a akreditovaný poradce MZe. „Na farmách se variabilita půdních vlastností napříč tratěmi projeví víc, než si většina lidí uvědomuje. A čím větší rozdíly, tím větší prostor pro optimalizaci."

Mezníky precizního hnojení v praxi: data, mapa, technika

Zavedení precizního hnojení není jednorázová operace. Jedná se o proces, který začíná sběrem kvalitních dat. Nejčastěji jde o kombinaci historických výnosových map, výsledků půdních rozborů a satelitních nebo senzorových dat, které poskytují obraz o aktuálním stavu porostu a relativním výnosovém potenciálu. Čím více dat, tím přesnější a efektivnější zonace a aplikace budou.

Následuje vytvoření tzv. aplikační mapy, která určuje optimální dávky hnojiv pro různé části pole. Rozděluje pozemek do zón podle preferované strategie a potřeby živin. Tato práce na první pohled působí pro mnoho zemědělců jako nadlidský úkol, na trhu však dnes existují firmy, které celý proces spolehlivě zvládnou za ně. Mezi nejpokročilejší v tomto ohledu patří například ryze česká společnost AGDATA, která disponuje i poradci Advigreen, kteří se zavedením dokáží výrazně pomoct.

Aplikační mapu je pak nutné přenést do rozmetadel nebo postřikovačů, do techniky, která podporuje variabilní dávkování. A právě tady často dochází k „lámání chleba", kdy se prověří kompatibilita dat, softwaru a strojů.

„Dobrý systém umožňuje snadné a přímé nahrávání map do strojů, přizpůsobit výstupy konkrétní technice, hlídat ochranná pásma, sledovat, co bylo skutečně aplikováno a kde, automaticky vyskladnit hnojiva ze skladů, vyplnit evidence, napomáhat při hodnocení a revizi aplikační strategie… minimálně to by si měl každý zemědělec ohlídat," přibližuje Lukáš Musil, spoluzakladatel AGDATA s.r.o., a dále doplňuje: „Naší filozofií v Agdata je odstranit z precizního zemědělství zbytečnou složitost tak, aby technika nekomplikovala zemědělci činnost, ale pracovala za něj."

Pokročilá zonace a tvorba map výnosového potenciálu

Jedním ze stěžejních podkladů precizního hnojení je tvorba map relativního výnosového potenciálu. V AGDATA k jejich tvorbě používají pokročilý přístup, kdy kombinují nejen historická data o výnosech, informace ze satelitních snímků, vegetačních (pokročilý EVI) indexů, ale integrují i faktory terénní morfologie (reliéfu pole), zejména důsledné vyhodnocení stavu údolnic, kde často dochází k akumulaci smytých živin a vody a hřebenů, kde naopak analyzují úbytek orniční vrstvy vlivem eroze. Do analýzy zahrnují také informace o souvratích, kde je struktura půdy zpravidla narušena vyšší četností pojezdů a stále pracují na nových vylepšeních. „Aktuálně dokončujeme vývoj pokročilého nástroje nové generace VARI 2.0, který umožní vytvářet aplikační zóny s ještě vyšší přesností. VARI 2.0 bude umět pracovat i s pojezdovými liniemi nebo technickými omezeními konkrétních aplikačních strojů. Logika variabilního dávkování je jiná u minerálních hnojiv, vápnění i postřiků, a to vše budeme umět zohlednit," uzavírá Lukáš Musil, spoluzakladatel AGDATA s.r.o.

Pro efektivní implementaci precizního hnojení je nezbytná vysoká míra kompatibility s aplikační technikou. Na úrovni datových výměn je v současnosti v AGDATA standardem podpora více než 100 typů řídicích jednotek a aplikační mapy zároveň zvládnou bezdrátově přenášet přímo do strojů přes speciálně vytvořené rozhraní – agrirouter. Snadné napojení na systémy třetích stran by pak měl brát v úvahu každý větší podnik.

S čím je třeba počítat? Vyplatí se to?
Přestože zavedení systému může na začátku působit složitě, zkušenosti z praxe ukazují, že návratnost investice bývá velmi rychlá. Snížením nadbytečných dávek, efektivnějším využitím živin a snížením potřeby korekčních zásahů dochází k výrazným úsporám.

Podle Lukáše Musila se náklady na minerální hnojiva dají v průměru snížit o přibližně 10 %, aniž by to mělo negativní vliv na výnos. Naopak, pokud jsou aplikace dobře řízené, často dojde i ke zvýšení výnosu nebo kvality. V praxi lze nejčastěji počítat s vyšším výnosem v rozmezí 3–10 %, u pšenice pak hovoříme v průměru o 0,7 t /ha.

Zavedení precizního hnojení vyžaduje změnu přemýšlení. Nejde jen o to mít správná data, ale také o ochotu je analyzovat a podle nich jednat. Nutností je také důsledné mapování výsledků a vedení evidence, aby bylo možné vyhodnotit přínosy změny. Technické překážky, jako jsou starší stroje bez podpory variabilní aplikace, lze často řešit relativně jednoduše za pomoci dotací z evropských zemědělských fondů.

Technologie jako klíč k dlouhodobé strategii
Ačkoliv může být začátek náročný, mnozí farmáři potvrzují, že jakmile se jednou do systému dostanou, začnou ho vnímat jako nedílnou součást řízení farmy. Je to jako naučit se první věty v cizím jazyce, ze začátku se vám to zdá těžkopádné, ale jakmile je ovládnete, otevřou se vám úplně nové možnosti. Zavedení precizního hnojení na farmě je výzvou, která ale rozhodně není technicky nepřekonatelná. Klíčová je chuť, dobré plánování, správná volba strojů a systémů a trpělivost v prvních měsících.

Precizní zemědělství je běh na dlouhou trať. Pokud pracujete s kvalitními daty a opíráte se o ucelenou dlouhodobou agronomickou strategii, významně zvyšujete pravděpodobnost, že směřujete správným směrem. Z podstaty věci nelze čekat výsledky přes noc, protože zásahy jako zásobní hnojení nebo variabilní vápnění se promítnou až za delší dobu. A právě proto má velký význam spolupráce s partnerem, který vám pomůže s komplexním posouzením agronomického potenciálu půdních bloků, jejich kategorizací podle výnosového potenciálu a na základě toho třeba i doporučí úpravu osevního postupu. Přestože se agronomické přínosy precizního přístupu nejvýrazněji projevují ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, lze již v prvním roce zavedení sledovat prokazatelné zvýšení efektivity vstupů i kvality výnosů.

Tým Agdata

Implementace precizního zemědělství přináší hned několik zásadních výhod

- Úspora nákladů na hnojiva – díky dávkování podle skutečné potřeby jednotlivých částí pole lze snížit nadbytečné dávky, které by se jinak aplikovaly neefektivně.
- Zvýšení výnosového potenciálu – rozdílný přístup k různým částem pozemku umožňuje lépe reagovat na jejich specifika, což se odráží v homogenitě porostu a vyšší sklizni.
- Šetrnější přístup k životnímu prostředí – snižuje se riziko vyplavování živin, eroze a degradace půdy.

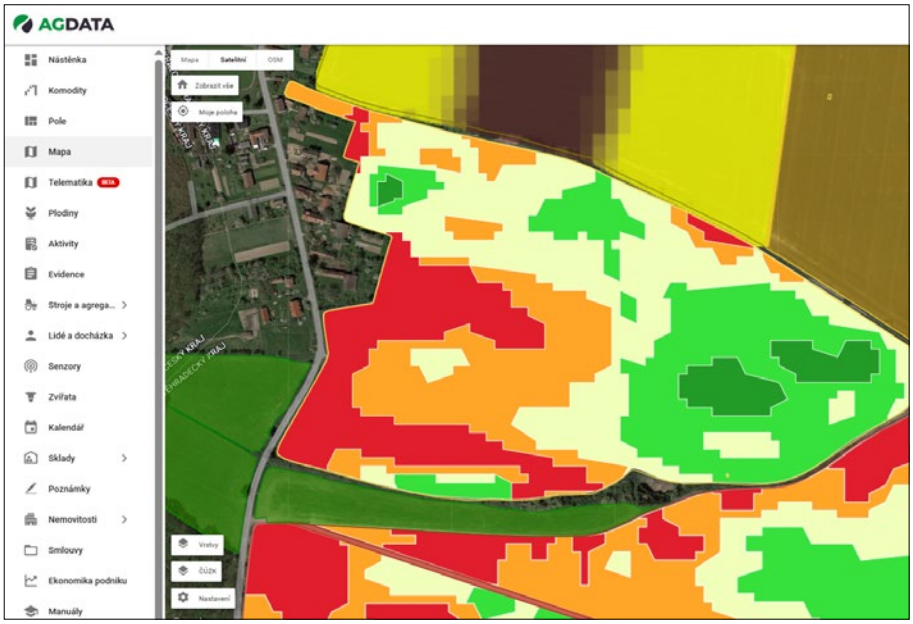

Zemědělci jsou přírodní umělci. Rozzářili pole nejenom na jihu Moravy

Množství obdivovatelů přilákala k prohlídkám i fotografování rozkvetlá pole s červeným jetelem na jižní Moravě. V půlce května takto rozzářila nepřehlédnutelná plodina svažitá pole u Boleradic na Břeclavsku.

Rozkvetlý jetel inkarnát, zvaný též nachový nebo purpurový, dělal v kraji pod Pálavou radost kolemjdoucím i řidičům, kteří míjeli pole v autě. Letos doplňuje barevnou paletu i zářivě žlutá v podobě řepky. Nadšené byly srnky, které v polích přebývaly celé dny, ale především fotografové, kteří se na místa rozkvetlých lánů sjížděli z dalekého okolí. Zastavovali se u nich turisté a pořizovali si unikátní rodinné snímky. Provázel je přitom bzukot včel, které lákal bohatý nektar v rozkvetlých karmínově červených latách. Farmáři jetel pěstují jako krmivo pro dobytek nebo na zelené hnojení. Obsahuje totiž velké množství hodnotných živin.

Text a foto Dagmar Sedláčková

Obnovitelné zdroje mohou podpořit rozvoj místních komunit

Obnovitelné zdroje nejsou jen otázkou technologie, výkonu nebo investic. Jsou pevně spjaté s místem, kde mají vzniknout, a právě proto se neobejdou bez náležité spolupráce s obcemi. Stejně důležité je, jak daná obec záměr obnovitelných zdrojů vnímá a jaký vztah naváže s investorem.

Vzájemná spolupráce přitom není jen doplněk, ale základ, na kterém stojí vše ostatní – od projednání záměrů s občany obce přes povolování projektů a jejich realizaci až po dlouhodobé partnerství během provozu. Výběr důvěryhodného a spolehlivého investora, který bude projekt realizovat, je proto pro obec zásadní.

V dnešní době se přitom spolupráce mezi investorem a obcemi již považuje za standardní součást přípravy projektů, přičemž obě strany mohou pro spolupráci využít řadu možností. Díky plánovací smlouvě mohou obce například získat jednorázové nebo pravidelné platby do rozpočtu. V případě fotovoltaických elektráren je možné projekt rozvíjet společně formou tzv. co-developmentu, v jehož rámci se instalovaný výkon elektrárny rozdělí mezi obě strany. Investor může pomoci i s úpravou a aktualizací místních územních plánů, aby se zohlednily požadavky místní samosprávy. Další možnosti spolupráce zahrnují kupříkladu i výstavbu a rekonstrukci veřejné infrastruktury v obci či partnerství při pořádání kulturních nebo sportovních akcí.

Spolupráce v praxi

Jedním z příkladů spolupráce investora se samosprávou, z níž obec získává dlouhodobé benefity, je obec Věžnice na Vysočině. Zde záměr výstavby větrné elektrárny vznikl přímo ze strany obce, vzhledem k investiční náročnosti by však nezvládla celý projekt realizovat vlastními prostředky. Bylo proto zásadní najít vhodného partnera, který by dokázal celý projekt dokončit a provozovat. K tomu si obec vybrala Skupinu ČEZ, s níž se dohodla na podílu na výnosech z provozu. Dvojice větrných turbín zahájila provoz v roce 2009 a pokrývá svou roční produkcí spotřebu více než 2 tisíc domácností. Díky takové výrobě a uzavřené smlouvě o spolupráci v obci čerpají stovky tisíc korun ročně do rozpočtu, které mohou investovat do obecních projektů.

Formu aktivní spolupráce na projektu větrné energie si vybrali také v obci Zátor na Bruntálsku. Právě zde vzniká první projekt větrného parku, který Skupina ČEZ rozvíjí ve společném podniku s obcí. Díky němu obec získala možnost podílet se nejen na přípravě, ale také na budoucím spoluvlastnictví a výnosech z provozu větrné elektrárny. Zájem o větrnou energii má přitom v Zátoru dlouhou historii. Již před více než dvaceti lety vyjádřilo v referendu souhlas s výstavbou 87 % zúčastněných obyvatel. Spolupráce v tomto případě ale neskončila jen uzavřením smlouvy o společném podniku. Když Zátor patřil k nejpostiženějším po loňských povodních, zapůjčila a následně darovala Skupina ČEZ obci terénní auto, které nyní slouží např. pro kontrolu lesních porostů, ale i pro rozvážení obědů pro seniory.

Benefity z uzavřené spolupráce čerpají i obce, které ve svém okolí povolily výstavbu fotovoltaických elektráren. Skupina ČEZ je dlouhodobým partnerem městyse Ševětín nedaleko Českých Budějovic, kde díky dlouhodobé spolupráci mohli financovat projekty, které by bez vnější podpory byly obtížně realizovatelné. „Kromě významného každoročního příspěvku do rozpočtu se díky vzájemné spolupráci podařilo vybudovat dětské hřiště nebo pořídit sekací malotraktor pro údržbu zeleně," potvrzuje starostka městyse Romana Hajská a dodává, že Skupina ČEZ také přispívá na pořádání vybraných kulturních a sportovních akcí.

Klíčová role dialogu

Obnovitelné zdroje budou v příštích letech hrát zásadní roli v energetickém mixu České republiky. To ale neznamená, že je lze prosazovat bez ohledu na místní podmínky a názory obyvatel. Příprava jakéhokoli většího projektu nevyhnutelně přináší různé zájmy a pohledy. Obec zpravidla řeší vliv na každodenní život, ráz krajiny, možnosti či omezení budoucího rozvoje a ekonomické přínosy. Záměr ale musí obstát i z pohledu technické proveditelnosti, ekonomické smysluplnosti a souladu s náročnou legislativou. Hledání rovnováhy mezi těmito nároky a očekáváními nebývá snadné, ale právě v tom spočívá odpovědný přístup investora. A to například i v tom, že obci nenabízí nerealistické nabídky, o kterých ví, že je nebude schopen splnit.

Příklady ukazují, že právě tam, kde projekty vznikají na základě otevřeného dialogu a spolupráce, mají šanci stát se přirozenou součástí okolního prostředí a přitom významně přispět k rozvoji místních komunit.

ČEZ Obnovitelné zdroje, s.r.o.

Sucho, výkyvy počasí a zemědělství: Proč je podpora závlah důležitější než kdy dřív?

Zemědělství je na počasí závislé víc než kterékoliv jiné odvětví. Co však dělat, když se počasí mění tak rychle, že tradiční způsoby hospodaření přestávají fungovat? V posledních desetiletích se Česká republika, stejně jako mnoho jiných zemí, potýká s narůstajícím výskytem extrémních klimatických jevů – zejména dlouhodobým suchem, přívalovými dešti a náhlými výkyvy teplot. Podle publikace prof. Zdeňka Žaluda a kolektivu „Podnebí, počasí a zemědělství“ není pochyb: klimatické změny jsou reálné a mají zásadní dopad na zemědělskou produkci.

Sucho snižuje výnosy a zvyšuje nejistotu

V letech 2015–2020 zažila Česká republika jedno z nejsušších období za posledních 60 let. Nedostatek srážek, zvýšená teplota a častější výpar způsobily výrazný pokles zásob vody v půdě. Plodiny v důsledku toho nedostávaly vodu ve správném množství a čase, což vedlo k poklesu výnosů až o desítky procent. Zvlášť ohrožené jsou plodiny náročné na vodu – zelenina, chmel, ovoce, brambory nebo kukuřice. Ale i základní plodiny jako pšenice nebo ječmen trpí, pokud se sucho sejde s klíčovými růstovými fázemi.

Kromě toho se mění i rozložení srážek – déšť přichází v přívalových vlnách, které půda nestihne vsakovat a z pole odteče. Výsledkem je eroze půdy, splach živin a ztráta schopnosti krajiny zadržovat vodu. Pravidelné mírné deště, které dřív zavlažovaly půdu, mizí. Zemědělci tak potřebují vodu ve správný čas a ve správném množství, což jim příroda přestává garantovat.

Závlahy jako klíčová obrana

Jedním z hlavních nástrojů, jak se s těmito změnami vyrovnat, jsou moderní závlahové systémy, které umožňují dodávat rostlinám vodu efektivně a hospodárně. Mezi nejmodernější metody patří kapková závlaha, která dodává vodu přímo ke kořenům. Tím se minimalizují ztráty výparem i vsakem a zároveň se šetří voda i náklady. Oproti tradičním metodám, jako je závlaha cisternou, dokáže kapkový systém snížit spotřebu vody až o 25 %. Navíc je šetrnější k půdě, protože nevyvolává zhutnění ani odplavování.

Investice do závlah proto nejsou jen technickým zlepšením. Jsou to investice do potra-

vinové bezpečnosti a stability. Pomáhají stabilizovat výnosy a snižují rizika způsobená výkyvy počasí. A právě proto vznikl program Ministerstva zemědělství 129 310 „Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy – II. etapa", jehož cílem je:

- obnovit a modernizovat závlahovou infrastrukturu,
- zajistit efektivnější hospodaření s vodou,
- zvýšit odolnost zemědělství vůči klimatickým výkyvům.

Podpora se vztahuje například na:

- instalaci čerpacích a filtračních stanic,
- retenční nádrže pro zachycení dešťové vody,
- podzemní rozvody vody,
- kapkové závlahové systémy a další technologie.

Zemědělci tak mají možnost získat financování na projekty, které přispívají ke snížení spotřeby vody o minimálně 10 % – a ve většině případů dosahují ještě vyšších úspor.

Příjemci podpory

- Zemědělští podnikatelé: Fyzické nebo právnické osoby provozující závlahová zařízení sloužící pro zemědělskou prvovýrobu, která jsou alespoň z 60 % vlastněna zemědělskými prvovýrobci.
- Státní pozemkový úřad: Jako správce státního majetku může žádat o podporu na projekty spojené se závlahami.

Výše podpory

- Úhrada do výše 100 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena podpora na investice pořízené Státním pozemkovým úřadem.
- Úhrada do výše 70 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena podpora na investice pořízené mladými zemědělci.
- Úhrada do výše 50 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena podpora na investice ostatními žadateli.

Příjem žádostí a podmínky

Žádosti o poskytnutí podpory je možné podávat v rámci vyhlášených výzev. V roce 2025 byla po tříleté pauze otevřena 6. výzva, a to od 5. května do 6. června 2025. Realizace podpořených projektů musí být dokončena nejpozději do 31. prosince 2026, tedy do konce platnosti programu. Přednostně budou podpořeni žadatelé, kteří dosud nečerpali žádnou dotaci z programu 129 310. Každý žadatel může podat pouze jednu žádost, a to v maximální výši 8 milionů Kč. Podporu ministerstvo poskytne formou účelově vázané dotace výhradně na investiční výdaje.

Cíl programu

Cílem programu je zvýšit odolnost českého zemědělství, snížit závislost na dešti a lépe hospodařit s každou kapkou vody. Zajištění vody pro zemědělství je dnes stejně důležité jako ochrana půdy nebo kvalita osiva. Investice do závlahového systému nejsou luxusem, ale nezbytností, pokud má české zemědělství zůstat soběstačné a konkurenceschopné.

Program 129 310 je příkladem dobře cílené podpory, která reaguje na aktuální klimatické výzvy a zároveň podporuje udržitelné hospodaření. V době, kdy se klimatické extrémy stávají novým normálem, je právě voda klíčem k budoucnosti našeho zemědělství.

Veronika Nekvindová
Projektový konzultant AGRO
nekvindova@grantex.cz, +420 602 595 440

Hladověli v domě plném jídla

Nedávné 80. výročí konce druhé světové války bylo vítězstvím nejen vojáků spojeneckých armád, ale také civilistů v zázemí. Byli mezi nimi i zemědělští výzkumníci v nejstarší genové bance rostlin v Leningradě.

Nikdo není prorokem ve své vlasti, říká se. Často to platí o osudech vědců a doslova a do písmene to platí o ruském přírodovědci a botanikovi Nikolaji Ivanoviči Vavilovovi (1887–1943). Za svůj nedlouhý život zorganizoval více než sto výzkumných expedic do pravlasti kulturních rostlin ve čtyřech dílech světa, odkud shromáždil semena a sazenice různých zemědělských plodin. Jeho sbírka dala vznik první genové bance rostlin na světě s celkem 250 tisíci zástupců rostlinné říše. Ale velkého vděku se Vavilov nedočkal. Jeho badatelské úspěchy vzbudily nejen uznání, ale také závist některých méně úspěšných spolupracovníků. A tak v roce 1940 skončil ve vězení, kde o tři roky později zemřel na vyčerpání. Bylo mu 55 let.

Jméno Nikolaje Vavilova načas upadlo v úmyslné zapomnění. Až v šedesátých letech dvacátého století se znovu začal připomínat jeho přínos pro ruskou, tehdy sovětskou, zemědělskou vědu. Sama genová banka plodin naštěstí zdárně přežila svého zakladatele a postupně v ní přibývaly a přibývají noví zástupci rostlinné říše.

Význam Nikolaje Vavilova a jeho genové banky pro světové zemědělství nedávno připomněl britský novinář a spisovatel Simon Parkin ve své knize Zapovězená zahrada (The Forbidden Garden). Začátkem tohoto roku se Zapovězená zahrada dostala na seznam nejlepších knih roku 2024, sestavovaných britským časopisem The Economist a americkým populárně vědeckým měsíčníkem Scientific American.

Palác ukrýval poklad

Zatím jen v angličtině vydaná kniha Zapovězená zahrada nás vrací do dob druhé světové války, do Němci obklíčeného Lenigradu (nyní Petrohrad). Píše se léto 1941 a Leningrad čeká temně proslulá blokáda v délce takřka 900 dní. V jejím průběhu zahyne na tři čtvrtě milionu obyvatel města – většinou hladem.

Jen málokdo tehdy věděl, že v centru města, mezi starobylými paláci, se nacházela (a dodnes nachází) také budova, ve které je shromážděn v té době doslova poklad: několik tun semen a sazenic zemědělských plodin. Jde o v té době největší sbírku více než 250 tisíc vzorků ručně sesbíraných semen z celého světa. Sbírku, kterou dvacet let shromažďoval „objevitel, genetik a disident", jak Nikolaje Vavilova označil autor knihy Zapovězená zahrada.

Připomeňme, že označení disident se vžilo pro občany bývalého SSSR, kteří se znelíbili někdejšímu sovětskému režimu. K nejznámějším disidentům patřil spisovatel Alexander Solženicyn nebo jaderný fyzik Andrej Sacharov. Znelíbil se ovšem (už dávno předtím) i již zmíněný botanik Vavilov, ačkoli nikdy veřejně neprotestoval proti sovětskému režimu. Byl to oddaný stoupenec poznání přírody a jejích zákonitostí, bez jakýchkoli politických ambicí. Jeho botanické přednášky si získaly obdiv učených společností v Anglii i USA. Jeho kouzlo osobnosti si získalo úctu domorodců na kmenových územích v Afghánistánu, kde objevil planě rostoucí předky některých kulturních plodin. Domorodce si Vavilov dokázal naklonit, avšak Stalina nikoli. Ale zpět do válečného Leningradu.

Zachránit sbírku, nebo sebe?

Obyvatelé obklíčeného města hladověli. Hla-

dověli i pracovníci leningradského Všeruského ústavu rostlinné výroby, v němž se nacházela banka semen včetně vzorků rýže, kukuřice nebo brambor. Stála před nimi těžká volba. Zachránit sbírku, nebo sebe?

Těžko tomu uvěřit, ale botanici se rozhodli zachovat sbírku za každou cenu. Tedy i za cenu vlastního hladovění. Vždyť shromážděná semena obsahovala geny odolnosti třeba vůči nepřízni počasí či nemocem. Udržet sbírku v životaschopném stavu vyžadovalo skutečné sebeobětování. Nejméně 13 pracovníků ústavu zemřelo během blokády hlady nebo vyčerpáním přímo na pracovišti. Takový je tedy v kostce příběh Zapovězené zahrady, který čtenářům v Anglii a USA představil Simon Parkin. Dodejme, že kniha vyšla současně ve Velké Británii i v USA.

Abychom jen neopisovali, co vypátral Simon Parkin, v Británii a USA oblíbený autor, zapátrali jsme v archivech, které jsou veřejně přístupné k tématu botanik Vavilov a jeho sbírka. Pozoruhodný příběh lidského hrdinství a sebeobětování například popsal v ruském opozičním listu Novaja gazeta (vydání z 23. 11. 2012) novinář Alexander Borin.

Redaktor Borin v článku vzpomíná, jak se v roce 1976 osobně setkal s několika tehdy ještě žijícími pamětníky blokádou obklíčeného ústavu se sbírkou Vavilova. Vzpomínali například na někdejšího kolegu Dmitrije Sergejeviče Ivanova. Zemřel za blokády přímo ve své pracovně, obklopen přihrádkami s tisíci balíčky rýže. Jiný pracovník semenné banky, Alexander Gavrilovič Ščukin, který opatroval sbírku olejnatých kultur a podzemnice olejné, také zahynul přímo na pracovišti. Připravoval sbírku mandlí k evakuačnímu odeslání do zázemí. Několik mandlí ještě sníral v dlani…

Jeden z pamětníků, Vadim Stěpanovič Lechnovič, vyprávěl, jak za blokády škemral po různých komisích o příděly topného dřeva, aby v ústavu mohli udržovat alespoň minimální teplotu pro bramborové hlízy. „Nikdo nás nehlídal, jen vlastní svědomí vědce", řekl. A dodal: „Ne my jsme zachraňovali semena, ale práce s nimi zachránila nás." Uvedl, že po skončení války vzklíčilo 90 % z přechovávaného obilí.

Vystěhovat genobanku se nepodařilo

Nynější Všeruský ústav rostlinné výroby N. I. Vavilova s proslulou sbírkou semen přežil blokádu, ale brzy po roce 2000 měl skutečně na kahánku. Budova v centru Petrohradu padla do oka jednomu z tamních úřadů. To by bylo reprezentativní sídlo… Odpor veřejnosti byl tak silný, že z původního záměru sešlo.

Obdobně neblahý úděl chystali byrokraté pokusné stanici ústavu za městem. Na pozemcích měly vyrůst rodinné domky. Argumentovalo se nedostatkem bytů, ale ve skutečnosti šlo o vilky pro petrohradskou smetánku. Také tento záměr nevyšel, když se zástupci tisku i veřejnost přidali k protestujícím výzkumníkům.

Osobnost Nikolaje Vavilova, jehož jméno mělo upadnout do zapomnění, zůstala pro pamětníky ikonou, kterou připomínali dalším generacím pracovníků výzkumného ústavu rostlinné výroby. Kdo by chtěl vztáhnout ruku na jeho odkaz, se zlou se potáže. Kapitulovat před odporem veřejnosti musel svého času i Dmitrij Medvěděv, za jehož prezidentství v Rusku vznikl nápad vystěhovat výzkumák nejen z budovy, ale i z Petrohradu.

Inspirací herbáře a mapy

Vraťme se ale ještě k osobnosti Nikolaje Vavilova. Zálibu k botanice projevoval už od dětství. V bohatě zásobené knihovně svého otce našel různé herbáře a mapy vzdálených krajin. V roce 1906 zahájil studium na agronomické fakultě na Vysokou školu zemědělskou v Moskvě. O dva roky později se zúčastnil studentské expedice na Kavkaz, agronomickou praxi zahájil na pokusné stanici v městě Poltava. Ještě před první světovou válkou odjel prohlubovat své vzdělání do Francie, Německa a Anglie, kde působil v různých šlechtitelských stanicích se specializací imunita rostlin.

Kvůli oční vadě nebyl za války povolán do armády, ale ta si ho v roce 1916 vyžádala jako konzultanta v otázce hromadného onemocnění vojáků ruské armády v Persii. Vavilov zjistil, že v tamní mouce jsou přimíchána rozemletá semena plevele jílku mámivého, zvaného též jedovaté šípky. Tento plevel při dlouhodobě konzumaci způsobuje poškození centrální nervové soustavy a jater. Za úspěšné řešení problému mu armáda povolila výpravu do centrálního Íránu, kde nasbíral vzorky

Nikolaj Ivanovič Vavilov – botanik, biolog, objevitel, genetik, geograf, akademik a agronom

perské pšenice. Shromáždil také vzorky žita od Íránu až po Pamír.

Ve dvacátých letech pronikl jako první Evropan do Núristanu, vysokohorské provincie Afghánistánu, kam cizinci v té době nesměli. Všude pilně sbíral vzorky rostlin, které později sloužily jako základ jím založené genobanky v Leningradě. Expedice za expedicí, do toho přednášky v zahraničí o imunitě rostlin a také o centrech vzniku kulturních plodin… V méně talentovaných spolupracovnících to vzbudilo závist. A tak na něj psali lživá udání, že je třídním nepřítelem. Během expedice v Karpatech v roce 1940 byl zatčen a uvězněn. Z Moskvy byl deportován do věznice v Saratově, kde 26. ledna 1943 zemřel na vyčerpání organismu. Jím založená genobanka rostlin bude příští rok slavit sté výročí vzniku.

Alice Olbrichová

Jestliže v máji mnoho hřímá, úrodný rok na to bývá

Dobrou úrodu si jistě přejí nejenom zemědělci, ale i drobní pěstitelé a zahrádkáři. Sledujte proto, jestli se vyplní květnová pranostika. A při tom si připravte něco dobrého k snědku – třeba uzené s brusinkovou omáčkou nebo tvarohový koláč s jablky.

TVAROHOVÝ KOLÁČ S JABLKY A SKOŘICOVOU POLEVOU

SUROVINY

Na těsto
- *170 g polohrubé mouky*
- *60 g másla*
- *60 g krupicového cukru*
- *1 vejce*
- *1/2 lžičky prášku do pečiva*
- *1/2 lžičky mleté skořice*
- *špetka soli*

Na tvarohovou náplň
- *500 g plnotučného tvarohu*
- *190 g zakysané smetany*
- *60 g moučkového cukru*
- *1 vejce*
- *1 sáček vanilkového cukru*

Na skořicovou polevu
- *50 g másla*
- *50 g třtinového cukru*
- *2 lžíce smetany na vaření*
- *rovná lžíce mleté skořice*
- *lžíce hladké mouky*
- *velká špetka soli*
- *2 velká jablka*

POSTUP

Změklé máslo vyšleháme s cukrem do husté pěny, pak zašleháme vejce a vmícháme směs mouky, skořice, prášku do pečiva a soli. Vzniklé těsto stěrkou rovnoměrně rozetřeme do dortové formy o průměru 26 cm vyložené pečicím papírem a v troubě předehřáté na 180 °C asi 10 minut předpečeme, pak necháme ve formě vychladnout.

Mezitím si připravíme tvarohovou náplň, skořicovou polevu a jablka. Na tvarohovou náplň jen všechny suroviny v hluboké misce metličkou vyšleháme dohladka. Na skořicovou polevu v kastrůlku rozpustíme máslo a odstavíme. Přidáme zbylé suroviny a vymícháme do hladké polevy. Jablka oloupeme a nahrubo nastrouháme.

Na vychladlý korpus rozprostřeme nastrouhaná jablka a zakryjeme je tvarohovou náplní. Skořicovou polevu vložíme do silnostěnného igelitového sáčku, ustřihneme růžek a na tvarohové náplni vytvoříme v jednom směru linky. Špejli pak v protisměru protáhneme polevou i tvarohovou náplní. V troubě s teplotou sníženou na 165 °C zvolna pečeme asi hodinu. Po upečení necháme ve formě vychladnout. Vychladlý koláč uchováváme v chladničce.

UZENÉ S BRUSINKOVOU OMÁČKOU

SUROVINY

- *600 g uzené vepřové kýty*

Na omáčku

- *4 lžíce brusinkového džemu*
- *2 lžíce rybízového džemu*
- *2 lžíce rajského protlaku*
- *2 lžičky worcesterové omáčky*
- *2 lžičky krémového balzamika*
- *kůra a šťáva z jednoho pomeranče*
- *špetka mletého zázvoru*
- *špetka mletého bílého pepře*
- *sůl*

POSTUP

Uzené vložíme do tlakového hrnce, zalijeme studenou vodou a zvolna vaříme asi 45 minut. Všechny suroviny na omáčku dáme do kastrůlku, promícháme, přivedeme k varu a krátce povaříme. Podle potřeby zředíme pomerančovou šťávou nebo vodou, dochutíme solí. Uzené nakrájené na plátky podáváme s brusinkovou omáčkou a bramborovými špalíky.

Recepty, kuchyňská úprava a foto Dalibor Pačes

AGROBase ZPRAVODAJ

Zpravodaj AGROBase vydává: Agrární komora ČR, Blanická 3, 779 00 Olomouc. **Úřad AK ČR Praha:** Počernická 272/96, 108 00 Praha 10 – Malešice. **IČ:** 47674868, DIČ CZ47674768. **tel.:** 296 411 180, **e-mail:** sekretariat@akcr.cz. **Zástupci AK ČR: Ing. Jan Doležal**, prezident; **Ing. Jiří Milek**, viceprezident a předseda Sněmovny všeobecné, **Ing. Martin Ludvík**, viceprezident a předseda Sněmovny společenstev. **Grafický design: Tomáš Neubauer**. **Uzávěrka čísla:** 26. května 2025. NEPRODEJNÉ. **Příští číslo vyjde: 25. června 2025.**

ROZHODČÍ SOUD

při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Řešení Vašeho sporu
efektivně, rychle a odborně!

O Rozhodčím soudu

- byl založen roku 1949
- řídí se zákonem, Statutem, Řádem
- vede Seznam rozhodců a tím garantuje odbornou kvalitu rozhodčího řízení probíhajícího před Rozhodčím soudem
- na Seznamu rozhodců je více než 240 rozhodců z tuzemska i zahraničí

Sekretariát Rozhodčího soudu zajišťuje

- konzultace před uzavřením smlouvy či podáním žaloby u Rozhodčího soudu
- odborné znalce
- tlumočníky
- veškerou administrativu spojenou s rozhodčím řízením před Rozhodčím soudem

Jaké spory řeší?

- obchodní vztahy (kupní smlouvy, nájemní smlouvy, smlouvy o dílo, úvěrové smlouvy …)
- občanskoprávní (mj. i manželské smlouvy, kupní smlouvy na nemovitost, smlouvy o půjčce …)
- pracovně právní vztahy (smluvní podmínky mzdového charakteru)

Výhody rozhodčího řízení

- řízení je jednoinstanční, neveřejné, rychlé, méně formální
- rozhodčí nálezy jsou v tuzemsku i v zahraničí dobře vykonatelné
- Newyorská úmluva z roku 1958 umožňuje uznání a výkon rozhodčích nálezů ve více než 140 státech světa
- strany si mohou určit místo i jazyk rozhodčího řízení

Podmínka pro rozhodování sporu v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je platná rozhodčí doložka ve prospěch tohoto soudu.

Znění rozhodčí doložky doporučené k zapracování do Vašich smluv:

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu třemi rozhodci.	Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou rozhodčího soudu.

Veškeré potřebné dokumenty lze nalézt na adrese: **www.soud.cz**

Rozhodčí soud je tu pro Vás.

Další informační materiály jsou k dispozici stranám, ale i ostatním zájemcům v sídle soudu Vladislavova 1390/17, Praha 1, v jazyce českém, ruském, anglickém, německém a francouzském.
Telefonní spojení je: tel.: +420–222 333 340, fax: +420–222 333 341, e–mail: praha@soud.cz